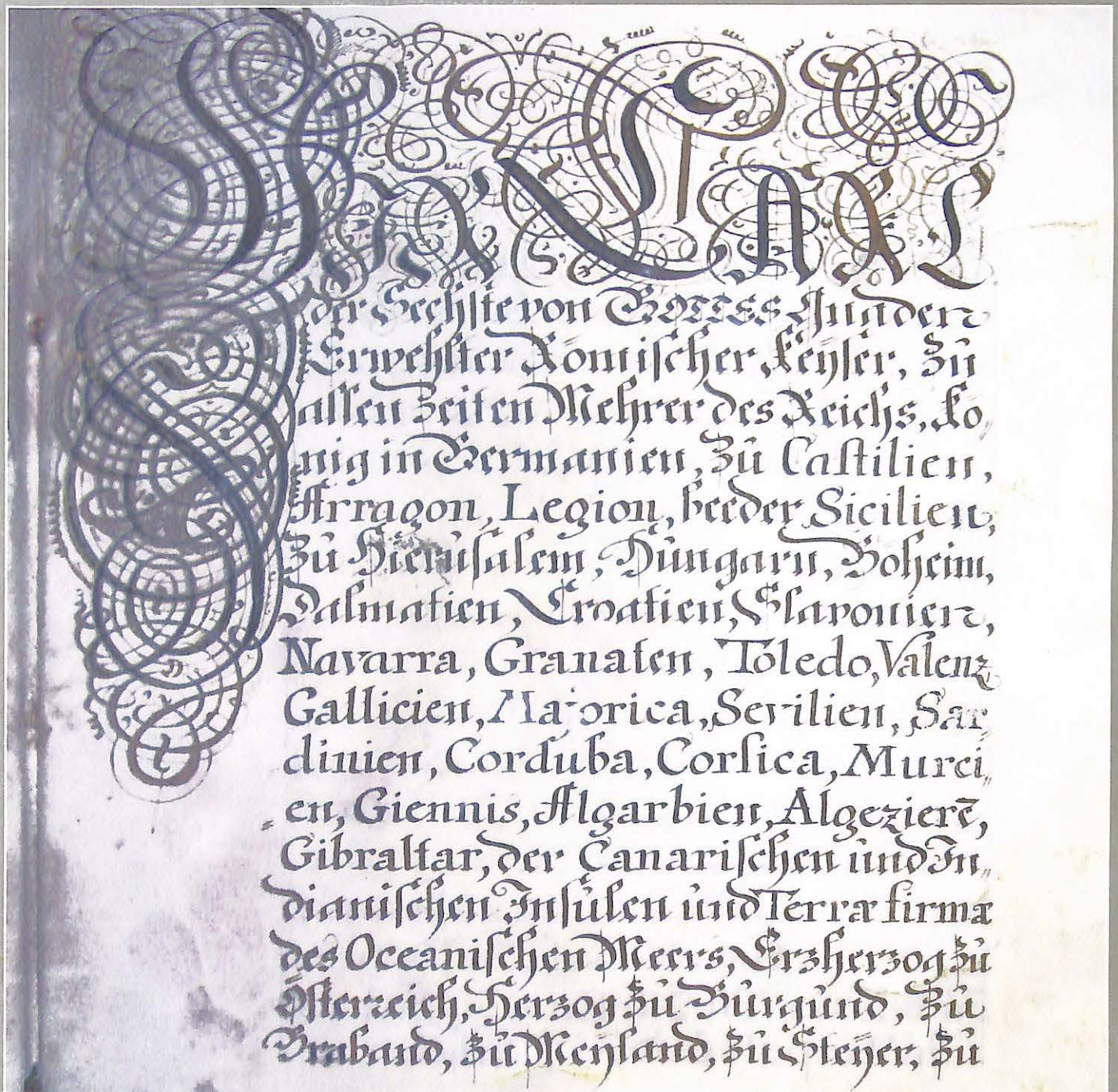

Časopis
slovenskega
rodoslovnega
društva

letnik 17
številka 1
junij 2010

PREVESA

GORIČANE

Tiskano na papirju Sora Matt, 90g,
papirnice Goričane

ISSN 1318-6221
Leto 17, številka 1, junij 2010
Časopis Drevesa izdaja Slovensko rodoslovno društvo.
Vse pravice pridržane. Ponatis prispevkov je možen
samo po dogovoru z uredništvom.
Urednik: Peter Hawlina
Grafična priprava: GApra d.o.o., Ljubljana
Tisk: GES Derlink, Škofja Loka
Naklada: 500 izvodov
Naslov: Lipica 7, 4220 Škofja Loka, Slovenija
e-naslov: srd@guest.arnes.si

Vsebina

Uvodnik	3
<i>Silvo Torkar</i> : Mrvice iz imenoslovne malhe	4
<i>Silvo Torkar</i> : O krajevnem imenu <i>Mišače</i> ter priimkih <i>Pegam</i> in <i>Ažman</i>	9
<i>Dr. Josef Jerko</i> : „Kranjci“ v dokumentih dunajskega vojnega arhiva	10
<i>Damir Globočnik</i> : Ilirske province v likovnih upodobitvah	13
<i>Peter Hawlina</i> : Ameriški rodoslovni stiki in dotiki	17
<i>Peter Hawlina</i> : Referenčne datoteke za rodoslovce	24
<i>Tino Mamič</i> : Moj prednik, francoski vojak*	26
<i>Peter Hawlina</i> : Prenos arhivskega gradiva na sodobne medije (XXXVI)	29
<i>Peter Hawlina</i> : Starost neveste	29
<i>Tino Mamič</i> : Rodovnik slikarja Piona	30
<i>Peter Hawlina</i> : Kranjsko plemstvo	32
<i>Marija Prelec</i> : Moj oče - vojni dezertar	34
<i>Peter Hawlina</i> : Pasti pri delu z arhivskim gradivom	36
<i>Peter Hawlina</i> : Matične knjige drugih verskih skupnosti	38
<i>Peter Hawlina</i> : Nemogoče je mogoče	39
<i>Silvo Torkar</i> : Najstarejša Slovenka	40
<i>Peter Hawlina</i> : Program dela SRD za leto 2010	40
<i>Richard A. Terselic</i> : Preserving Old Slovenian Recorded Music: Efforts in America	42
<i>Richard A. Terselic</i> : Slovenian Displaced Persons in Cleveland and Washington, D.C.	43
Kaj delajo: <i>Dipl. ing. Leopold Strenn</i>	45
<i>Peter Hawlina</i> : Poročilo o delu v letu 2009	46
<i>Peter Hawlina</i> : Rodoslovna konferenca - poročilo	48
<i>Marija Skrt</i> : Kaj delamo v Velenju	48
<i>Peter Hawlina</i> : Rodoslovne razstave	49
<i>Frank Bucar</i> : Trip to Slovenia finds long lost relatives	50
Novi člani	51
Koledar srečanj in predavanj	51

Uvodnik

Rodoslovje je pomožna zgodovinska veda. Namesto pomožna zgodovinska veda se lepše sliši temeljna zgodovinska veda. Kot si zgodovinarji včasih pomagajo z rodoslovjem, si tudi rodoslovci pomagamo z zgodovino. To pride samo od sebe. Vnaprej tega ne vemo. Ko začnemo dokumentirati svoje prednike in sorodnike, se nehote srečujemo s številnimi drugimi znanji in disciplinami. Nekatera od teh področij nam morda postanejo zanimivejša in se jim temeljiteje posvetimo. Pri tem ni kakega prednostnega zaporedja. Naštel jih bom samo nekaj. Preden se dotaknem temeljnih zgodovinskih ved, bi omenil vsaj dve zelo pomembni, katerih med zgodovinske navadno ne uvrščajo. Za večino sodobnih rodoslovcev je potrebna vsaj osnovna računalniška pismenost. Razvoj na področju računalništva v povezavi z rodoslovjem je tako hiter, da ga ni več mogoče zasledovati. Podobno hitro in vsestransko se razvija genetika in njena uporabnost v povezavi z rodoslovjem. O obeh skušamo v društvu in z objavami v časopisu slediti napredku.

Vrnimo se k zgodovini. Ta je, za nas rodoslovce, lahko splošna, še bolj pa krajevna in družbena in najbolj družinska zgodovina. Pri delu z arhivskim gradivom se srečamo z diplomatiko - to je v širšem smislu veda, ki proučuje listine in v povezavi z njimi pisave in jezike. Temu so blizu paleografija, onomastika in toponomastika. Omenil bi lahko še druge stične znanosti kot so geografija, etnologija, umetnostna zgodovina, pravo in še kaj. Za slovenske rodoslovce je poznavanje grboslovja in zastavoslovja manj pomembno. Ravno tako sfragistika, faleristika, numizmatika, kastelologija. Vseeno smo tem in podobnim področjem občasno posvečali našo pozornost z objavami v Drevesih. Tokrat se vnovič dotikamo nobilistike in se s tem vsaj malo približamo področju, ki je pri večini evropskih narodov z rodoslovjem mnogo tesneje povezano.

Na naslovnici: Wir, Carl der sechste von Gottes Gnaden Erwehlt Römischer Keyser ... (prva stran listine o podelitvi plemiškega naslova)

Mrvice iz imenoslovne malhe

Silvo Torkar

Izvlaček

Zemljepisna imena *Andol*, *Bitgovec*, *Bodovlje*, *Čepno*, *Hotedršica*, *Kotredež*, *Lipsenj*, *Slavnik*, *Vaseno*, *Vevče* in *Želimlje* so v slovenskem jezikoslovju – *Andol* in *Bodovlje* celo v zgodovinski slovnici – večkrat bila predmet obravnave, vendar se je izkazalo, da njihove razlage bodisi v celoti bodisi v posameznostih ne zadovoljujejo. O imenih *Hoč*, *Lenivec*, *Pišce* in *Prebold* se jezikoslovci doslej še niso izrekli.

Ključne besede: etimologija, onomastika, zemljepisna imena

Povzetek

Kljub dolgi imenoslovni tradiciji, na začetkih katere stoji največji slovenski slavist Fran Miklošič, in nemajhnemu raziskovalnemu opusu domačih in tujih jezikoslovcev od J. Scheinigga, K. Štreklja, L. Pintarja, P. Lessiaka, P. Skoka, F. Ramovša, E. Kranzmayerja, do F. Bezlaja, P. Merkuja, O. Kronsteinerja in H.-D. Pohla, ostaja na etimološkem rešetju slovenskih zemljepisnih imen še vrsta nepojasnjenih ali nezadovoljivo pojasnenih primerov. V pričujočem sestavku so ponujene rešitve za štirinajst slovenskih naselbinskih imen in tri nenaselbinska, od katerih je deset izpeljanih iz antroponimskih podstav, sedem pa iz apelativnih.

Enajst imen je doslej že bilo predmet jezikoslovne obravnave, pri čemer je bilo eno, *Bitgovec*, zmotno razglašeno za nemško, pri desetih pa so bile napačno prepoznane zlasti besedotvorne, a tudi glasoslovne ali motivacijske značilnosti njihovega nastanka. Z najdaljšo tradicijo obravnave (od 1852) se ponaša *Andol*, največje število imen (deset) pa je etimologiziral France Bezljaj.

Andol in Bodovlje

Andól je manjši kraj v o. Ribnica, ki pa je s svojim imenom že zgodaj pritegnil pozornost jezikoslovcev. F. Miklošič je v svoji znameniti imenoslovni razpravi o slovanskih krajevnih imenih iz občnih imen pri toponomastični bazi št. 1 *adol* f. vallis čech. oudol m., pol. wądól pritegnil tudi nsl. a nd o l 'z ohranjenim nosnikom' in pripisom, da tolmačenje vendarle ni brez dvoma (Miklošič 1874: 1). Isti primer je navajal že l. 1852 (Miklošič 1852: 58), sledil pa mu je F. Levstik v polemičnem zapisu Imena slovenskih krajev (Levstik 1862: 221).

L. Pintar je v svoji imenoslovni nadaljevalki O krajnih imenih napisal kar sedem strani dolg esej z naslovom *Vodušek = Andolšek*, v katerem je dokazoval v naslovu navedeno enačbo (Pintar 1913: 365–371). Trdil je, da oba priimka izhajata iz nekdanjega geografskega apelativa **adol* v pomenu 'stranska dolina' prek zemljepisnih imen **Vodol* oz. **Ondol*, pri čemer da je slednje ohranjeno v obliki *Andol* 'z nenavadno krepko in jasno ohranjenim nosnikom'.

F. Ramovš je Pintarjeve navedbe brez zadržkov sprejel v svojo historično slovnico (Ramovš 1924: 38), na enak način jih je pritegnil pri razlagi imena *Voduljski potok* tudi

Bezljaj (1961: 306). Bezljaj je pri ponazarjanju slovenskih kontinuant praslovanskega geografskega apelativa **adol* k nedvoumnim toponimom *Vodole*, *Vodule*, *Vodale* rad pritraknil tudi *Andol* in priimek *Andolšek* (Bezljaj 1967: 154). Z enakim namenom je Bezljaj – menda zadnjič – pritegnil priimek *Andolšek* tudi pri razmišljanju o problematiki slovenskih priimkov (Bezljaj 1975: 15). V svoj etimološki slovar *Andola* kljub vsemu ni več uvrstil.

Pri ugotavljanju izvora lastnih imen se imenoslovce praviloma najprej ozre po historičnih zapisih. *Andol* pred l. 1500 še ne nastopa v doslej znanih zgodovinskih virih. V franciscejskem katastru je l. 1823 zapisan kot *Andoll* (čeprav danes ime izgovarjajo z *-ov*), enako tudi na jožefinskem vojaškem zemljevidu okr. 1780. Pač pa vsebujeta ortneška urbarja iz l. 1593 in 1655 zapise treh podložnikov iz Andola: 1593 Vennzel *Landolschekh*, 1655 Matthia *Andolschekh*, Michael *Landolschekh*, sam kraj pa je prvič omenjen 1655 kot *Andoll* (Kranjc 1999). Kar dva od treh nosilcev nedvomno istega priimka ohranjata v zapisu prvotno ime naselja, ki se je glasilo **Landol*. Enako se glasi krajevno ime *Landol* pri Postojni, ledinsko ime *Landol* pri Divači, v 15. stol. so se tako imenovali tudi Runtole pri Celju, *Landol* pa je tudi kraj pri *Smederevu* v Srbiji. Ime je zloženka in je besedotvorno in motivacijsko docela primerljivo s takšnimi zemljepisnimi imeni, kot so *Jelendol*, *Knezdol* ipd. Prvi del zloženke, *lan*, smemo šteti za pozabljeno slovensko občno ime z verjetnim pomenom 'jelen damjak', prim. rus. *lanь*, hrvaško in srbsko *lanjac* itd.¹ (Torkar 2006: 173). Odpad vzglasnega *l-* v imenu *Landol* smemo najbrž razlagati z disimilacijo, do katere je prišlo, še preden se je izglasni *-l* začel izgovarjati dvoustnično.

M. Greenberg je za ponazoritev kontinuant psl. **adol* oz. **vadol*- pritegnil toponim *Bodovlje* pri Škofji Loki (Greenberg 2006: 172), pri čemer razlaga nastanek vzglasnega *b* z betacizmom, kot ga slovenska zgodovinska slovnica ugotavlja v imenu Benetke < Venetke. Bezljaj je ta toponim sicer razlagal iz antroponima na **Bqd-* (Bezljaj 1956: 71). Greenberg navaja samo dva historična zapisa za *Bodovlje*: 1291 *Vondeul*, 1500 *Vodobli* (prav je: *Wodobli*), ne pa tudi 1318 *Fvndaevl* in 1501 *Fundal* (Blaznik 1963: 213, 359). Če upoštevamo še manjkajoča zapisa za *Bodovlje* in sočasne zapise za nekatere druge toponime z vzglasnim *b-*, kot so 1291 *Veznitz* in *Fesnicz* za Besnico, 1501 *Welitza* za Belco, 1291 *Veiting* za Bitnje, je jasno, da je treba v zapisih za *Bodovlje* videti vzglasni *b* in ne *v*. Tudi osebno ime *Fondegoi*,

¹ Biologi sicer trdijo, da jelen damjak na Slovenskem nikoli ni bil avtohton, naselili so ga šele v drugi polovici 20. stol. Vprašanje natančne identifikacije apelativa zato še ostaja odprto.

zapisano v 12. stol. v Sekovi na Štajerskem, Kronsteiner rekonstruiral v *Bqdigoj* (Kronsteiner 1975: 26).

Pomemben pa je seveda tudi besedotvorni vidik. Morfem *-ov-*, ki ga vsebujejo tudi najstarejši historični zapisi toponima *Bodovlje*, je mogoče prepričljivo razložiti le, če izvajamo *Bodovlje* iz antroponima **Bodov*, podobno kot izvajamo toponime *Radovljica*, *Rádovlja*, *Trbovlje* iz **Radov* in **Trebov*. Rekonstrukcija se glasi **Bqdovljь* (potok) oz. **Bqdovlje* (selo). Množinska oblika imena je, sodeč po starejših historičnih zapisih, nastala po analogiji šele v času po l. 1500.

Bitgovec

je mikrotoponim v k.o. Doslovče na Gorenjskem, vpisan na katastrskem zemljevidu l. 1826 kot *Bidgoutz* za oznako gozdne parcele, 1868 bitgovec, medtem ko je na današnjem temeljnem topografskem načrtu ime Bitgovec vpisano kot ime potoka (TTN5). F.S. Finžgar navaja ime *Botgovec* (brez navedbe naglasnega mesta) kot gorsko ime in ga izvaja iz nem. *Fichtenholz* (Finžgar 1955/6: 290), D. Čop pa to ime piše in naglašja *Bidgouc* in Finžgarjevo razlago brez pripomb sprejema (Čop 1987: 51). Vendar je v tem imenu mogoče prepoznati staroslovnski antroponim **Bytogoj*: **Bytogoj-ev-ec*, prim. *Stógovci* < **Stojgojevci*. Iz antroponima **Bitogoj* je nastalo tudi gorsko ime *Bitagojnk* v o. Devin Nabrežina (< **Bytogoj-n-ik*). O obstoju nekdanjih antroponimov na **Byt-* pričajo številne *Bitnje*, *Bitiče*, *Betajnovce* idr.

Čepno

je ime naselja v o. Pivka, ki ga je F. Bezljaj enako kot *Čeplje* vseskozi izvajal iz antroponima *Čepьь* (Bezljaj 1956: 114, Bezljaj 1976: 79), tega pa iz glagola *čepeti*. Toda *Čepno* v o. Pivka je na podlagi zapisa *Tschriepen* iz l. 1460 mogoče zanesljivo rekonstruirati kot **Črepno*, torej 'kraj, kjer so bile črepinje'. Stanovniško ime *Čepljani* je s toponimom *Čepno* v enakem razmerju kot *Cerklje* (< **Cerkljane*) s toponimom *Cerkno*.

Hoč

je ime 1512 m visoke vzpetine med Poreznom in Petrovim Brdom na nekdanji meji med tolminskim in loškim gospostvom. Tako kot Porezen je očitno prejel svoje ime s cerkljanske strani še pred tirolsko kolonizacijo iz 13. stol. Ime je izpeljano iz staroslovenskega osebnega imena *Hot* (prim. današnji priimek *Hotko*) s starim svojilnim priponskim obrazilom *-jь* (vrh), podobno kot *Vič* (< **Vit*) in *Godovič* (< **Godovit*) ali, z dodanim stanovniškim obrazilom *-jane*, *Hoče* pod Pohorjem.

Ime *Hot* je hipokoristična oblika dvočlenskih imen **Hotemir*, **Hotedrag*, **Hotebud* ipd., ki so skupaj z različnimi izpeljankami dobro zastopana v slovenski toponimiji, npr. *Hobovše*, *Hotavljje*, *Hotedršica*, *Hotemaže*, *Hotemež*, *Hotenja*, *Hotič*, *Hotična*, *Hotinja vas*, *Hotovlja*, *Hotunje*, ali,

z glasoslovno ponemčenim vzglasjem, *Kotlje*, *Kotmara vas*, *Kotredež* itd.

Hotedršica in Kotredež

O krajevnem imenu *Hotedršica* je od jezikoslovcev prvi pisal L. Pintar, ki je priznal, da nima jasne razlage, kljub negotovosti pa je vendarle postavil nekoliko smešno domnevo, da gre za pomen 'ugodna dolinica' (Pintar 1913: 659). Bezljaj je najprej uvrstil *Hotedršico* med krajevna imena, nastala iz slovanskih osebnih imen na *Hot-*, ne da bi podrobneje razložil način tvorbe (Bezljaj 1956: 213). Obenem je pri vodnem imenu *Kotredeščica* (izpeljanem iz krajevnega imena *Kotredež*) previdno pomislil na antroponim *Hotedrag*. Ob tem je celo navedel dva historična zapisa iz 15. stol. za krajevno ime *Hotedršica* in s tem že povezal ti dve imeni (Bezljaj 1956: 293). Toda v Esejih o slovenskem jeziku je svoje mnenje nepričakovano spremenil: »V imenu *Kotredež* se skriva v prvem delu csl. osnova *koterá*, r. *kotorá* 'prepír, svaja'. Verjetno ne gre za antroponim *Koterědrag-jь* 'tisti, ki ljubi prepír', ampak prej *koterě-dьrž* 'prepírljivec'... .. Nemogoče pa je kolikor toliko zadovoljivo rekonstruirati osamljeno ime *Hotedršica* (? iz *koterě-dьrž-ьskь*).« Pozneje se k imenoma ni več vračal.

Toda imeni *Hotedršica* in *Kotredež* sta brez dvoma nastali iz staroslovenskih predkrščanskih osebnih imen. V virih je prvo ime zabeleženo 1421 *Kathedresicz*, 1496 *Kathedersicz*, 1689 *Hutedresza*, ok. 1780 *Hottendrestia* in *Hottenderstia*, drugo pa 1581 *Quotredessac*, 1689 *Hotredesh*. Izpeljani sta iz osebnega imena *Hotědrag* s starim svojilnim priponskim obrazilom *-jь*, ki je preobrazilo *Hotedrag* v pridevniško ime *Hotedraž* (= *Hotedragov*, npr. dol), prim. krajevna imena *Todraž* v Poljanski dolini, 1291 *Witodras* < **Vitódrag* oz. **Bitódrag*, *Sedraž* pri Laškem, 1265-67 *Cedraz* < **Sebedrag* idr. *Hotedršica* je prejela še posamostalitveno obrazilo *-ica*. V prvem delu osebnega imena prepoznamo osnovo glagola *hoteti*, v drugem pa pridevnik *drag*. Če bi ga dosledno poknjžili, bi se glasilo *Hotědražica*.

Pri *Kotredežu* si lahko začetni *k-* razlagamo z nemškim vplivom, izglasni *-ež* je nastal zaradi vokalne redukcije, *-tredež* pa s premetom iz *-tedrež*. Iz zapisa *Quotredessac* (*Kotredežah*) pa lahko vidimo, da je bilo to ime nekdanj množinsko: *Hotedraže* (< **Hotedražane*), prim. *Čadraže*, *Modraže*. Današnja edninska oblika, ki jo je zabeležil že Valvasor, je nastala s konverzijo iz rodilnika množine: (*iz*) *Kotredež*.

Lenivec

je zaselek Erzelja v o. Vipava, ki pa se ponaša s starim historičnim zapisom iz senožeškega urbarja iz l. 1460: *Lunewitz* (Kos 1954: 203). V jožefinskih vojaških opisih okrog l. 1780 je zapisan kot *Linjovecz* oz. *Linovez* (Jožefinski 1997: 132), v franciscejskem katastru iz l. 1822 pa ga najdemo pod imenom *Lineuz* (k.o. Erzelj). Sodeč po najstarejšem historičnem zapisu, ki ga lahko poknjžimo

v **Lunjevec*, se v krajevnem imenu skriva občno ime *lunj* 'vrsta jastreba'. Akad. Milko Matičetov se je s tem ptičem in z njegovim poimenovanjem srečal v Reziji in to ga je pozneje navdahnilo, da mu je posvetil nekaj svojih filoloških in pesniških darov (Matičetov 1989). Opozoril je na kraški priimek *Luin*, pisan tudi *Luvín*, ki je seveda nepoknjženi zapis za **Lunj* (priimek ima žarišče v Krajni vasi), mojstrsko pa je iz rezijanščine prepesnil v knjižni jezik pesem *Lün* slepega pesnika in kantavtorja Rina Chineseja (tj. Kneza), ki se začne s presenetljivo resničnim verzom *Lüna na mu dala jyme nji* (Luna mu je dala svoje ime). Ruski etimolog O. Trubačov namreč brez omahovanja izpeljuje zoonim *lunj* iz leksema *luna* zaradi sivkasto bele barve, značilne za perje tega ptiča (ESSJa 1990: 176).

Zoonim *lunj* je še nekajkrat zastopan v slovenski toponimiji: ledinsko ime *Lunjev laz* v Volčah (o. Pivka), gorski imeni *Lunjevica* (Ilirska Bistrica) in *Lunovec* v Senožečah (o. Divača), krajevno ime *Lunovec* (o. Ormož) z edinim historičnim zapisom iz l. 1780 *Lenovecz* (Jožefinski 2000: 170), ki pa se nanaša na bližnjo vzpetino, po kateri je kraj očitno prejel ime.

Lipsenj

je kraj ob Cerknškem jezeru s historičnimi zapisi: 1425 *Lubssem*, 1438 *Lubsen*, 1444 *Lubzin*, 1497 *Lubsen*, 1581 *Lupsen*, 1780 *Lipsen*. Bezljaj je domneval, da gre za izpeljanko iz zloženega slovanskega antroponima na *Ljub-*, za nadaljnje sklepanje ni več našel prave podlage (Bezljaj 1956: 345). Glede na najstarejši zapis *Lubssem* in glede na številna izpričana staroslovenska osebna imena z elementom *sěmь* 'družina', kot so *Zemibond* 945 < **Sēmibąđь*, *Zemidrud* 9. st. < **Sēmīdrugь*, *Zemigneu* 9. st. < **Sēmīgnevь*, *Cemikas* 9. st. < **Sēmīkazь*, *Zeminech* 12. st. < **Sēmīnegь*, *Zemizlaua* 12. st., *Semislau* 1201 < **Sēmīslava*/**Sēmīslavь* (prim. krajevno ime *Semislavče* na Koroškem), *Zemtech*, *Scemitech* 12. st. < **Sēmītehь*, zlasti pa *Luzem*, rudar iz Leobna v 12. stol., ki ga Kronsteiner rekonstruira v **L'ubisěmь* (Kronsteiner 1975: 48), smemo upravičeno sklepati, da je krajevno ime *Lipsenj* nastalo iz osebnega imena **L'ubšěmь* s starim svojilnim obrazilom *-jь*. Delabializacija *l'u > li* je v slovenščini znan pojav, prim. *Libušnje* < **Ljubušnje*, *Ligojna* < **Ljubgojna*, *Limbarje* < **Ljubomirje*, *Libeliče* < **Ljubeliče*, *Libna* < **Ljubno*. Iz antroponimske podlage *Sēm-* je nastalo tudi krajevno ime *Semič*.

Pišece

so rojstna vas znamenitega slovarnika M. Pleteršnika, vendar doslej menda niso še doživele jezikoslovne razlage. Historični zapisi segajo v leto 1268 in se vse do 19. stol. bistveno ne spreminjajo: 1268, 1284, 1290, 1293, 1299, 1300, 1341 *de Pissetz*, *Pisschetz*, *Pischetz*, *Bissez*, *von Pisschaetz*, *de Pisschaetz*, *von Pyschetz*, *de Pyschaetz*, *von Pischätz*, *de Pischaez*, *Pischaets*, *Pyschaets*; v 14.

stol. tudi *von Pitscheze*, *von Piszerecz*, *von Pichzeze*, *von Pichtetz*, *Pitschaez*, *von Pischacz*, *Pishaez*, 1346 *Pishacz*, 1478 *vicario plebis in Pischacz*, *decima in plebe in Piszcz*, v 14. stol. *castrum Bischacz*, v oglejskem viru (Udine) julij 1331 *Piscatio*, november 1331 *Piscatz*, 1332 *Pischaz*, 1371 *Pissecz* (Blaznik HTŠK II: 73–74), 1581 *Pissaz* (Höfler 1982: 40), 1744 *Pischatz* (Florjančič), 1780 *Pischetz*, *Pischatz*, *Pissecz* (Jožefinski 1999: 441). Iz analize jezika zapisov vidimo, da v nemških virih nastopajo skoraj brez izjeme oblike s preglasom (*ae*, *e*), v latinskih pa se večkrat pojavijo oblike z *a*, ki je najverjetneje prvotna: **Pišace*. Tudi Krempf (1845: 203) piše o cerkvi »sv. Mihala v' *Pišacia*«.

Na temeljnem topografskem načrtu je vpisan *Pišak* kot ime vzpetine pri Pišecah (TTN5), po pričevanju domačinov pa je *Pišák* poimenovanje večjega območja 2 km južno od središča Pišec, gričevnatega grebena, kjer so bili nekoč vinogradi. Ker je za lokalno narečje značilna asimilacija *šč > š*, npr. *piše* za 'pišče', *šavje* za 'ščavje',² je očitno, da je *Pišak* prvotni **Piščak*. Podstava tega imena je najverjetneje ista kot v glagolu *piščiti*, izpričanem v Beli krajini v pomenu 'cureti', ali v hrv. *pištati* in čakavskem *pišcat* 'brizgati', vse iz psl. **piščati* v istem pomenu. V čakavščini je celo ohranjen apellativ *piščak* v pomenu 'izvir' (M. Furlan v Bezljaj 1995: 42, s.v. *piščiti*). Za takšno motivacijo govori tudi okoliščina, da ima bližnja Vitna vas zaselek *Pišak*, kjer so trije močnejši izviri (KLS 1976: 48). Krajevno ime *Pišece* je verjetno nastalo s konverzijo iz mestniške oblike vodnega in ledinskega imena **Piščak*, namreč (v) **Piščace*, podobno kot *Jesenice* (< **asenikь*), *Lesce* (< **lěsьkь* ali **lěska*), *Žahenberc* (< *Žahenberk*). Slovensko prebivalstvo je sčasoma sprejelo nemško preglaso obliko *Pišece* namesto domače *Pišace* (glede vpliva nemškega izgovora prim. *Tacen* < **Těsno*, Torkar 2006: 173), tembolj še, ker je krajevno oz. ledinsko ime prevzel nemški fevdalec za poimenovanje gradu in s tem močno povečal pogostnost rabe tega imena.

Prebold

z nemškim poimenovanjem *Pragwald*, je bil do l. 1952 le ime graščine, naselje pa se je imenovalo Šempavel oz. Sv. Pavel pri Preboldu. Od 1998 je sedež občine, prej je spadal pod o. Žalec. Nemško ime graščine se pojavlja tako v franciscejskem katastru 1825 kot v jožefinskih vojaških opisih okr. 1780. Znano je, da je leta 1493 dobil dvor Ladislav Prager, oskrbnik na Žovneku in v Mozirju. Domneva se, da je ime *Pragwald* poimenovano po lastniku gosposčine, čeprav je njegovo lastništvo trajalo komaj do leta 1519. Starejše ime dvora je najverjetneje bilo *Prewald*, pod tem imenom namreč nastopa vsaj še v ostriškem urbarju iz l. 1585 (Orožen 1965: 343). *Prewald* je nemška prilagoditev slovenskega imena *Preval* (nastalega iz zemljepisnega obč-

² Za informacije o ledinskem imenu in lokalnem govoru se zahvaljujem gospe Marjanci Ogorevc in gospodu Martinu Dušiču.

nega imena *préal*) z naslonitvijo na *Wald* 'gozd' (Lessiak 1922: 70), v bavarski nemščini pa se izgovarja *Prebold*. Naselje dejansko stoji pod prevalom, imenovanim *Vrhe* (PKLS 1997: 241).

S prevalom je povezal ime *Prebold* že Badjura (1953: 100), medtem ko mu Bezljaj (1961: 121–122) in Snoj (Bezljaj 2005: 277) nista sledila. Miklošič, Pintar, Ramovš *Prebolda* ne omenjajo.

Slavnik

je poimenovanje gore v Čičariji (1028 m), o katerem je Bezljaj menil, da ga je treba izvajati iz apellativa *slama* po disimilaciji *-mn->-vn-* (Bezljaj 1961: 191). Toda ime *Slavnik* je veliko lažje izvajati iz že pozabljenega pridevnika *slav*, iz katerega je izpeljano tudi poimenovanje ptiča slavca po svetlorjavi barvi. Motivacijsko in besedotvorno sorodno je krajevno ime *Slavina* v o. Postojna, preneseno z enakega vodnega imena. Med številnimi dokaj starimi historičnimi zapisi za ta kraj se poleg prevladujoče *Slavine* pojavlja tudi oblika 1376 *Slaunich* (Otošec 1995: 254). Ime (potoka) je motivirano z barvo vode, pridevnik *slav* je imel tu pomenski odtonek 'moten, kalen'. Pridevnik se je ohranil v cerkljanskem narečju: »Voda je *slavka* ob povodnji.« (Kenda 1926, Kurkina 1996: 42). Glede tvorbe prim. imena *Slatina* proti *Slatnik*, *Rakitna* (< **Rakitina*) proti *Rakitnik*, *Račna* (< **Radičina*) proti *Radnik* (historični zapisi za *Račno* 1433 do 1449), *Žalna* (< **Žalina*) proti **Žalnik* (historični zapis *Saling* iz l. 1460 za *Žalno*).

Vaseno

je majhna vas v spodnji Tuhinjski dolini, katere ime navaja Bezljaj kot toponimični odraz občnega imena *lasan* 'trava' iz osnove *volsь* 'las' (Bezljaj 1969: 17; 1982: 125). Jožefinski vojaški zemljevid iz l. 1780 res navaja *Na Vasenu*, katastrski zemljevidi pa 1826 *Vassenu* in 1868 *Vasen* (k.o. Loke v Tuhinju). Toda prvotno glasovno podobo nam nepričakovano razkrije Florjančičev zemljevid iz l. 1744: *Na Lesenem*. V tej luči lahko drugače beremo tudi srednjeveška historična zapisa 1400 *Lasnicz* (< **Lěsьnica*) in 1477 *Lastzach* (< **Lěsach*). Opraviti imamo še z enim primerom prehoda jata v a, kot ga je sam Bezljaj ugotavljal v krajevnem imenu *Dravljje* < **Drěvlje* (Bezljaj 1965: 271–272, 1967: 109) in kot jih lahko zaznamo v toponimih *Tacen* (< **Těsno*) (Torkar 2006: 174; 2008a: 26), na Koroškem *Lesine*, nem. *Lassein*, *Sreje*, nem. *Srajach*, *Sreje*, nem. *Rajach*, na ponemčenem Štajerskem *Laßnitzbach* < **lěsьnica* (Zdovec 2008, Mader 1986: 54).

Vevče

so bile do l. 1982 samostojno naselje, odtlej pa so del Ljubljane. Ime je množinsko (*na oz. v Vevčah*), prebivalci so *Vevčani*. Zapisov izpred l. 1500 ni. O imenu je pisal že Pintar (1913: 200–201), ko je v polemiki z jezikoslovcem R. Peruškom zagovarjal pisavo *Vevče* (kot je pisal že H.

Freyer l. 1846 v Abecednem seznamu krajevnih imen na Kranjskem) ali *Velče* (kot je pisal Gemeindeflexikon von Krain l. 1905) proti *Veliče*. Ker ni imel na voljo srednjeveških historičnih zapisov za *Vevče*, si je pomagal z zapisi za *Bevče* (*Weutsch*) pri Velenju, ki govorijo proti rekonstrukciji imena z *i*-jem: 1296 *Velths*, *Velcz*, 1480 *Welczsch* in l. 1500 *Weltsch*. Ramovš je ime *Vevče* navajal kot zgled pisanja v za historični *-l* (< **Velče*), vendar se tako kot že Pintar ni izrekel o etimologiji imena (Ramovš 1924: 38). Bezljaj je kljub vsemu tvegala in izrazil mnenje, da »je zadovoljiva in najbolj verjetna razlaga iz **veličane* 'prebivalci na Velikem'« (Bezljaj 1976/77: 225).

Poglejmo si nekaj dosegljivih historičnih zapisov: 1825 *Weutsche* (FK, k.o. Dobrunje), 1780 *Beaucz*, *Beucz* (Jožefinski 1996: 190), 1744 *Naveutsche* (Florjančič 1744), 1653 de pago *Na Belzhem*, ys *Belzhiga* (Matične knjige).

Kot vidimo, nam prav matične knjige odpirajo zanesljivo pot k razlagi krajevnega imena. Izpeljano je pač iz staroslovenskega osebnega imena **Belec* s starim svojilnim obrazilom *-jь*.

Ime se je prvotno glasilo **Belče* (*polje, brdo, selo*), vendar je odnosnica bila s časom opuščena. Osebno ime **Belec* se je ohranilo v priimkih *Belec*, *Belc*, *Bevc*. Kot je pravilno domneval že Pintar, imajo *Vevče* svojo vzporednico v velenjskih *Bevčah*, le da je pri *Vevčah* v vzglasju prišlo do prehoda *b > v*, ki je morda delno pogojen tudi z nemško pisavo *w* za *b* (*Weutsche*), prim. *Vratuša* < *Bratuša*, *Vizjak* (*Wisiak*) < *Bizjak*, *Vošnjak* (*Woschniak*) < *Bošnjak*. Ljubljanske *Vevče* in velenjske *Bevče* so postale množinske šele po analogiji z drugimi množinskimi imeni, ker se je občutek za pridevniško naravo tvorjenk z že davno neproduktivnim obrazilom *-jь* izgubil, prim. nekdanje pridevniško **Orlje* v o. Škofljica (*na Orljem*, z *Orljega*), po otrditvi *Orle* in prehod v množino: *na Orlah*.

Želimlje, Želin in Želinje

Toponim *Želimlje* ima razmeroma številne historične zapise: 1300 *Schelein*, 1318 *Salein*, 1321 *Zelein*, 1436 *in der Seylem*, *in der Soleyn*, *in dem dorff Seleim*, 1689 *Sellain*, *des Seleiner Thal* (Teriaska dolina), 1744 *Selimble*, 1780 *Schelimble*, 1825 *Schelimle*; potok *Želimeljščica*: 1365 *Sellain*, 1689 *der Seleiner Bach* (*Selinske potok*), 1744 *in 1780 Seleiner Bach*, 1825 *Schelimle Bach*.

O tem imenu je dokaj izčrpno razpravljal že L. Pintar (1908: 66–71), ki je na podlagi historičnih zapisov spoznal, da je prvotna oblika imena bila *Želin*, medtem ko sta *Želim* in *Želimlje* sekundarni obliki. Toda pri iskanju etimona za to ime je Pintar kot še v številnih drugih primerih zanemaril antroponimske podlage in se odločil za v slovenskih govorih neizpričani apellativ **žal* v pomenu 'prod, grušč'. V *Želinu* je prepoznal obrazilo *-ьnь* oz. *-ina* in ime razložil kot 'peščena ravnina'. P. Skok je napravil kvalitativni preskok k antroponimski razlagi imena *Želimlje*, v katerem je videl hipokoristik **Želim* (< **Želimir* ipd.), žal pa se ni

oziral na historične zapise (Skok 1934: 61–62). Njegovo razlago sta v celoti sprejela F. Bezljaj (1961: 347–348) in M. Snoj (Bezljaj 2005: 444).

Na Slovenskem poznamo še toponime *Želin* (gen. *Želina*), ki označuje zaselek Straže v o. Cerčno, *Želin*, ime potoka pri Naklem na Gorenjskem, *Želin, 1318 *Selein*, poimenovanje za del Stare Oselice v Poljanski dolini (Blaznik 1963: 213), *Želinje*, zaselek Ukanj v o. Kanal, *Želinje* pri Velikovcu (mest. na Želinjah), uradno del vasi Štriholče (Zdovec 2008: 166). Obstaja tudi hišno ime *Želinc* (na Želinu v o. Cerčno) in priimek *Selinec* (samo 8 oseb), ki ni doživel poknjizenja v *Želincec*. V Rusiji so še krajevna imena *Жельни*, *Жельнец* (Pskov, Smolensk), vodno ime *Жельнь* (Kaluga), izginulo krajevno ime *Жельнь* (Novgorod), v Makedoniji *Желино* (tudi *Желиње*), vas pri Tetovem, izpričana že v Dušanovi listini iz l. 1343, itd. Ruska imena ukrajinski imenoslovec Šulgač presenetljivo izvaja iz neizpričanega apelativa *želynъ (Šulgač 2003: 81), čeprav so nedvomno antroponimskega izvora. Poljski jezikoslovec Sławski ni poudarjal zama, da »pripona *-yn* 'i igra veliko vlogo v slovanski onomastiki« (Sławski ZSP I: 139). Bezljaj se je v Ezejih (1967: 159) zavedel obstoja tega svojilnega priponskega obrazila v slovanski onomastiki na primeru krajevnih imen *Tuhinj* in *Strahinj*, ni pa ga pripoznal v imenih *Bohinj*, *Ljubinj*, *Mislinja*, *Hudinja*, *Hotinja vas*, *Boginja vas* (Torkar 2008b: 23–24). V to kategorijo zemljepisnih imen sodijo tudi *Želin* (pravilno poknjizenje bi bilo *Želinj*), *Želinje* in *Želimlje*. Imenska podstava je hipokoristik *Žel* od dvočlenskih imen *Želimir*, *Želabor* ipd., ohranjen v priimku *Žel*. *Želynъ je bil prvotno svojilni pridevnik, ki se je posamostalil: 'tisti, ki pripada Želu'. Z disimilacijo je iz prvotne oblike *Želin(j)* nastala oblika *Želim*, ki je izpričana v 15. stol., iz te oblike pa je s svojilnim obrazilom *-jъ* nastalo krajevno ime *Želimje* (selo, polje), z epentezo pač *Želimlje*. Množinska oblika imena se je začela pojavljati neregularno, kot se je na terenu pozanimal že Pintar, in je po vsem sodeč nastala po analogiji. Starejša oblika se je v 17. in 18. stol. še ohranjala v imenu potoka: *Selinske potok*, *Seleiner Bach*.

Literatura

- R. Badjura, 1953: *Ljudska geografija*, Ljubljana.
 F. Bezljaj, 1956–61: *Slovenska vodna imena I-II*, Ljubljana.
 F. Bezljaj, 1965: Položaj slovenščine v okviru slovanskih jezikov, *I. seminar SJLK*, 16 str., ponatis v: *Zbrani jezikoslovni spisi I*. Ur. M. Furlan, Ljubljana 2003, 268–277.
 F. Bezljaj, 1967: *Eseji o slovenskem jeziku*, Ljubljana.
 F. Bezljaj, 1969: Onomastika in leksikologija, v: *Onomastica Jugoslavica I*, Ljubljana, 10–21, ponatis v: *Zbrani jezikoslovni spisi I*. Ur. M. Furlan, Ljubljana, 2003, 355–365.
 F. Bezljaj, 1975: Na Kranjskem je največ Horvatov, v: *7 D*, IV, št. 29, 17. VII., 14–15, ponatis v: *Zbrani jezikoslovni spisi II*, ur. M. Furlan, Ljubljana 2003, 1216.
 F. Bezljaj, 1976: *Etimološki slovar slovenskega jezika, Prva knjiga, A–J*, Ljubljana.

- F. Bezljaj, 1976/77: O imenih Sneberje, Sostro in drugo, *Jezik in slovstvo* XXII, 226–228, ponatis v: *Zbrani jezikoslovni spisi I*, ur. M. Furlan, Ljubljana 2003, 572–574.
 F. Bezljaj, 1982: *Etimološki slovar slovenskega jezika, Druga knjiga, K–O*, Ljubljana.
 F. Bezljaj, 1995: *Etimološki slovar slovenskega jezika, Tretja knjiga, P–S*, Ljubljana. Dopolnila in uredila Marko Snoj in Metka Furlan.
 F. Bezljaj, 2005: *Etimološki slovar slovenskega jezika, Četrta knjiga, Š–Ž*, Ljubljana. Avtorji gesel F. Bezljaj, M. Snoj, M. Furlan, ur. M. Snoj in M. Furlan.
 D. Čop, 1987: Romansko-germanski lingvistično-onomastični vplivi na Zgornjem Gorenjskem, v: *XXIII. seminar slovenskega jezika, literature in kulture. Zbornik predavanj*. Ur. A. Šivic-Dular, Ljubljana, 41–52.
 ESSJa 1990: *Этимологический словарь славянских языков. Праславянский лексический фонд. Выпуск 16 (*lōkadlo–*lъzъnъsъ)*. Под редакцией члена-корреспондента АН СССР О.И. Трубачева, Москва.
 F. S. Finžgar, 1955/6: Vasi pišejo. Osebnina in krajevna imena v Doslovičah, *Jezik in slovstvo* I, št. 10, Ljubljana, 289–291.
 M. Greenberg, 2006: Glasovna podoba slovenskega jezika skozi čas, *SRL 54*, Posebna številka, Ljubljana, [167]–175.
 J. Kenda, 1926: *Slovarsko gradivo s Tolminskega*, Gorica. Rokopis hrani Inštitut za slovenski jezik F. Ramovša ZRC SAZU.
 M. Kranjc, 1999: Prvi spisek tlačanov Slemen, *Rečeto* št. 1, Ribnica, gl. tudi <http://users.volja.net/marijank/R04-tlacani.html>.
 A. Krempel, 1845: *Dogodivšine Štajerske zemle*, Gradec.
 O. Kronsteiner, 1975: *Die alpenlavischen Personennamen*, Wien.
 L. V. Kurkina, 1996: Л. В. Куркина, О лексических архаизмах тольминского диалекта, v: *Razprave 2. raz. SAZU XV*, 35–46, Ljubljana.
 P. Lessiak, 1922: Die kärntnischen Stationsnamen. Mit einer ausführlichen Einleitung über die kärntnische Ortsnamenbildung, *Carinthia I*, Klagenfurt 1922, 1–124.
 F. Levstik, 1862: Imena slovenskih krajev, *Kmetijske in rokodelske novice* 20, št. 27: 221.
 B. Mader, 1986: *Die Aplenslawen in der Steiermark: eine toponomastisch-archäologische Untersuchung*, Wien.
 M. Matičetov, 1989: Lün(j), *Traditiones 18*, Ljubljana, 119–124.
 F. Miklošič, 1852: *Vergleichende Lautlehre der slavischen Sprachen*, Wien.
 Franc Miklošič, 1872–1874: Franz Miklosich, *Die slavischen Ortsnamen aus Apellativen I–II*, Wien.
 J. Orožen, 1965: Preteklost Savinjske doline od davnih do današnjih dni, v: *Savinjski zbornik*, Celje, 322–415.
 L. Pintar, 1908: Želimlje (Črtica o krajnih imenih), *Izvestje Muzejskega društva za Kranjsko*, XVIII, Ljubljana, 66–71.
 L. Pintar, 1913: O krajnih imenih, *Ljubljanski zvon* 33, poglavja IX, XII, XVI.
 F. Ramovš, 1924: *Historična gramatika slovenskega jezika. II. Konzonantizem*, Ljubljana.
 P. Skok, 1934: Iz slovenačke toponomastike II, *Etimolog 7*, Ljubljana, 51–87.
 F. Sławski, ZSP I: Zarys slowotwórstwa prasłowiańskiego, v: *Słownik prasłowiański*, tom I, Wrocław etc. 1974, 43–141.
 V. P. Šulgač, 2003: В.П. Шульгач. К реконструкции праславянского лексического фонда: производные на *-уль (на основе ономастического материала «Новгородских писцовых книг», *Студії з ономастики та етимології 2003*, Київ.
 S. Torkar, 2006: O domnevem in dejanskem vplivu nemščine na podobo slovenskih zemljepisnih imen *Landol*, *Runtole*, *Tacen*, *Gameljne*, v: *Wiener Slavistisches Jahrbuch*, Bd. 52, [171]–178.
 S. Torkar, 2008a: Tacen – tesen ob Savi, *Delo. priloga Znanost*, 50, št. 205, 4. sep., 26.
 S. Torkar, 2008b: Slovenska zemljepisna imena, nastala iz slovanskih antroponimov, *SRL 56*, Kongresna številka, [17]–29.

Viri

- P. Blaznik, 1963: *Urbarji Freisinske Skofije*, Ljubljana.
 P. Blaznik, HTŠK: *Slovenska Štajerska in jugoslovanski del Koroške do leta 1500, I–III*, Historična topografija Slovenije, Maribor 1986–1989.
 I. D. Florjančič, 1744: Ioannes Disma Florianschitsch de Grinefeld, *Ducatus Carnioliae Tabula Chorographica*, Labaci.
 J. Höfler, 1982: *Trije popisi cerkva in kapel na Kranjskem in Slovenskem Štajerskem s konca 16. stoletja*, Ljubljana.
 Jožefinski, 1995–2001: *Slovenija na vojaškem zemljevidu 1763–1787*, zv. 1–7, Ur. V. Rajšp, Ljubljana.
 KLS 1976: *Krajevni leksikon Slovenije*, III. Knjiga, S sodelovanjem F. Planine pripravil in uredil R. Savnik, Ljubljana.
 Matične knjige: *Krstne matice šempetrske župnije v Ljubljani*, izpisi v kartoteki Inštituta za slovenski jezik F. Ramovša ZRC SAZU.
 B. Otorepec, 1995: *Gradivo za slovensko zgodovino v arhivih in bibliotekah Vidma (Udine) 1270–1405*, Ljubljana.
 PKLS 1997: *Priročni krajevni leksikon Slovenije*. Pripravili in uredili M. Orožen Adamič, D. Perko, D. Kladnik, Ljubljana.
 SKI, 1985: F. Jakopin, T. Korošec, T. Logar, J. Rigler, R. Savnik, S. Suhadolnik, *Slovenska krajevna imena*, Ljubljana.
 TTN 5: Geodetska uprava Republike Slovenije, *Temeljni topografski načrti*, 1 : 5.000.
 P. Zdovec, 2008: *Slovenska krajevna imena na avstrijskem Koroškem*. Pregledana in preurejena ter z več sto jezikovnimi imenskimi podatki razširjena žepna izdaja. Pripravil Pavel Zdovec, Celovec.

O krajevnom imenu Mišače ter priimkih Pegam in Ažman

Silvo Torkar

O krajevnom imenu *Mišače* je spotoma pisal akad. France Bezljaj v Slovenskih vodnih imenih (2. knjiga, Ljubljana 1961) pri vodnem imenu *Mišatovec*, ko je z imenom *Mišatovec* in *Mišetnica*, za kateri je zatrdil, da izvirata iz slovanskega osebnega imena *Mysęta, primerjal krajevno ime *Mišače* pri Radovljici. Pri tem imenu se je ustavila tudi Jožica Škofic, ko je v članku za Merkujev zbornik (dvojna številka Jezikoslovnih zapiskov za leto 2007, posvečena 80-letnici Pavleta Merkuja) razlagala ledinska in krajevna imena okrog Kamne Gorice. Takrat sem ji podal svojo kratko razlago imena *Mišače*, ki jo je tudi priobčila.

Akad. Bezljaj ima vsekakor prav, ko ime *Mišače* izvaja iz slovanskega (staroslovenskega) osebnega imena, le da ne pove natančneje, za katero podstavo gre. Podstava je namreč složeno osebno ime, katerega drugi del predstavlja sestavina *-mys* (danes 'misel'). Primerjalno slovansko, zlasti dobro dokumentirano staropoljsko imensko gradivo jasno kaže, da so staropoljska osebna imena *Myszak*, *Myszek*, *Myszko*, *Myszyna* izpeljana iz složenih osebnih imen *Myšlibor*, *Myšlimir* ali *Dobromyśl*, *Drogomyśl* ipd.

V najstarejših listinah od 9. do 13. stol. je na takratnem slovenskem etničnem ozemlju, ki je obsegalo tudi dobršen del današnje Avstrije, izpričanih kar nekaj tovrstnih osebnih imen, npr. *Godimysl*, *Dobromysl*, *Premysl*, *Našemysl*, *Domysl*, *Mysl*. Iz složenih imen so se tvorile okrajšane in ljubkovalne oblike na *-ak*, *-ec*, *-ko*, *-ę* in *-ęta*. Iz teh oblik osebnih imen pa so se s priponami, ki so v celem slovanskem svetu enake, tvorila krajevna imena. Najpogostejši sta bili svojilna pripona *-jъ* in stanovniška pripona *-jane*. Podstava za obravnavano krajevno ime je bila osebno ime *Mišak, ki je nastalo iz enega od zgoraj naštetih imen na *-mysl*. *Mišak* je s svojilno pripono *-jъ* oz. *-je* (za srednji spol) tvoril krajevno ime *Mišač-e* (selo, polje), tej obliki pa se je pridružila še stanovniška pripona *-(j)ane* in nastalo je ime *Mišačane*, ki je pomenilo 'prebivalci *Mišačega*, tj. *Mišakovega* sela, polja'. Daljša oblika *Mišačane* se je skrčila nazaj v *Mišače* in le množinska oblika priča, da je ime sprva zvenelo *Mišačane*. Z *Mišačami* primerljivo krajevno ime je npr. *Čabrače* (v Poljanski dolini), nastalo iz staroslovenskega osebnega imena *Čabrat* (ča- od glagola čajati 'čakati', *brat* v pomenu 'brat'), ali *Prebačevo*, nastalo iz osebnega imena *Pribak (ta pa iz *Pribigoj* ali *Pribislav*). Iz staroslovenskih osebnih imen s sestavino 'misel' so izpeljana zemljepisna imena *Mislinja*, *Misliče*, *Mišlje* (na Koroškem), *Tomišelj*.

Pegam je ime ptiča (bombycilla garrula), sprejeto prek starovisokonemškega *beheim* 'Češka', ker prileti v naše kraje samo v hudih zimah, menda s Češke. *Pegam* v ljudski pesmi je ime, ki označuje Čeha, razširilo pa se je v času husitskih vojn v 15. stol. Priimek **Pegam** ima na Goriškem obliko **Pegan**, vsaj tako je mogoče domnevati glede na goriški izglasni *-an* za *-am*.

Priimek **Pegam** se v zapisu *Pehaim* pojavlja kot priimek več tovarnikov v mitninski knjigi iz Bače za leto 1536, ki jo je objavil zgodovinar Ferdo Gestrin l. 1972. Za Matheusa Pehaima objavitelj ugotavlja, da se je l. 1560 v loškem urbarju tako imenoval podložnik iz Zalega Loga. Jacoba Pehaima na podlagi loškega urbarja umešča v Spodnje Danje oz. v Ostri Vrh v Selški dolini. *Pehaimi* se l. 1560 omenjajo še v Zgornjih Danjah, na Prtovču, Spodnji Sorici, a tudi na Jamniku nad Kropo.

Priimek **Ažman** razlaga akad. Franc Jakopin iz krstnega imena *Erasmus* (Vprašanje priimkov na *-man* v slovenščini, *Papers in Slavic Philology*, Ann Arbor 1977), nanj se sklicuje tudi akad. Pavle Merku v knjigi *Svetniki v slovenskem imenoslovju* (Trst 1993), ki enako razlago ponavlja tudi v knjižici 1300 primorskih priimkov (Trst 2004). Oblika *Ažman* je nastala iz oblike *Eražman*. Tako razlaga priimek *Assmann* tudi nemški imenoslovec Hans Bahlow (*Deutsches Namenlexikon*, Frankfurt 1972). Presenetljivo pa Janez Keber v svojem *Leksikonu imen* (1996) pri imenu *Erazem* med priimki, ki so nastali iz tega imena, ne navaja priimka *Ažman*.

„Kranjci“ v dokumentih dunajskega vojnega arhiva

Podatki o 650 vojaki iz Štajerske in drugih slovenskih dežel s priimkom Kranjc, Krajnc in Krainz

Dr. Josef Jerko

Uvod

V času habsburške oblasti nad deželami, poseljenimi s Slovenci, so slovenski možje in fantje služili v cesarski vojski. Ker sem v dolgoletnih raziskovanjih dunajskega Vojnega arhiva pri svojem delu pogosto naletel na priimek Kranjc ali Krainz, sem se odločil, da skušam v svoji raziskavi podrobneje opisati pogostost vojakov v cesarski vojski s tem priimkom ali z določeno izpeljanko le-tega. V svoji raziskavi sem se posebej osredotočil na čas avstro-ogrškega imperija, ker pa sem naletel na zanimive podatke iz še starejšega obdobja, sega zato moje raziskovanje tudi v čas cesarske Avstrije in zajema obdobje 1848–1918. V dveh mesecih raziskovanja sem tako v Vojnem arhivu našel 650 vojaških oseb, ki so nosile ta priimek, in za to pregledal skorajda 50 kartonov dokumentov, ki jih je v arhivu mogoče najti. Večina teh podatkov se nanaša na vojake, ki so prihajali iz Štajerske, le deloma tudi iz ostalih slovenskih dežel.

Ker bi bila objava vseh podatkov v reviji Drevesa preobsežna, tu objavljam le manjši del svojih ugotovitev. Vseh 7 tabel raziskav pa je objavljenih na moji spletni strani: www.mworx.at/josefjerko.

Kratek pogled v cesarsko vojsko

Prav gotovo ne bo narobe, če vsaj v začetku na kratko povzamemo ureditev cesarske vojske in prisotnost Slovencev v njej. Zgodovinar dr. Stergar je o tem napisal zanimiv prispevek, ki je dosegljiv tudi na spletu.¹ Posebej zanimiv in za nas pomemben je njegov opis ureditve cesarske vojske v času dualistične ureditve Avstro-Ogrske, ki ga tule navajam:

„Zaradi dualistične ureditve Avstro-Ogrske je bila avstrijska armada po letu 1868 sestavljena iz treh elementov. Združeno skupno armado (Heer) sta dopolnjevala avstrijsko domobranstvo (Landwehr) in ogrski honved. Obe domobranstvi sta bili koncipirani kot obrambna vojska in so ju najprej sestavljali pretežno starejši rezervisti, kasneje pa sta dobili aktivne enote in se v prvi svetovni vojni borili ob boku skupne armade. Leta 1886 je bil ustanovljen še tretji ešalon (Landsturm), ki so ga sestavljali najstarejši letniki rezervistov. Razmeroma majhna, vendar učinkovita mornarica (Marine) je ostala združena.

V okviru te organizacije so bile slovenske dežele del 3. armadnega zbora (korpusa), ki so ga sestavljale številne pehotne, artilerijske in konjeniške enote. Omenil bom le

nekateri: 17. pehotni polk, 7. lovski bataljon, 7. artilerijski bataljon, 27. domobranski pehotni polk (Ljubljana), 97. pehotni polk (Trst), 87. pehotni polk (Celje), 47. pehotni polk in 5. dragonski polk (Maribor)... Te enote so pogosto veljale za slovenske, saj so jih sestavljali pretežno slovenski naborniki. Zato je bil slovenski tudi njihov polkovni jezik, čeprav je bila nemščina seveda uradni in poveljevalni jezik v avstrijski armadi. Uporaba različnih polkovnih jezikov je bila posebnost avstrijske armade. Če je vsaj petina vojakov v enoti govorila nek jezik, je ta postal polkovni jezik ter se je uporabljal pri pouku vojakov in nekaterih drugih opravilih“²

Vojni arhiv na Dunaju in podatki o vojaki

O velikem delu vojakov, ki so služili v habsburški vojski, je še danes mogoče najti kar precej dokumentov, ki nam razkri vajo njihovo vojaško pot, morebitna povišanja, odlikovanja in kakšna je bila njihova življenjska usoda. Slednje še posebej velja za vse tiste, ki so bili vpoklicani v vojsko v času prve svetovne vojne in so se bojevali na različnih bojiščih. Vojni arhiv na Dunaju v različnih in zelo obsežnih fondih hrani dokumente, ki vsebujejo zgoraj omenjene podatke. Naj na kratko opišem le nekatere uporabljene fonde.

Haupt-Grundbuchsblätter (GBBI) – glavni matični listi

Največ podatkov za vojake, ki so nosili priimek Krajnc, Kranjc in Krainz (v času monarhije pogost priimek) in so večinoma prihajali iz Štajerske, sem uspel pridobiti zato, ker v arhivu hranijo večino dokumentov, ki se nanašajo na vojake iz Spodnje Štajerske (Untersteiermark). Ti, deloma precej obsežni dokumenti, se imenujejo Haupt-Grundbuchsblätter (okrajšano GBBI). Za Štajersko tako najdemo v njih podatke za vse vojaške letnike od leta 1864 do 1900. V zadnjih letih monarhije so jih posamično vodili tudi že v slovenščini in od takrat je bil takšen dokument imenovan kot glavni matični list. Vojni arhiv na Dunaju te dokumente oz. glavne matične liste hrani le za te štajerske vojake, a za vojake, ki so prihajali iz Kranjske in Primorske, teh dokumentov nima. Tovrstne dokumente so namreč hranili na sedežih vojaških enot, po razpadu monarhije pa je bila njihova usoda precej negotova. V Arhivu Slovenije hranijo le manjši del takšnih dokumentov, ki pa se nanašajo le na čas pred prvo svetovno vojno. Nekaj tovrstnega arhivskega gradiva, ki se nanaša predvsem na vojake iz Primorske, pa hrani tudi tržaški arhiv. Kakšna je bila usoda večjega dela vojaških dokumentov, ki se nanašajo na vojake dežele Kranjske, ki bi bili za raziskovalce še posebej zanimivi, ni znano in jo lahko zaenkrat le ugibamo.

Na omenjenih GBBI listih je med podatki zabeleženo, kateri jezik je posamezen vojak govoril in katerega je bil več tudi v pisanju. Največkrat lahko v tej rubriki tako preberemo »slovensko« (Slowenisch), na delu teh dokumentov

pa piše tudi »nemško in slovensko« (Deutsch Slowenisch) ali »slovensko in malo nemško« (Slowenisch und etwas Deutsch). Iz podatkov tega drugega dela GBBI listov lahko sklepamo, da je v primerih z navedbo Deutsch Slowenisch bil vsaj eden od staršev gotovo Slovenec. Podatkov vojakov z navedenimi priimki, pri katerih je bilo navedeno le znanje nemškega jezika, v raziskavi nisem upošteval.

Predvsem so GBBI listi posebno važni dokumenti za vsakogar, ki išče podatke o svojih prednikih, saj vsebujejo celo vrsto podatkov o vsakem vojaku. Poleg že omenjenega jezikovnega znanja ter priimka in imena, so tu navedeni še rojstni kraj in okraj, rojstno leto, poklic, veroizpoved ter podatek, ali je bil vojak še samski ali morda že poročen. Za potomce so prav gotovo zanimivi tudi podatki o tem, kako je njihov prednik izgledal. V dokumentih najdemo tudi osebni opis: barvo las, barvo oči in obrvi, obliko obraza, ust in nosu. Izvemo tudi, ali so pri naboru opazili in zapisali kakšne telesne hibe ter seveda, ali je bila posledično oseba sposobna za vojaško službo. Tudi podatkov o vojakovi višini in o številki njegovih čevljev ne manjka. Za nadaljnje raziskave je zelo pomemben podatek, za kateri kraj je nekdo imel domovinsko pravico (heimatberechtigt) in posledično, kje je bil torej pristojen za vojaško službo. Ta kraj velikokrat ni bil isti kot rojstni kraj, kajti odvisen je bil predvsem od tega, od kod je bil oče, a pri nezakonskih sinovih tudi, od kod je bila mati otroka. Oddelek za podatke o vojaški službi vsebuje vse podatke od nabora naprej, torej v katero vojaško enoto je bil posamezen vojak uvrščen, kdaj je nastopil vojaško službo in s katerim činom (pri slovenskih fantih največkrat lahko preberemo pešak - Infanterist). Tu izvemo tudi podatke o času, v katerem je bil nekdo morebiti premeščen v drugo vojaško enoto ali povišan v višji čin, kakor tudi o morebitnih odlikovanjih. Zadnji podatek, ki ga najdemo, pove, kdaj je bil končno odpuščen iz vojaške službe.

Poleg teh dokumentov pa je v arhivu mogoče najti še ločeni del te zbirke (GBBL) pod naslovom Neue Alphabetische Reihe (NAR), ki sem jo tudi pregledal. V njej so shranjeni GBBI listi vojakov, ki so bili rojeni v obdobju 1797 do 1900. Zato sem v tabelo vnesel podatke o slovenskih vojaki s priimki Krajnc, Kranjc in Krainz, ki sem jih našel za obdobje 1797 do 1863 in še nekaj primerov iz naslednjih desetletij. V primeru, da raziskovalec išče podatke o vojaku v glavnem delu zbirke GBBI in jih tam ne najde, obstaja možnost, da so iz nekega neznanega razloga njegov GBBI uvrstili v to ločeno zbirko. Zato je priporočljivo preveriti še te dokumente.

Kdor bi iskal podatke o predniku, ki je na primer služil v eni od številnih vojaških enot avstrijske monarhije že v času od okoli 1750 do 1864, bi moral zanj pregledati kartone z GBBI listi za čas od 1820 do 1869, a za vojaka, vpoklicanega v cesarsko vojsko še pred tem obdobjem, dokumente posameznih vojaških enot (Assentierungslisten, Musterlisten in Standestabellen). Pri svojem raziskovanju omenjenih dokumentov nisem pregledal.

Verlustlisten – Seznami izgub 1914–1918

Poleg zelo obsežne dokumentacije z GBBI listi za letnike od 1864 do 1900, ki obstaja v Vojnem arhivu na Dunaju, je mogoče važne podatke o slovenskih vojaki v vseh pehotnih polkih in drugih vojaških enotah najti tudi v nekaterih drugih zbirkah, tako predvsem v seznamih izgub (Verlustlisten) v letih 1914–1918. Če je vojakova usoda neznana in lahko zato sklepamo, da je najbrž padel na fronti ali podlegel ranam, zadobljenim na fronti, ali kakšni boleznim v bolnišnici, je velika možnost, da tovrstne podatke najdemo v tako imenovani Totenkartei (mrliška kartoteka). Če imamo srečo, je na tej kartici napisano tudi, kje je ta vojak pokopan. Pri natančnem pregledu te kartoteke sem za priimeke Krajnc, Krainz in Kanjc našel skoraj 130 kartic in to ne samo za vojake iz Štajerske, marveč tudi iz drugih področij današnje Slovenije. V kartoteki so zbrani podatki vojakov iz vse monarhije, a v njej ni porazdelitve po posameznih delih Avstro-Ogrske. Iskanje tovrstnih podatkov pa je precej zamudno, saj so priimki zapisani fonetično, torej tako kot so jih vojaški kurati ali častniki slišali. Ob tem raziskovanju pa sem doživel veliko presenečenje, ko sem na dveh karticah našel zapis, da sta bila vojaka s priimkom Kranjc, ki sta umrla v neki bolnišnici na Dunaju, pokopana na dunajskem osrednjem pokopališču (Wiener Zentralfriedhof), na katerem so grobovi z več kot 18.000 vojaki in častniki avstro-ogrskih vojaških enot. Ker sem samo med vojaki s priimkom Kranjc našel dva na tem pokopališču pokopana vojaka, lahko sklepam, da na njem počiva še veliko drugih slovenskih vojakov. Najbrž pa večina njihovih potomcev sploh ne ve, kje so pokopani. Če bi to vedeli, sem prepričan, da bi se poklonili njihovemu spominu, na grobovih prižgali sveče in nanje položili cvetje.

Ostali uporabljeni arhivski fondi

Pri vojaki, ki so padli v vojno ujetništvo, je treba podatke iskati v kartotekah vojnih ujetnikov, ki so urejene po posameznih državah (Rusija in Italija). Teh obsežnih kartotek pa se sam – zaradi pomanjkanja časa – nisem uspel lotiti in jih tako nisem pregledal.

V času prve svetovne vojne so za ranjene in obolele vojake in častnike po vsej Avstro-Ogrski ustanovili veliko število vojaških bolnišnic in okrevališč. Nemalo teh sanitetnih zavodov je delovalo tudi na področju današnje Slovenije. Posebej po italijanski vojni napovedi, maja 1915, in odprtju novega, jugozahodnega bojišča, se je število tovrstnih ustanov drastično povečalo. O velikem delu ranjenih in obolelih vojakov in častnikov so se v Vojnem arhivu ohranili t.i. bolnišnični zaznamki (Spitals-Vormerksblätter). Iz njih je poleg splošnih osebnih podatkov o posameznem bolniku ali ranjencu mogoče razbrati tudi postavljeno diagnozo, sam potek in čas zdravljenja. Veliko ranjenih in obolelih slovenskih vojakov so z različnih bojišč pripeljali tudi v vojaške bolnišnice na Dunaju. Pri pregledu tovrstnih dokumentov, sem našel celo vrsto vojakov s priimki Kranjc, Krainz, Krajnc. Ker je ta fond zelo obsežen, sem se moral omejiti in pregledati le njegov manjši del.

1 http://www2.arnes.si/~krsrd1/conference/Speeches/Stergar_slo.htm

2 Prav tam.

Slovenski vojaki so se v prvi svetovni vojni odlikovali s posebno hrabrostjo, za katero so bili odlikovani z zlatimi, srebrnimi in bronastimi medaljami za hrabrost (Tapferkeitsmedaillen). Podatke o tem, kdo in kdaj je prejel tovrstne medalje, najdemo v Personalverordnungsblättern (PVBI). Jasno je, da so tudi v teh nadvse debelih knjigah, ki so bile izdane s podatki o odlikovanih za vso monarhijo za leta 1914 do 1918 (in deloma še do 1921), vpisani številni vojaki s priimki Krajnc, Kranjc in Krainz, kakor tudi vsi drugi slovenski vojaki in častniki. O vseh odlikovanih s priimki Krajnc, Kranjc in Krainz, ki so služili tudi v času prve svetovne vojne in so bili rojeni največkrat po letu 1880, se skrivajo važni podatki predvsem na več kot dveh straneh GBBI listov, ki sem jih navedel v glavni tabeli (tabela A). Le nadaljnja raziskava bi pokazala, za katere od 421 vojakov s priimki Krajnc, Kranjc in Krainz, navedenih v omenjeni tabeli, hrani Vojni arhiv GBBI dokumente. Isto velja za vse druge slovenske vojaške.

Eden pomembnejših pripomočkov pri raziskovanju v Vojnem arhivu so spisi z imenom Schematismus für das Kaiserliche und Königliche Heer, navadno imenovani

vojaški šematizmi (Militärischer Schematismus). Šematizme so izdajali skoraj za vsako leto, in sicer že od leta 1790 naprej in pa vse do leta 1918. V teh spisih so vpisani samo častniki in z njihovo pomočjo je zato podatke o posameznih častnikih najti precej lažje kot o navadnih vojaki. Poleg tega obstaja o častnikih tudi veliko več dokumentov in podatkov. Velja nepisano pravilo, da je za častnike višjega čina več dokumentov. Pri pregledu šematizmov, ki so bili izdani od leta 1850 do 1914, sem ugotovil, da je tu vpisanih predvsem nekaj več častnikov s priimkom Krainz. Častnikov s priimki Krajnc in Kranjc je zelo malo. V času prve svetovne vojne se je stanje glede Slovencev s častniškimi čini zelo spremenilo. Neustrašen pogum na bojišču je marsikateremu slovenskemu vojaku prinesel napredovanje. Poleg tega je gimnazijska izobrazba z opravljeno maturo številnim slovenskim fantom omogočila pridobitev čina rezervnega častnika in nadaljnjo pot do morebitnega napredovanja. Glavne podatke o višjih častnikih s priimki Krainz, Krajnc in Kranjc iz časa pred prvo svetovno vojno objavljam v ločeni tabeli.

Eden najvažnejših dokumentov pri iskanju podatkov o slovenskih častnikih v obdobju 1914-1918 so tako imenovani sezname razporeditev in činov (Rang-und Einteilungslisten) posameznih polkov in drugih vojaških enot. V teh zvezkih velikega formata (A3), ki so ohranjeni za leti 1914 in 1918 (vsi zvezki iz drugih let prve svetovne vojne so bili zaradi pomanjkanja prostora uničeni!), so častniki vpisani v rubrike posameznih činov, in sicer od praporščaka (Fähnrich) do polkovnika (Oberst).

Kratke biografije častnikov s priimki Kranjc in Krainz

Da je pod habsburškim vladarjem že pred prvo svetovno vojno služilo nemalo Slovencev na višjih častniških položajih je znano. Tako je bilo mogoče v različnih delih arhivov najti nekaj častnikov s priimkom Krainz in veliko manj s priimkom Krajnc. Tu naj navedemo v prvi vrsti Viktorja Krajnc (12. 2. 1847 - 9. 3. 1915), ki je bil leta 1904 upokojen kot polkovnik (zadni čin v aktivni službi). Ob upokojitvi pa mu je bil podeljen častni titularni čin generalmajorja (GM). Viktor Kranjc je nazadnje kot mestni poveljnik (Platz-Kommandant) služil v Krakovu, kot je to mogoče razbrati iz šematizma za leto 1903. Čin polkovnika je dosegel tudi Alois Krainz iz Maribora, ki se je upokojil leta 1915. Že v naslednjem letu pa je bil reaktiviran in je vnovič stopil v aktivno vojaško službo. V januarju 1918 je bil okrožni poveljnik (Distriktkommandant) v Latisani na italijanski fronti. Dokumenti, v katerih lahko beremo zelo podrobne podatke o vseh letih vojaške službe Viktorja Krajnc in Aloisa Krainza kot drugih višjih častnikov, se imenujejo Qualifikationslisten. Predstojniki častnikov so le-te namreč vsako leto znova ocenjevali, in sicer v vsakem oziru, od sposobnosti za častniško službo do privatnega življenja.

Že veliko let prej kot Viktor Krajnc je visok častniški položaj dosegel Leopold Martin Krainz, in sicer čin stotnika avditorja 2. razreda (Hauptmann-Auditor 2. Klasse) pri GIR 11, Banal-Militär-Grenz-Infanterie-Regiment. Avditorji (Auditoren) so bili višji častniki na področju vojaškega sodstva (Militärjustiz) posameznih polkov.

Med zelo velikim številom duhovnikov, ki so predvsem v času prve svetovne vojne delovali pri različnih vojaških enotah kot vojaški kurati (Feldkuraten), sem pri raziskovanju našel tudi na dokument o kuratu Marku Krajncu. Slovenski duhovniki so bili velikokrat dodeljeni številnim polkom, v katerih pa je služilo malo Slovencev.

V zbirki z naslovom Conduitelisten (CL), nekakšni predhodnici kasnejših personalnih map, v katere so se vpisovale vedenjske lastnosti častnikov, niso samo dokumenti o častnikih posameznih polkov v času od leta 1820 do 1869, temveč tudi o duhovnikih iz tega obdobja, ki pa na tem področju segajo celo do leta 1880. Med Conduitelisten za duhovnike, ki so urejene samo po letih, sem v kartonu za leto 1878 našel dokument o duhovniku z imenom Heinrich Kranjec, ki je bil leta 1850 rojen v kraju Gederocz, na ozemlju takratne Madžarske, danes Gederovci v Prekmurju. Ta duhovnik je tekoče govoril pet jezikov, med njimi tudi slovenščino. Iz tega lahko sklepamo, da je bil po vsej verjetnosti vsaj eden od njegovih staršev slovenskega porekla in da ga zato lahko navajamo v tej raziskavi. Ta duhovnik, ki je leta 1878 služil v mestu Rovigo, je bil takrat star komaj 28 let, a je že bil vojni kaplan II. razreda (Militärkaplan II. Classe).

Zanimiv primer napredovanja v vojski avstrijske monarhije vidimo pri vojaški službi Franza Krainza, ki je bil doma iz Svetega Urbana pri Celju (St. Urban). Od leta 1835 do 1841 je v vojski služil kot navaden vojak. V času od 1842 do 1859 je na področju polkovne oskrbe (Verpflegung) napredoval od navadnega peka (Bäcker) do oskrbovalnega mojstra 3. razreda (Verpflegungsmeister 3. Classe). V katerem polku je ta Franz Krainz služil, brez nadaljnjih, dokaj zamudnih raziskav ni mogoče ugotoviti. Zato se te raziskave nisem lotil.

Pri iskanju podatkov o vojaki s priimki Krajnc, Kranjc in Krainz v posameznih delih arhivskih zbirk, sem ugotovil, da se kar nekaj od 421 vojakov, navedenih v glavni tabeli, pojavlja tudi v dokumentih s podatki o padlih vojaki in o tistih, ki so podlegli raznim boleznim. Ti podatki so zbrani v tabeli padlih in od bolezni umrlih vojakov, ki obsega okoli 130 vojakov iz vseh delov današnje Slovenije.

V eni od objavljenih tabel navajam seznam najpomembnejših vojaških enot, v katerih so slovenski vojaki služili v obdobju 1883-1918.

Ilirske province v likovnih upodobitvah

Damir Globočnik

Kratkotrajno obdobje Ilirskih provinc oziroma francoske oblasti nad kranjskimi, goriškimi, istrskimi in delom koroških Slovencev je pustilo drobne sledove v slovenski likovni umetnosti.

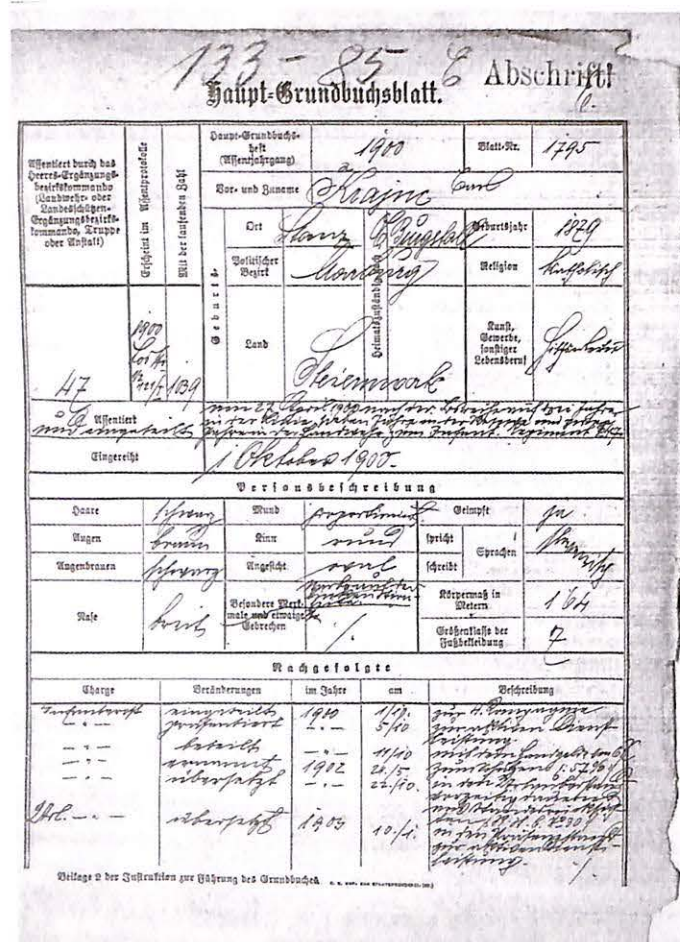
Mednje spada slika *Ilirija oživljena*, ki jo hrani Narodni muzej Slovenije. Leta 1858 jo je naslikal Janez Krstnik Scherrer na podlagi istoimenske pesmi, ki jo 1811 napisal tedaj vodilni slovenski književnik Valentin Vodnik (1758-1819) v čast Napoleonovim zaslugam za slovenski preporod. Scherrer je na sliki dosledno prikazal vsebino prvih kitic Vodnikove ode: »Napoleon reče: / Ilirija vstan! / Vstaja, izdiha: / Kdo kliče na dan? // O vitez dobrotni, / kaj ti me budiš! / Daš roko mogočno, / me gori držiš! // Kaj bodem ti dala? / Pogledam okrog, / Izlôcit ne morem / skôr svojih otrok.« Na tleh v osrednjem delu kompozicije sedi personifikacija stare Ilirije. Napoleon I., ustanovitelj Ilirskih provinc, ji ponuja roko. Desno so francoski vojaki in vojaški poveljniki, levo so se med ruševinami antične stavbe zbrali Ilirci oziroma predstavniki in predstavnice ilirskih dežel slovenske in hrvaške narodnosti. Po umetniški plati dokaj skromna Scherrerjeva kompozicija je zasnovana kot alegorija.

Cestni in navigacijski uradnik in ljubiteljski slikar Franc Ksaver Skola (roj. okrog 1792) je kopiral enega izmed Napoleonovih portretov. V njegovi zapuščini, ki jo hrani študijska knjižnica Mirana Jarca v Novem mestu, naletimo tudi na risbo francoskega vojaka.

Skola je za predlogo lahko uporabil sliko ali reprodukcijo Napoleonovega portreta. Najbrž je bilo v ilirskih uradih in drugih reprezentančnih prostorih kar nekaj portretov Napoleona I. (slik in kipov). Priljubljen je bil tudi portret »princa Lulu« (Napoleonovega sina s hčerko avstrijskega cesarja Franca II.), čigar rojstvo so 1811 slovesno praznovali po vseh večjih mestih Ilirskih provinc (po: Josip Gruden »Spomini na Francoze«, Zbornik Slovenske matice, 13. zvezek, Ljubljana 1911, str. 21).

Personifikacijo Ilirije (Ilirskih provinc) srečamo tudi na freski z motivi in pomembnimi osebnostmi slovenske zgodovine, ki jo je 1958 naslikal Slavko Pengov (1907-1966) v predverju velike dvorane v poslopju Državnega zbora RS v Ljubljani (nekdanje poslopje Ljudske skupščine). Na freski je Ilirija zaspala, kajti nastopil je Metternich.

Vsi omenjeni primeri se uvrščajo v sklop reprezentančne likovne umetnosti. Francoska zasedba slovenskega ozemlja, z njo povezana vojne nadloge in gospodarska bremena pa so se odrazili tudi v likovnih delih podeželskih oziroma ljudskih umetnikov.

Glavni matični list

Janez Krstnik Scherrer, Ilirija oživljena, 1858. (Narodni muzej Slovenije v Ljubljani)

Lesena vrata iz nekdanje gostilne »Pri Benediku« v Strazišču pri Kranju krasi velika podoba francoskega vojaka s sabljo v rokah in veliko fajfo v ustih. Vrata so nastala v prvi polovici 19. stoletja. Do srede preteklega stoletja so bila v uporabi na zadnjem portalu gostilne. Morebiti gre pri veliki podobi francoskega vojaka za odraz verovanja, da podobe (tiskane ilustracije) generalov, cesarjev in vojakov na vratih konjskih hlevov pomagajo zaščititi živino.

Kmečko prebivalstvo je imelo na francosko okupacijo v letih 1805 in 1809 do 1813 slabe, pa tudi dobre spomine. Francozi so nasilno izterjali visoke davke, rekrutirali so mnogo slovenskih fantov. Prebivalstvo je moralo poskrbeti za nastavev in oskrbo francoske in avstrijske vojske med vojnimi operacijami. Ljudsko nezadovoljstvo je privedlo do pravcatih kmečkih uporov, ki so jih Francozi zatrli s silo. Francozi so uvedli tudi koristne novosti: učinkovito in moderno državno upravo, obrtno svobodo, kmeta so delno opravičili fevdalnih davščin in tlake, reformirali so šolski pouk in vpeljali slovenski jeziki v osnovne šole in deloma gimnazije v kranjski polovici Ilirije. Najpotrebnejše učbenike za slovenski pouk je sestavil Valentin Vodnik.

Na enega najbolj zanimivih ljudskih spominov na francosko okupacijo slovenskega ozemlja naletimo na poslikanih panjskih končnicah, ki jih hranijo nekateri muzeji in zasebni zbiralci. Gre za motiv *kmeta, ki ziblje francoskega vojaka*.

Poslikane panjske končnice, tj. z različnimi motivi okrašene lesene deščice na prednji strani čebeljih panjev

(kranjičev), so slovenska posebnost. V njih lahko vidimo odraz bogate tradicije čebelarjenja pri Slovencih in posebne lastnikove pozornosti do čebel.

Najprej so jih začeli poslikavati na Gorenjskem, najbrž sredi 18. stoletja. Krašenje panjskih končnic s figuralnimi motivi se je razvilo vzporedno s poslikavo hišnih fasad, pohištva, znamenj, slik na steklo. Vrhunec je doživelo v prvih treh četrtinah 19. stoletja. Zamrlo je s koncem ljudske umetnosti, ki ga je sprožila industrijska revolucija s cenejšo strojno izdelavo predmetov.

Panjske končnice so poljuden dedič baročnega slikarstva, vidni so tudi vplivi klasicizma in bidermajerja. Največ so jih najbrž izdelali vaški slikarji in slikarke. Le del končnic je izpod čopičev neukih, priložnostnih slikarjev. Nastajale so tudi v poznobaročnih in postbaročnih slikarskih delavnicah (npr. Layerjevi v Kranju, Šubičevi v Poljanah nad Škofjo Loko), občasno so se jih polotili znani slikarji.

Slikarji so pri slikanju panjskih končnic uporabljali oljne barve, obstojne zemeljske barvne pigmente in domače laneno olje, zato so se kljub izpostavljenosti vremenskim vplivom tudi tako dobro ohranile. Največkrat so slikali prostoročno, uporabljali pa so tudi patrone in šablone.

Zaradi izletavanja čebel je bilo mogoče motive na panjskih končnicah opazovati samo iz nekajmetrske oddaljenosti. Motivi so predstavljeni na nazoren način. Kompozicije so enostavne, ni prenatrpanosti, obrazi upodobljenih niso individualizirani, temveč tipizirani, dogodki se odvijajo v prostoru, ki je samo bežno opredeljen, pogosti so dekorativni

dodatki, polno je realističnih detajlov. Motiv je največkrat narisano s črno konturo, ploskve so izpolnjene z enotno barvo brez senčenja. Pomembnejši od umetniškega vtisa motiva je bil njegov pripovedni pomen.

Na panjskih končnicah srečamo okrog 600 do 700 različnih motivov, ki pričajo o bogati likovni kulturi kmečkega prebivalstva in odkrivajo miselno-nazorni svet, iz katerega izhajajo.

»Ena najzanimivejših pojav na polju slovenske etnografije so gotovo poslikane panjske končnice, ki kažejo dragocene zaklade predstavne fantazije slovenskega kmeta, nje živo fantastiko in zdrav, robusten snovni humor, formalno-umetnostno odet v izredno dekorativno čutno obliko,« piše Stanko Vurnik (1898–1932), ki se je med prvimi poglobil v pestro motiviko panjskih končnic.

»Kakšne snovi so pa ljubili naši ljudski slikarji od l. 1758 do naših časov? Sili se mi primera z ljudsko pesmijo: tam je duša ljudstva peta, tu slikana, na obeh poljih se je dala z vso vsebino. Pokazala je odnos našega ljudstva do sveta in nadsвета, pokazala svoje predstavne zaklade, v katerih često vibrira še srednji vek in renesansa, misli, čustva, humor, satira, verstvo, zgodovina, država, vojaštvo, erotika, legenda, bajka, vaška kronika – vse je v teh sličicah. Vesel jih mora biti etnograf, zgodovinar, psiholog, pa tudi umetnik. Pristno, robustno zdravje veje iz njih, življenja vesel optimizem, pa tudi živa vernost« (»Slovenske panjske končnice: Donesek k studijam o slovenskem ljudskem slikarstvu«, Etnolog III/1929, str. 157 in 167).

Na panjskih končnicah so predstavljeni različni, npr. sveto-pisemski motivi, svetniki in svetnice (sv. Florijan – zavetnik proti požaru, sv. Job – zavetnik čebelarjev) ter cerkvena opravila. Pogosti so tudi posvetni satirični in pripovedni prizori oziroma odslikave resničnih vaških ali zgodovinskih dogodkov, ki jih je dopolnila in po svoje preoblikovala

ljudska domišljija. Med slednje spadajo boj med Pegamom in Lambergarjem, bitka pri Sisku 1693, francoska zasedba slovenskega ozemlja, kongres Svete zveze v Ljubljani leta 1821, prusko-francoska vojna pri Sedanu 1870 in avstrijska okupacija Bosne in Hercegovine.

Motiv krotkega kmeta, ki ziblje Francoza, je satiričen komentar francoske zasedbe slovenskega ozemlja, ki je nastal v očeh kmečkega človeka (v časnikarstvu bi mu najbrž vzporednico predstavljala vrst karikature). Kot primer lahko navedemo končnici v zbirkah Čebelarskega muzeja v Radovljici in v Slovenskem etnografskem muzeju.

Josip Gruden je motiv opisal z naslednjimi besedami: »Med ljudstvom kroži mnogo zgledov francoske ošabnosti in predrznosti. /.../ Najbolj pa je znana po Gorenjskem neka druga epizoda: V kmeti hiši so se bili nastanili francoski vojaki. Eden izmed njih se uleže v zibel in ukaže, naj ga gospodar ziblje. Hudomušni Gorenec se ni branil in hladnokrvno zibal prevzetneža, zraven pa pel: 'Vsaka reč le en cajt trpi.' Naenkrat krepko zaziblje, da se je vojak zvrnil na tla. – Ne vem, koliko je resnice na tej pripovedki, ki jo je videti večkrat naslikano na končnicah čebeljih panjev, gotovo pa dobro izraža mišljenje ljudstva, ki se je ob raznih nadlogah tolažilo s tem, da jih bode kmalu konec« (»Spomini na Francoze«, Zbornik Slovenske matice, 13. zvezek, Ljubljana 1911, str. 21).

Motiv je podrobno preučila Marija Makarovič (»Kmet ziblje Francoza«, Slovenski etnograf, 1955, str. 153–169). Poudarja, da je neposredno vezan na ljudsko izročilo o francoski zasedbi slovenskega ozemlja in sodi med izvirne motive, kar pomeni, da se slikarji niso zgledovali po kakšni tuji tiskani predlogi.

V dolenskem, gorenjskem, primorskem in štajerskem ljudskem izročilu se je ohranilo več različic zgodbe o tem, kako je kmet zibal Francoza v zibki, v kadunjah ali na hlođu. Bistvo vsake med njimi je podobno: kmet mora zibati

Kmet ziblje francoskega vojaka. (Čebelarski muzej, Radovljica)

francoskega vojaka v značilni grenadirski opravi, vendar ga nekaj časa ziblje, nato pa ga zvrne iz zibelke. Medtem ko ljudsko izročilo pozna različice s francoskim vojakom ali oficirjem in zibelko lahko ziblje kmet ali kmetica, prevrne pa jo kmet ali oficir, je na končnici vedno narisana kmet.

Marija Jagodic ugotavlja, da so razlogi, zaradi katerih bi lahko prišlo do zibanja, različni: Francoz se je pijan zvrnil v zibko, kmet je moral zibati Francoza na njegov ukaz, Francoz je hotel z zibanjem kmeta nadlegovati, lahko bi šlo za slučajno vojakovo domislivo, torej bi končnica lahko prikazovala konkreten dogodek, vendar pa je motiv kasneje dobil simboličen pomen. Kmet naj bi simbolično predstavljal nezadovoljno ljudstvo, ki potrpežljivo prenaša vse težave, ko pa mu je dovolj, se postavi po robu, kar dokazuje resnična ali simbolična zavrnitev zibelki. Variante, kjer oficir zvrne vojaka v zibki, zlasti tiste, ki navajajo, da se je to zgodilo na kmetovo prošnjo, bi lahko razložili z ljudskim mnenjem in zgodovinskim dejstvom, da so si Francozi prizadevali ohraniti mir v deželi. V tem primeru bi kmetova prošnja na višjem nivoju v resnici lahko zalegla. Ljudsko izročilo v splošnem označuje Francoze za mile okupatorje (prav tam, str. 153 in 159).

Motiv zibanja francoskega vojaka je pritegnil pesnika Antona Aškerc (1856–1912), ki ga je obdelal v pripovedni pesmi »Kako je kmet Francoza zibal«. V njegovi interpretaciji je starega slovenskega kmeta obiskal pijani francoski

Francoski vojak na vratih gostilne Pri Benediku, prva polovica 19. stoletja, (Gorenjski muzej v Kranju)

grenadir, ki se je zleknil v zibelko in zahteval, naj ga kmet ziba, ko pa so se mladi vrnili s plesa v Ljubljani, so spečemu Francozu vzeli meč in ga s palicami gnali skozi vas. »Vsaka reč trpi le kratek čas« zaključuje Aškerc (»Kako je kmet Francoza zibal (Narodna pravljica), Pripovedne pesmi, Ljubljana 1949, str. 104).

Prizor s Kranjcem, ki ziblje Francoza, je na ilustraciji za »zgodovinsko čitanko« Vlada Klemenčiča iz leta 1939 prikazal Hinko Smrekar (1883–1942). Vlado Klemenčič je pri svoji interpretaciji sledil Aškercu: »Na Gorenjskem so bili pri nekem kmetu nastanjeni francoski vojaki. Pa pride enemu na misel, da leže v zibelko in ukaže gospodarju, naj ga ziblje. Hudomušni kmet se ne brani in nekaj časa mirno ziblje prevzetneža, zraven pa prepeva: 'Vsaka reč le en čas trpi, vsaka reč le en čas trpi!' Mahoma pa krepko požene zibelko, da se vojak zvrne na tla« (Iz starih in novih časov, Ljubljana 1939, str. 75).

Na panjskih končnicah se je ohranil tudi spomin na vojne s Francozi. Motiv konjeniške bitke iz časa napoleonskih vojn prikazujeta na primer končnici v Slovenskem etnografskem muzeju. Na levi so naslikani avstrijski huzarji, na desni francoski kirasirji. Ena izmed končnic je datirana z letnico 1871.

Bitko med pešaki in dvema konjenikoma pa je upodobljena na končnici iz zbirke Čebelarskega muzeja v Radovljici. Vojaški motivi na končnicah so najbrž nastali na podlagi tiskanih ilustracij.

Zanimivi so tudi figuralni čebelji panji v obliki francoskega vojaka (npr. panj v Dolenjskem muzeju, Novo mesto).

Hinko Smrekar, »Kranjec ziblje Francoza I. 1807«, risba s tušem, 22 x 17 cm, (Narodna galerija v Ljubljani)

Ameriški rodoslovni stiki in dotiki

Peter Hawlina

Z ameriški kolegi (Slovenian Genealogy Society International) smo navezali stike v samem začetku našega in njihovega obstoja. To je bilo leta 1994. S takratnim predsednikom Al Peterlinom sva se v Washingtonu osebno srečala leta 1998 na mojem drugem obisku ZDA. Tudi on je bil vsaj dvakrat v Sloveniji. Še veliko več je stikov z neorganiziranimi Američani s slovenskim poreklom. Njihove poizvedbe hranimo v mapi, v kateri se je v petih letih nabralo prek 12.000 prejetih in oddanih sporočil.

V novembru 2009 sem se v ZDA napotil na pobudo hčera Ive in Eve. Podrobneje o tem v povzetku z naslovom Trije novembrski tedni v ZDA. Tam omenjam tudi to, da se na potovanje nismo kaj prida pripravljali. S svojimi aktivnostmi tudi nisem hotel preveč omejevati svobode žene in hčera. Vseeno sem svoj obisk najavil Rose Marie Jisa, zdajšnji predsednici SGSI. Ta je reagirala zelo praktično in takoj. Predlagala je možnost pogovorov s posamezniki, ki bi želeli predstaviti področje svojega zanimanja in se pogovoriti o morebitnih zagatah. Poleg tega je predlagala predavanje, ki bi bilo pridruženo že prej dogovorjenemu predavanju kolega dr. Stanislava Južniča. Individualni sestanki s posameznimi rodoslovci so bili razporejeni v ponedeljek in torek (9. in 10. 11.) od desete ure dopoldne do šestih zvečer. Kolega Južnič je predstavil svojo knjigo Zgodovina Kostela, jaz sem predstavil delo našega društva. Predavanja se je udeležilo okrog 50 poslušalcev iz Clevelanda in okolice, nekateri pa so za ta namen prišli iz drugih krajev, celo iz Kansasa.

Slovenski izseljenci v ZDA so organizirani v številnih društvih. O tej organiziranosti ne vem veliko. V štirih dneh sem nekoliko spoznal delo clevelandskih 'Slovencev'. Na sliki je osrednji Slovenski narodni dom, kjer je poleg pisarn, gledališča, dvoran, knjižnice, muzeja, galerije, ... tudi knjižnica rodoslovnega društva in klubska soba z računalniško opremo.

Rose Marie je povedala, da sekcije društva v ostalih predelih ZDA niso tako aktivne kot je clevelandska sekcija, katero vodi Ed Oshaben. Clevelandska sekcija (sekcijam rečejo chapters) ima knjižnico in računalnik. V knjižnici tudi Drevesa in nekaj drugega gradiva, katerega pošilja naše društvo. Na računalnik smo jim naložili referenčno kumulativno zbirko, sestavljeno iz prispevkov 110 članov SRD, ki šteje prek 800.000 oseb. Za to zbirko se občasno osveži spletni indeks.

Moja radovednost za 'slovenski' Cleveland se je začela že v soboto, ko smo se v popoldanskih urah pripeljali pred Slovenski narodni dom na aveniji St. Clair. V nedeljo smo se udeležili slovenske maše v cerkvi Sv. Vida (St. Vitus Church). Maša je bila namenjena spominu v vojnah padlih pripadnikov slovenske župnije. Po maši so pred spominsko obeležje položili vence. Sledilo je srečanje župljanov v večnamenski dvorani. To je bila priložnost za spoznavanje in razgovore.

Ivana Majer Yuko (nekoč Juha) je bila v času mojega obiska ves čas prisotna in pripravljena po potrebi pomagati.

Osrednji slovenski dom v Clevelandu.

ST. VITUS
AUDITORIUM
GYMNASIUM

Spominska maša pri Sv. Vidu.

Župnijski vrt.

Med drugim mi je razkazala vse objekte in prostore Slovenskega doma od zunaj in znotraj, od kleti do podstrešja. Če upoštevamo, da je Slovenski dom osrednji, ne pa tudi edini objekt, ki ga za svoje namene uporabljajo 'Slovenci', so lahko nanj upravičeno ponosni. Ustanovili so ga stari starši današnje generacije. Ponekod je to zelo očitno, saj so objekti, oprema, pohištvo, okrasje, spominki, ... iz časa pred drugo svetovno vojno, delno celo pred prvo. Lahko bi rekel, da je celoten kompleks pravi muzej. Treba bi ga bilo zavarovati pred posodobitvijo. Večina predmetov so pravi muzejski eksponati, ne le tisti, ki so odloženi na podstrešju. Muzejski vtis daje tudi širša okolica Slovenskega doma. Prevozil sem nekaj okoliških ulic in dobil vtis, da so ohranile videz izpred nekaj desetletij. Komaj kje je videti posodobljeno hišo. Večina je enotnega 'predvojnega' videza. Glavni razlog je najbrž ta, da so nekdanji slovenski okoliš zapustili skoraj vsi 'Slovenci'. Bolj proti

vzhodu (Euclid) in v razne druge kraje so se umaknili pred črnimi priseljenci.

Vsak predmet privablja pozornost, vsaka slika na steni, portreti, priložnostna darila, diplome, plakete, kokarde, bandera, spominski posnetki, da ne omenjam omar in predalov. Odpiral bi jih in pregledoval do zadnjega kotička, pa ni časa. Koliko je še prostorov! Gremo v dvorano, na vrt in dvorišče, pa na podstrešje.

Znameniti posamezniki so bili vedno predmet posebne pozornosti. Tudi v našem društvu. Z znamenitimi Američani slovenskega porekla se je sistematično ukvarjal že profesor Rado Lenček. Njega sem leta 1998 obiskal na univerzi Columbia v New Yorku, kjer je bil profesor. Podaril mi je svojo Who is Who of Slovenian Descent.

V Clevelandu pa sem osebno srečal dr. Edwarda Gobca. Tudi z njim sem imel že prej veliko pisnih stikov. Tokrat sta nas zakonca Gobetz povabila na dom in nas pogostila z

Komemoracija ob spomeniku vojnim žrtvam.

»Za Boga, dom, domovino!«

Nedeljsko dopoldansko srečanje.

Plesni ansambel The Ray Polantz.

Nedeljsko popoldansko srečanje.

Mešani zbor Zarja

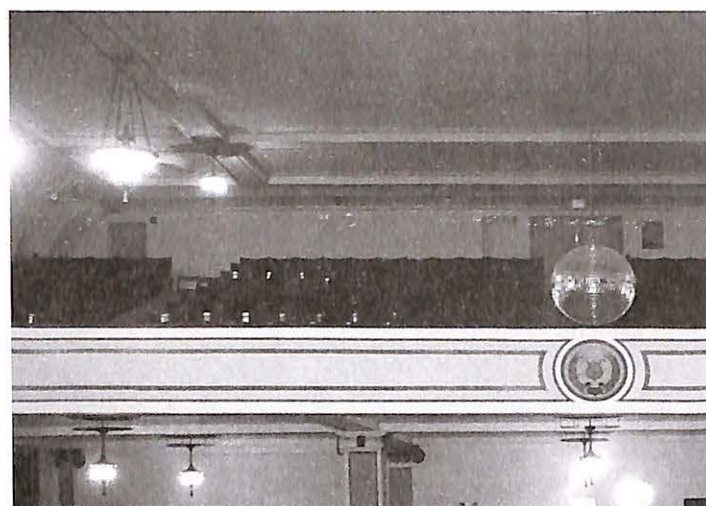
Pisarna.

Oder z Gasparijevo alegorijo.

Muzej.

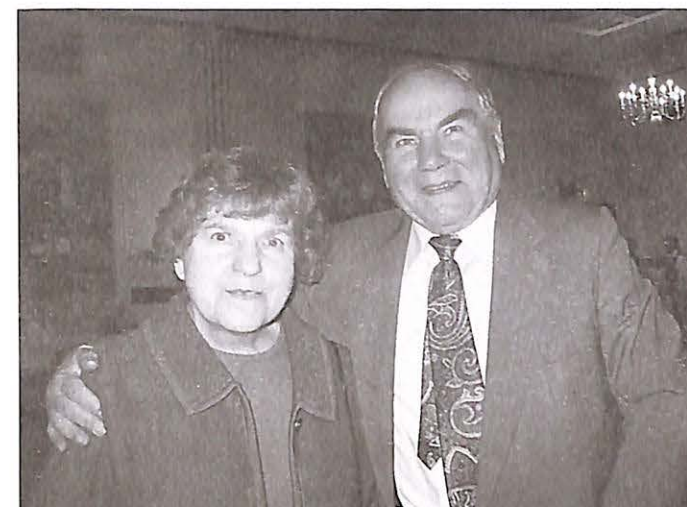

Pogled na balkon velike dvorane.

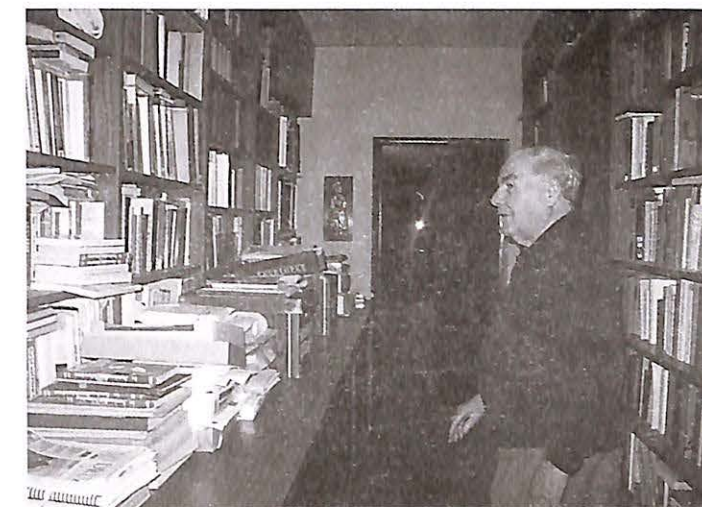

Senator Frank Lausche.

večerjo. Še bolj me je presenetil z dokazi svojega raziskovalnega dela. Popeljal me je v sobane in hodnike polne omar z arhivi in literaturo. Tudi sam imam veliko arhivskega gradiva. Razlika med mojim in njegovim arhivom je precejšnja ne le po vsebini in količini. Najbolj mi zavidam vzorno urejenost. Za to ima velike zasluge njegova soproga Milena, upokojena gimnazijska profesorica jezikov. Edi Gobec, zdaj zaslužni univerzitetni profesor sociologije in ravnatelj Slovenskega ameriškega raziskovalnega središča, je sicer začel s sistematičnim zbiranjem arhivov o Slovencih in njih podvigih v Ameriki in po vsem svetu že kot podiplomski študent leta 1951, ko je zaprepaščen spoznal, kako neznani smo v svetu. Pridružili so se mu mnogi prostovoljni sodelavci, leta 1966 pa po poroki še žena Milena, odtlej njegova najplodnejša sodelavka. Poleg objave številnih knjig in razprav v enciklopedijah in znanstvenem in poljudnem tisku je skušal tudi s predavanji in razstavami v Ameriki, Kanadi in Avstraliji

Edi Gobec z ženo Mileno ...

... in s svojim arhivom.

Luka Zibelnik

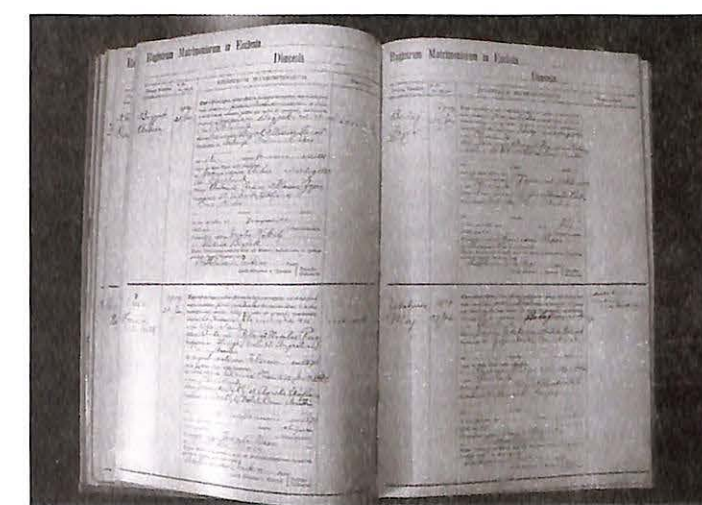

Rose Marie Jisa

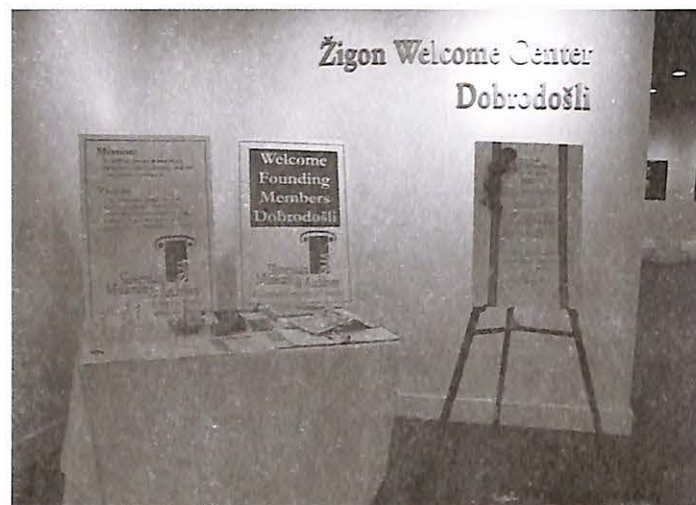
dvigati narodno zavest med Slovenci in slovensko razpoznavnost in ugled v svetu. Arhivsko gradivo, najbogatejše te vrste kjer koli, z izjemno obsežno dokumentacijo, bo gotovo veliko in zelo uporabno bogastvo tudi za Slovenijo, v lasti slovenske znanstvene ustanove, kateri ga nameravata pokloniti kot svoj življenjski dar.

V ponedeljek in torek (10. in 11. 11.) sem bil od 10. do 17. ure na razpolago za pogovore s posamezniki, ki raziskujejo svoje poreklo in sorodnike. Oba dneva sta bila za ta namen polno izkoriščena.

Moje štiridnevno spoznavanje clevelandskega slovenskega utripa se je zaključilo s predstavitvijo dela Slovenskega rodoslovnega društva, našemu dosedanjemu sodelovanju in načrti za prihodnost. Veseli so bili referenčne rodoslovne zbirke z okrog 800.000 osebami, kompleta časopisa Drevesa in knjižice Glagolite Chreina Paradish, ki povezano predstavlja tri slovenske dragocenosti: Brižinske spomenike,

Ena od matičnih knjig.

Predprostor v slovenskem domu.

Priložnostna razstava Arneja Hodaliča.

Med predavanjem ...

... in po njem.

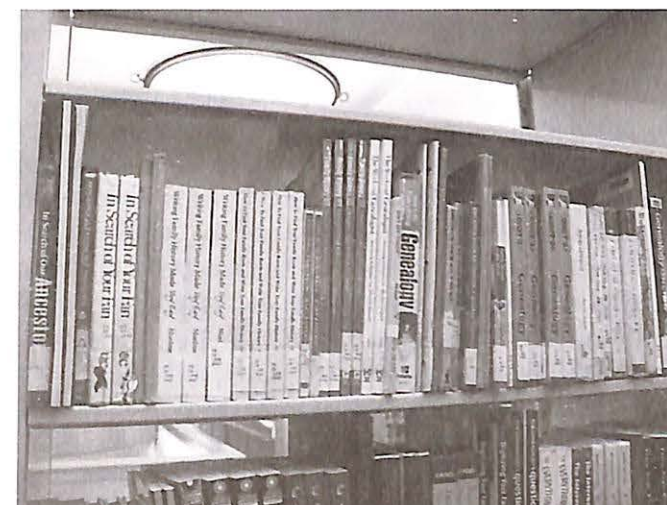
Oddelek ene od knjižnic v Chicagu.

prvo omembo Kranjske in najstarejše dramsko besedilo - Loški pasijon.

Moje predavanje je sledilo predstavitvi Zgodovine Kostela, ki jo je predstavil kolega dr. Stanislav Južnič. Rose Marie Jisa nama je podarila knjigo *We'll Always Have Cleveland*.

Večer se je zaključil s pogovorom ob prigrizku in požirku. Moja pričakovanja so bila več kot izpolnjena in verjamem izjavam, da so bila izpolnjena tudi pričakovanja naših ameriških kolegov. Obisk v Clevelandu sem zaključeval bogatejši za številna spoznanja in osebna srečanja ter z na novo odprtimi priložnostmi za prihodnost.

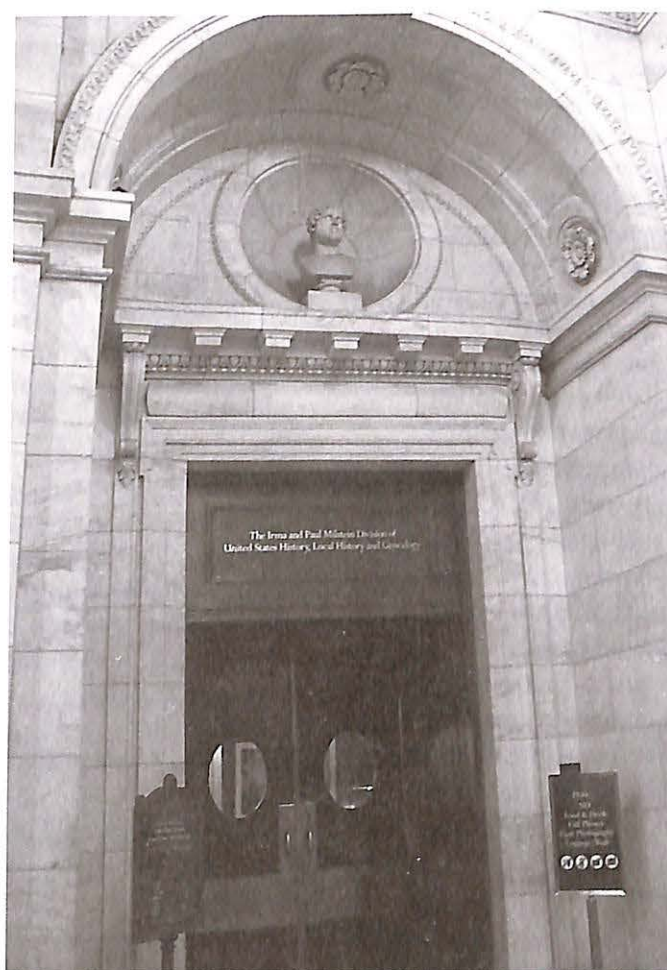
V nadaljevanju bi med rodoslovne dotike štel obisk knjižnice v Chicagu in New Yorku ter The New York Genealogical and Biographical Society. Slednja se ravno zdaj seli in je stara lokacija zaprta, nova pa bo odprta sredi januarja. Načasni lokaciji je samo dežurna uslužbenka, ki mi je prijazno razložila situacijo in me na kratko odpravila z zloženko z

Ena od polic rodoslovnega oddelka.

Poslopje najprestižnejšega ameriškega rodoslovnega društva.

Public Library, New York - vhod v rodoslovni oddelek.

Detajl iz Muzeja priseljenstva na otoku Ellis.

osnovnimi informacijami. Saj nisem pričakoval, da bi ravno v newyorškem rodoslovnem društvu odkrival kaj konkretnega. To ni edino in jih je še kdo ve koliko po vseh državah. Tudi v Washingtonu sem si eno najbolj imenitnih (če ne najbolj imenitno) vsaj po poslopju in lokaciji samo bežno ogledal od zunaj. The Daughters of American Revolution imajo svoj sedež v klasicistični palači v neposredni bližini Bele hiše. Celopoldne sem porabil za bežen ogled Muzeja priseljenstva na Ellis Islandu. Nekoliko sem se poigraval z željo, da bi se oglasil pri Johnu Steedu, avtorju pri nas najbolj uporabljanega rodoslovnega programa *Brother's Keeper*. Saj iz Chicaga do njega ne bi bilo ravno daleč. Časa je zmanjkalo tudi za osebni obisk ustanove, ki podeljuje naslove profesionalnim rodoslovcem. Časa je zmanjkalo še za marsikaj. Amerika je velika!

Referenčne datoteke za rodoslovce

Peter Hawlina

Opomba: Vse, kar je na digitalnih medijih, je zelo neobstoja roba. Upam, da bodo datoteke na spodnjih povezavah žive vsaj nekaj mesecev.

Ker smo se pri svojem delu povsem prepustili računalniku, programom, pripomočkom in datotekam, ne bom omenjal rokopisnih in na druge načine popisanih objav, saj so skoraj povsem nadomeščene v digitalni in vse več spletno dosegljive. Veliko izvirnega gradiva na digitaliziranje še čaka. Morda vsega ne bomo nikdar pregledovali na svojih zaslonih in po želji natisnili.

Kaj vse je lahko referenčna datoteka? Na to vprašanje bi skoraj vsakdo odgovoril po svojih kriterijih. Tudi sam bi pri odgovoru kolebal. Vseeno bom po občutku skušal po pomembnosti naštetih vsaj nekaj tistih najpogostejše uporabljenih.

Na prvem mestu je telefonski imenik Slovenije www.itis.si (in tudi imeniki vseh drugih držav). Ne bom razlagal osnovnega namena teh imenikov. Naštel bom nekaj tistih, ki (meni) pomagajo pri rodoslovnem delu. Če imamo kupljeno in na svojem računalniku delujočo verzijo, nam ta nudi še veliko več kot spletna. Ti imeniki nam najprej pokažejo prisotnost ali odsotnost nekega priimka. Če je priimek prisoten, si lahko prisotnost ali ozemeljsko razporejenost iskanega priimka ogledamo na zemljevidu. Ta možnost je lahko zelo uporabna. Samo en primer: Imamo podatek, da je Bergant živel v Planini. Planin je vsaj ducat. Bomo poskušali podatke o tej družini iskati po vrsti v vseh arhivih za vse Planine? Lahko. Vendar zelo zamudno in drago. Kaj ne bi najprej poskusili s sklepanjem, da je morda prava tista Planina, kjer je priimek še danes prisoten? Telefonski imenik nam v hipu najde družino Bergant v Planini pod Golico.

To je samo en primer uporabe. Ravno tako koristen je za iskanje krajev na zemljevidu, pa tudi ulic. Med atributi se začnejo pojavljati celo internetni naslovi in naslovi spletnih strani.

Če se ne bi uveljavil zakon o varovanju osebnih podatkov, bi bilo javnih referenčnih datotek še neprimerno več.

Prisotnost priimka lahko iščemo tudi v bazi Statističnega urada www.stat.si.

Vse hitreje narašča število uporabnikov spletnih socialnih omrežij. Med temi je najbolj popularen Facebook www.facebook.com. Ta je dodatno uporaben zato, ker z iskano osebo zlahka vzpostavimo stik.

Nekoliko drugačne rezultate bomo za iskani priimek dobili, če bomo za pomoč uporabili brskalnik tipa www.google.com s podrejenimi zbirkami kot npr. <http://books.google.com>.

Priimke lahko iščemo tudi med umrlimi na spletnih objavah pokopališč. Za Ljubljano imamo na spletu <http://grobvi.zale.si> navedbo pokopališča in lokacijo groba.

Navedel sem le nekaj javnih objav, ki niso namenjene a lahko koristijo tudi rodoslovcem. Možnosti teh javnih objav so tako raznovrstne, objave pa tako številne in bogate, da jih nisem sposoben niti smiselno urediti. Naj zato te javne spletne baze zaključim z digitalno bibliografijo www.cobiss.si in biblioteko www.dlib.si.

S tem še nismo načeli tudi za nas, slovenske rodoslovce uporabnih svetovnih referenčnih datotek. Med njimi zaslužijo posebno pozornost spiski priseljencev in med temi zlasti ameriški priseljski center na otoku Ellis pred pristaniščem v New Yorku www.ellisland.org.

Rodoslovno najbogatejše so vsekakor ameriške spletne zbirke. Sledijo jim evropske. Tudi teh zlepa ne bomo razvrstili po različnih atributih. Samo za vzorec: www.ancestry.com, www.myheritage.com, www.familysearch.org, www.geneanet.org, www.genealogy.net.

Če zapustimo te nepregledne in izredno bogate in uporabne galaksije, se podajmo na mnogo manjše področje, ki pa vseeno ne bo zlahka pregledno in primerno urejeno. Nastaja namreč neorganizirano, v uporabo ga včasih dajejo neimenovani avtorji.

Poskusimo zato s tistim, kar so ustvarili člani Slovenskega rodoslovnega društva. Že v prvih letih delovanja društva je nekaj kolegov združilo napore pri prepisovanju imenika članov Mohorjeve družbe. Imenik za leto 1900 je štel okrog 80.000 posameznikov, lahko bi rekli družin. Imenik članov na spletu ima za rodoslovca nekaj podobnosti z današnjim telefonskim imenikom. Ta spisek je na <http://www.hawlina.com/srd/1/Mohor1900.htm>.

Ta imenik je prepisovala peščica kolegov. Ves čas našega delovanja pa nastaja še precej večji imenik. To je spisek oseb, katere so v svoje evidence vnesli člani društva in nekateri nečlani. Okrog 130 raziskovalcev, ki ima v svoji evidenci prek 830.000 oseb, je te ponudilo v primerjavo in uporabo kolegom v društvu in vsem drugim interesentom. Teh podatkov ne objavljamo na spletu, ker lastniki za to niso izrazili želje, niti niso dali izrecne privolitve. Namesto objave celotnega združenega rodovnika pa občasno objavimo abecedni indeks priimkov z osnovnimi parametri – imenom, datumom in krajem rojstva ter ime lastnika. S tem je vsakomur omogočen stik z lastnikom in izmenjava podatkov. Ta datoteka je na www.genealogy.si.

Doslej smo omenjali zlasti gradivo, ki pomaga pri iskanju priimkov. Zelo pogosto nas zanima kraj, ki je povezan z rodoslovnim dogodkom. To zanimanje je največkrat povezano z določanjem župnije, ki je vodila matično evidenco ali včasih tudi civilne uprave. Kam je v nekem času civilno ali cerkveno pripadal določen kraj? Kako se danes imenuje? Kam spada po današnji ureditvi? Odgovore na taka vprašanja pogosto

iščemo rodoslovci. Naše zanimanje se navadno prebujajo za obdobja pred sto in več leti. Dve ali več generacij pred nami so prebivali v krajih, ki so imeli uradna imena v jeziku, ki ga je predpisala oblast. Zato so nam danes potrebni slovarji krajevnih imen. Šele s prevedenim imenom kraja bomo za nadaljevanje uporabili aktualno referenčno gradivo. Za tak namen je zelo pripravna referenčna datoteka, ki jo je tudi za današnje slovensko področje pripravil ing. Felix Gundacker na www.genteam.at. Vzemimo, da iščemo pripadnost za kraj, ki se je nekoč zapisoval kot Küttendorf. Na omenjeni strani vtipkamo to ime in zvemo, da se kraju po naše reče Kitni vrh in spada v župnijo Zagradec. Zvemo še to, da je bila ta župnija ustanovljena leta 1788. Od tega leta dalje so za to župnijo razpoložljive knjige krstov, porok in smrti. Pred tem je bila pristojna župnija Krka. Za to župnijo pa so krsti od leta 1676, poroke od 1777 in za smrti od 1734 dalje. Podobno bomo za Wröst našli Brest, ki danes spada pod župnijo Tomišelj, pred letom 1787 pa pod Ig. Za Ig pa so knjige rojstev od leta 1627, porok od 1636 in smrti od 1656 dalje.

Če nas zanima, kje bi hranili morebitno civilno arhivsko gradivo, si spet lahko pomagamo s spletnimi referenčnimi objavami. Jaz se za ta namen poslužujem Krajevnega leksikona Dravske banovine. Te je dosegljiv na www.sistory.si. Tam bomo zvedeli, da je Kitni vrh spadal v občino Višnja gora in Brest v Ljubljano. Civilna in ozemeljska organiziranost se je spreminjala, se spreminja in se bo spreminjala. Če si pomagamo s seznamom naselij po upravnih enotah, bomo za Kitni vrh na <http://www.hawlina.com/srd/krajiSI.htm> našli pripadnost upravni enoti Grosuplje, za Brest pa Ljubljano.

Doslej smo se zadrževali pri gradivu, ki nam pomaga iskati priimke in kraje. To še zdaleč ni vse, kar pri rodoslovnih raziskavah rabimo.

Naslednji najpogostejši pripomoček so informacije o razpoložljivem arhivskem gradivu. Omenili smo že Gundackerjev GenTeam, kjer zvemo katere matične knjige se hranijo za posamezno župnijo. Poleg matičnih knjig pa so za rodoslovca pomembni še drugi župnijski viri. To so zlasti popisi družin (status animarum) in oklici porok. Aktualni vodniki po posameznih arhivih občasno izidejo v knjižni obliki, ponekod tudi na CDju, najbolj aktualni pa so samo v čitalnici vsakega arhiva. Teh aktualnih vodnikov večina arhivov (še) ne objavlja na spletu. Zato je še vedno uporaben pripomoček Vodnik po župnijskih arhivih iz leta 1975, ki je dosegljiv na www.hawlina.com/teksti/vodnikpoZA.htm.

Med spletno dosegljive referenčne pripomočke lahko uvrščamo tudi priložne slovarčke in tabele. Tak je slovar mesecev na www.hawlina.com/teksti/slovarmesecev.htm. Taka je primerjalna tabela latinice in gotice na www.hawlina.com/teksti/Pisanagotica.pdf.

Referenčnega gradiva je še veliko.

Povezave na mnoge referenčne datoteke in pripomočke objavljajo aktivnejši rodoslovci. Tak je Robert Fonda s svojo

lepo razčlenjeno zbirko povezav na http://fonda.amadej.si/Moj_Rodovnik.

Posamezniki se lotevajo sistematične obdelave izbranega gradiva. Za ta namen uporabljajo različna orodja kot so MS Word, Excell in podobna. Namesto teh je za prepisovanje rodoslovnih virov najbolje uporabljati kar enega od mnogih programov za vodenje rodovnika. Pri nas je to program Brother's Keeper, lahko pa tudi vsak drug, ki podpira znake naše abecede. Prepisovanje poteka hitreje, podatki pa mnogo uporabnejši. Primer prepisa rojstev je na http://www.hawlina.com/teksti/Semic-ROJSTVA_1855-1877.htm in porok na http://www.hawlina.com/teksti/MARRIAGES_SEMIC.htm in <http://www.hawlina.com/teksti/Poroke-Kostel.htm>.

Takih rezultatov je še veliko in stalno nastajajo novi. Koristno bi jih bilo poenotiti in posnemati izkušnje predhodnikov.

Lah Franc,,Ernestina Burger,Mokotar
Lah Franc,,Franciška Škerbec,Mokotar
Lah Franc,,Franciška Zabukovec,Mokotar
Lah Franc,,Marija Cizej,Mokotar
Lah Franc,,11 Sep 1932,Štefanija Lakota,Mali
Lah Franca,,11.09.1893,Alojz Triplat,Sturm
Lah Franciška,,Alojz Triplat,Gaspirc
Lah Franciška,,Alojz Triplat,Žlebnik
Lah Franciška,,Ciril Zabukovec,Mokotar
Lah Franciška,,Franc Premrl,Mokotar
Lah Franciška,,29.4.1889,Franc Premrov,Drame
Lah Gregor,,Elizabeta Palčič,Žnidaršič
Lah Gregor,,Elizabeta Palčič,Mokotar
Lah Gregor,,Franciška Meden,Mokotar
Lah Gregor,,Marjana Hiti,Mokotar
Lah Gregor,,Marjana Hiti,Rugelj
Lah Gregor,,8.6.1868,Frančiška Meden,Drame
Lah Helena,,_____ Pirnat,Mokotar
Lah Helena,,Andrej Gerl,Mokotar
Lah Helena,,1836,Andrej Krašovec,Jenko
Lah Helena,,1836,Andrej Krašovec,Skrlj
Lah Helena,,1836,Andrej Krašovec,Ujčič
Lah Ivan,,Francka Hudovernik,Gaspirc
Lah Ivan,,Francka Hudovernik,Žlebnik
Lah Ivan,,Marija Legat,Gaspirc
Lah Ivan,,Marija Legat,Poljanec
Lah Ivan,,Marija Legat,Žlebnik
Lah Ivan,,21.1.1984,Irma Urbas,Drame

Ena od novjših referenčnih datotek je indeks porok. Okrog 550.000 vpisov je razvrščenih po abecedi. Vsak vpis vsebuje samo ime obeh zakoncev, med njima je datum poroke, na koncu pa ime 'lastnika'. Porok je pol manj, saj je vsak par vpisan po abecedi dvakrat, enkrat po zaporedju ženinega in drugič nevestinega priimka. Vidimo npr., da imajo trije kolegi vpis poroke Helene Lah z Andrejem Krašovcem. Vidimo tudi, da je dobro vpisovati vsaj domnevno letnico poroke. Tako bi z večjo gotovostjo sklepali na isti par npr. pri Lah Ivanu in Mariji Legat

Moj prednik, francoski vojak*

Iskanje četrtnine plemiča v sebi - Miti in resnica o Napoleonovih vojaki, ki so svoje otroke zaplodili pri nas

Tino Mamić

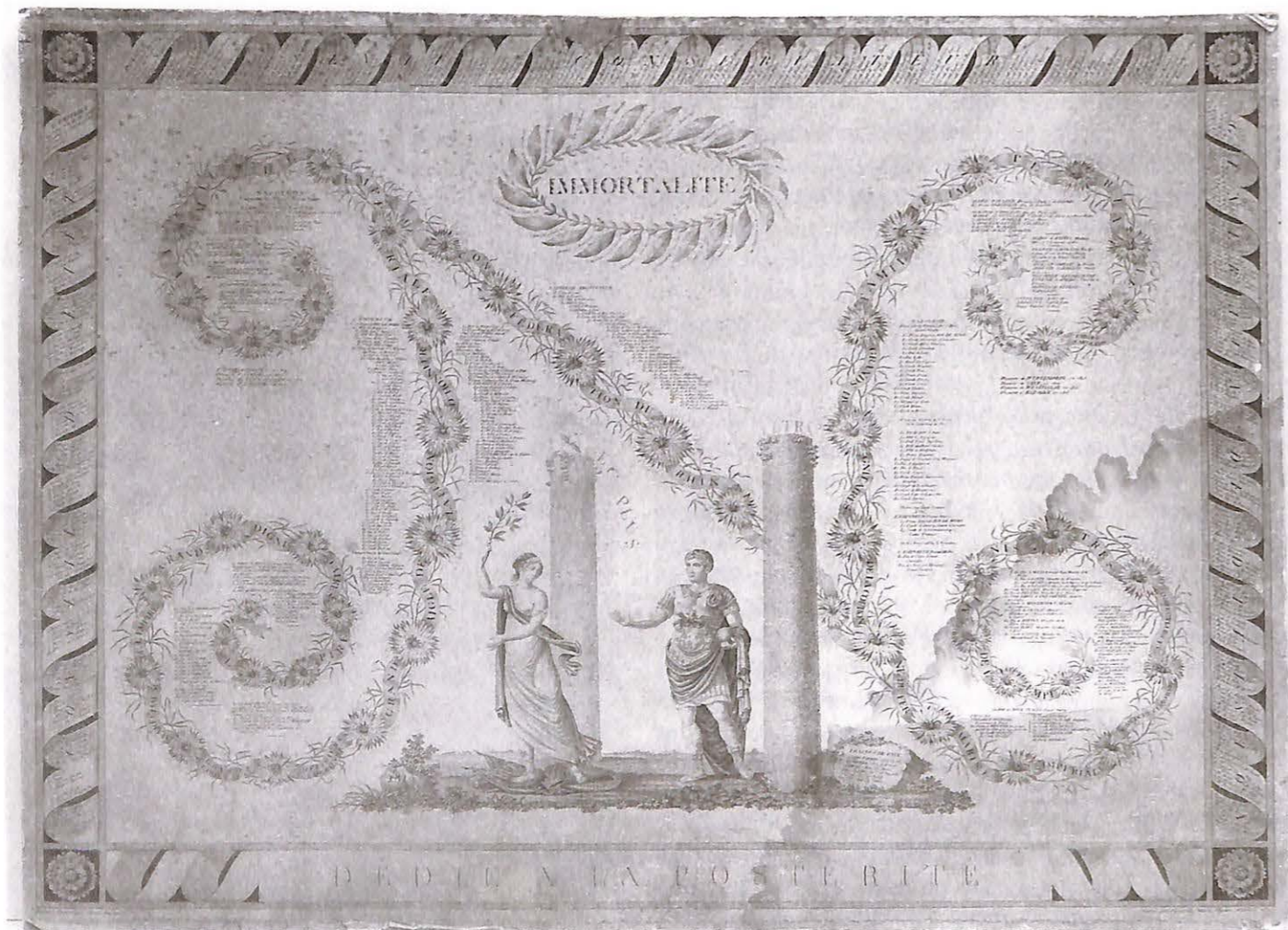
Veliko ljudi v Sloveniji ve povedati, da je bil njihov prednik plod zveze Napoleonovega vojaka in domačinke. Nekateri to dokazujejo tudi s priimki, ki so podobni francoskim ali italijanskim. V Pulju so tako v matičnih knjigah našli kar 19 krstnih zapisov, kjer je kot oče naveden Francoz. Ali torej govorice o francoskih prednikih niso le mit?

Družinsko izročilo je podobno kolovozu, polnemu lukenj. Zgodovinarji, ki preučujejo rodbinsko izročilo, so namreč nemalokrat ugotovili, kako minljiv in negotov je človeški spomin. Posebej to velja za družinska izročila, kjer nastopajo francoski vojaki kot ljubimci slovenskih deklet.

A ustnim zgodovinskim virom poslušalec ob prenosu prepovedi na mlajšo generacijo mimogrede kaj pridene ali odvzame. Vse skupaj malce spominja na otroško igro telefon. Ustni viri so tudi zelo dovzetni za mite in legende, zato se hitro zgodi, da običajna družinska zgodba dobi skrivnostne dodatke.

Francoski priimek

Slovenski rodoslovci, ki strokovno preučujejo družinske korenine, se ob omembi francoskega prednika najprej nasmehnejo. Ob raziskovanju se je namreč že neštokrat

Bakrorez, ki si ga je »izmislil in izrisal« Charles Toussaint, je apoteoza Napoleonovega cesarstva, po zgledu velikih zgodovinskih imperijev.

Matjaž Blokar:
"Izročilo je še vedno živo in ljudski zgodovinski spomin na tiste čase izkazuje pozitivno konotacijo."

Peter Hawlina:
"V Angliji je najhujša psovka 'bloody bastard'. Mišljeni so vsakršni mešanci s tujci. Teh je bilo veliko ravno s Francozi. Tam je to sramota, pri nas je ponos."

pokazalo, da iz vsega skupaj ni bilo nič in da so bili vsi predniki slovenskega (in kmečkega) izvora. Dokazov pa je razmeroma veliko: krstne in poročne knjige za obdobje Ilirskih provinc so namreč ohranjene skoraj povsod, obstaja pa tudi vrsta civilnih matičnih knjig iz tega obdobja.

Od kod je moj priimek?

O izvoru slovenskih priimkov najdemo precej tudi na straneh Slovenskega rodoslovnega društva:

www.rodoslovje.com/priimki

Moda in imenitnost

Znani jezikoslovec, dr. Pavle Merkù, iskanju prednikov, ki naj bi bili tujega izvora in kot taki bolj imenitni, pravi, da gre za "modni in psihološki pojav iskanja četrtnine plemstva v sebi". Tudi za njegov priimek nekateri trdijo, da je francoskega izvora, kar strokovnjak za primorske priimke zavrne: "Priimek Merkù zasledimo na Vipavskem veliko pred Napoleonom."

"Tisti, ki verjamejo, da so bili njihovi predniki francoskega izvora, skušajo to navadno dokazovati tako, da svojemu priimku najdejo bolj ali manj prepričljivo podobnost s francosko zvanečim priimkom," pravi predsednik Slovenskega rodoslovnega društva Peter Hawlina. A to bi lahko hitro preverili v matičnih knjigah, saj bi se priimek francoskega vojaka ohranil samo s poroko in bi torej moral biti zabeležen: "Priimek moje babice je bil Peruzzi. Tudi zanj se je govorilo, da naj bi bil dezertar Napoleonove vojske. Našel sem njegov zapis poroke iz leta 1802, ko se je 18-leten poročil z Nežo Prijatelj. Ta bi sicer lahko bil eden od 6000 mobiliziranih na Kranjskem, vendar ga v rekrutni dokumentaciji ni. Mislim, da je s tem popolnoma ovržen družinski mit."

Priimek Žorž, denimo, nadaljuje Hawlina, je za nekatere francoskega izvora, čeprav ga najdemo v Vipavski dolini že nekaj generacij pred prihodom Francozov. Tudi pri priimkih, ki naj bi bili francoskega izvora iz časov pred Napoleonom,

dokazov verjetno ne bomo našli, saj bi v tem primeru moral biti zabeležen rojstni kraj prišleka, česar pa takrat običajno niso zapisovali.

Da pa so vojaki katerekoli armade imeli več ali manj stikov z domačinkami, je druga zgodba, pripoveduje Hawlina: "S takim stikom pa se je prenašal 'samo' gen, ne pa tudi priimek." Sklepanje porok okupatorskega vojaka z domačinko je tudi zelo problematično, saj bi morali najprej ugotoviti, ali in pod kakšnimi pogoji je vojaško poveljstvo sploh dovoljevalo poroko, še doda ustanovitelj Slovenskega rodoslovnega društva.

Dr. Branka Lapajne iz Kanade, ki se z iskanjem prednikov ukvarja profesionalno, ima podobne izkušnje: "Glede

V romanu Pasja grofica Bogdan Novak opisuje, da je Napoleon s spremstvom več tednov živel v tej hiši na Lozicah. Francozom naj bi bile všeč brhke dekline Žvanutovih. A zgodovinska resnica je, da Napoleona na Lozicah nikoli ni bilo.

Zabavljivi prizor s panja iz leta 1872: francoski vojak kliče za hudičem, ki odnaša Napoleona III.: "Daj nazaj Napoljona"

na obilje zgodb o francoskem izvoru bi morala dezertirati in ostati v Sloveniji kar cela Napoleonova armada. Res je nekaj družin, ki morda izhajajo prav iz francoskega vojaka, vendar so silno redke. Pri veliki večini je mogoče dokazati, da so bili slovenskega rodu že dolgo, preden so Napoleon in njegovi francoski vojaki sploh stopili na slovenska tla." Mimogrede, tudi za njen priimek (in temu podobne priimke Lapanja, Lapajna, Lapajnar, Lapanje) nekateri iščejo izvor na Francoskem, saj tamkaj zajcu rečejo "lapin". A etimološki slovar slovenskega jezika hitro pokaže, da je lahko koren priimka povsem slovenski: lap namreč pomeni tudi žrelo ali prepad, najdemo pa tudi vrsto manjših krajevnih imen, ki se začno z Lap-

Raziskava

Sistematične raziskave, ki bi za določene slovenske kraje iz vseh matičnih knjig povzele vse francoske priimke, ni. Je pa za mesto Pulj to naredil hrvaški zgodovinar dr. Slaven Bertoša in našel 22 zapisov bodisi francoskih priimkov bodisi francoskih krajev. Večinoma gre za vojake, ki so bili vpisani v krstnih knjigah in knjigah mrtvih. Prav nobenega zapisa pa ni v poročnih knjigah.

Lani so v okviru rodoslovnega društva, ki šteje skoraj 500 članov, začeli akcijo sistematičnega preučevanja Ilirskih provinc iz rodoslovnega zornega kota. Kakih 40 rodoslovcev je sodelovalo s prispevki, vendar med njimi ni bilo nobenega s sistematičnim pregledom vseh matičnih knjig za določen kraj.

Matjaž Blokar, ki je prispevke zbral in jih sedaj pripravlja za objavo, pravi: "Nabralo se je precej zgodbic, ki pričajo, da je v nekem smislu izročilo iz tistih časov še vedno živo in da ljudski zgodovinski spomin izkazuje pozitivno konotacijo. To se mi zdi najpomembnejše."

Zbrali so tudi nekaj priimkov, ki naj bi bili francoskega izvora. Med temi je nekaj takih, ki zahtevajo dodatno raziskavo, in nekaj, katerih francoski izvor bi kvečjemu dokazali že veliko pred časom Ilirskih provinc oziroma v času, ko matičnih knjig sploh še niso pisali. Nekaj "francoskih" priimkov pa je veliko preveč za vse, ki naj bi bili "potomci" enega vojaka izpred 200 let, še pojasni Blokar.

Več zgodb pripoveduje o dekletu, ki je doma negovalo ranjenega francoskega vojaka, nato pa se z njim poročilo, pove Blokar. Projekt je z rodoslovnega stališča prinesel bolj malo, a ne glede na to so prispevki zanimivi, sklene Blokar.

Zadnje upanje ljudi, ki bi poleg velike večine svojih prednikov - slovenskih kmetov - radi našli kakšnega francoskega soldata, je napaka v matični knjigi. Tudi v njih so seveda napake. Posebej to velja za otroke, ki jih niso spočeli njihovi uradni očetje, ampak ljubimci njihovih mater. Naš francoski prednik se lahko torej kljub vsemu še vedno skriva za ime uradnega očeta. A v tem primeru je za večno skrit tudi njegov francoski priimek.

*Članek je bil prvič objavljen v dnevniku Primorske novice, 24. oktobra 2009.

Prenos arhivskega gradiva na sodobne medije (XXXVI)

Peter Hawlina

Zlasti prva leta smo člani Slovenskega rodoslovnega društva radi merili rezultate svojega dela. Najlaže je bilo odgovoriti na vprašanje Koliko oseb ima kdo v svoji evidenci? Odgovore smo v začetku uvrščali v dve skupini - računalniške in klasične. Ta delitev je kasneje postala neaktualna, saj skoraj ne poznamo več primerov resnih rodoslovnih raziskav brez računalnika in programa za rodoslovno delo.

Zadnje zbiranje poročil o rezultatih dela posameznih članov smo opravili leta 2005. Takrat smo vsi skupaj naštel nekaj pod 500.000 vpisanih oseb v svojih zbirkah.

Kasneje se nismo več spraševali. Namesto tega so bili vsi člani povabljeni, da svoje zbirke ponudijo v društveno kumulativno datoteko. Imenovali smo jo 'zadruga'. Kolega Martin Mali je namreč pripravil program za združevanje poljubnega števila posamičnih GEDCOM datotek v skupno. To skupno datoteko pa smo potem spet programsko indeksirali in indeks objavili na spletu na www.genealogy.si.

Obisk na tem spletnem indeksu dokazuje, kako prav pride obiskovalcem, saj je to najboljše obiskano slovensko rodoslovno spletno poglavje. Dnevno ga obišče v povprečju 70 obiskovalcev, več kot tretjina je iz tujine.

V datoteki 'zadruga' je trenutno (februar 2010) nekaj nad 850.000 oseb. Ta datoteka nevsiljivo predstavlja društveni standard. Večina podatkov v datoteki je namreč vpisanih na način, ki je bil v dosedanjih objavah ponujen kot priporočilo za delo.

Odkar se vzdržuje datoteka 'zadruga' je postalo odvečno tudi vprašanje, koliko oseb ima posamezni član v svoji zbirki. Saj so za društveno rabo pomembni samo podatki, ki so splošno dosegljivi. Med kolegi je namreč peščica takih, ki zaradi različnih razlogov svojih podatkov niso pripravljene ponuditi v primerjavo drugim. Število oseb v njihovih datotekah je zato tudi povsem nezanimivo in bi bilo nesmiselno njihov delež prištevati k skupnemu rezultatu.

Danes torej štejejo samo tisti rezultati rodoslovnih raziskav, ki so ponujeni v primerjavo in izmenjavo. Primerjava in izmenjava pa je dandanes možna skoraj samo še na računalniški način in še to vse bolj spletno. Šele spletna objava rezultatov so resnični rezultati rodoslovnega dela. Vse druge objave postajajo predmet zgodovine in pozabe.

Zato tudi ni več smiselno vprašanje Koliko oseb ima kdo v svoji zbirki. Smiselno postaja samo še vprašanje Koliko oseb imaš objavljenih na svetovnem spletu?

To vprašanje bi si dandanes lahko postavljali kolegi v Slovenskem rodoslovnem društvu in samo po tem skupnem dosežku bi lahko zares merili skupne rezultate. Šele spletno predstavljeni rezultati so namreč vse bolj in laže primerljivi. Ta primerljivost pa je zaenkrat najenostavnejše izvedljiva, če

so rezultati vseh ponudnikov v istem spletnem skladišču. Pojavljajo se sicer osupljivo zmogljivi iskalni roboti, ki najdejo pojavljanja priimkov ali zares istih oseb v nepovezanih spletno dosegljivih zbirkah.

Nekajkrat sem že povedal, da ločim štiri glavna obdobja rodoslovja: prvo je bilo obdobje (splošne) nepismenosti, sledilo je obdobje pismenosti, temu obdobje računalnikov in tem obdobje spletnih objav. To zadnje obdobje dobesedno požira rezultate dela vseh prejšnjih obdobj in postavlja nove standarde. Ti se ne ozirajo na pripravljenost ali nepripravljenost posameznika pri vključevanju. Svetovne rodoslovne zbirke se razrašajo kot bi rasle same od sebe. Kmalu me bomo več vedeli, kdo je kdaj kaj dodal. Bo to pomenilo tudi odvečnost našega sodelovanja? Je morda oportuno še malo počakati, pa bo tudi moj rodovnik že kar narejen?

V referenčnih datotekah lahko opravljamo tudi statistične analize. Zanimivo je npr. prešteti različne priimke, katere smo pri svojem delu zapisovali člani rodoslovnega društva. V naših zbirkah, skupaj prek 840.000 enot, najdemo okrog 33.000 različnih priimkov. Natančnega števila ni lahko določiti tudi zaradi neenakih zapisov. Še težje je natančno določiti število vpisanih krajev, ker so mnogi kraji dopolnjeni s hišnimi številkami. Kraj Zaplana je npr. zapisan stokrat, Vrhnika pa več kot 700 krat, vsakič z drugo natančnejšo opredelitvijo, kot so npr. hišne številke ali ožje krajevne oznake. Zato skupno število vseh vpisanih krajev - 76632 daje samo izhodiščni red velikosti. In še težje je prešteti vsa osebna in hišna imena. Hišnih imen ne zapisujemo dosledno v isto rubriko, zato jih je programsko nemogoče prešteti, pri osebnih imenih pa se je spet težko odločati o enakosti ali različnosti imena.

Starost neveste

Peter Hawlina

Med posebnosti lahko uvrstimo poroko med Francem Bertoncljem in Katarino Pogačnik. On je bil star 55 let in pol, ona pa skoraj 80 let. On je bil na smrtni postelji. To je posebej pripisano v zapisu poroke, med opombami pa še pripis, da je Okrajno glavarstvo v Kranju brzojavno poslalo spregled vseh treh oklicev. Poroka je bila na domu. Priči sta bila Franc Jerala in Jožef Potočnik.

Sklepamo lahko, da se je Francu smrt približala nepričakovano in neizogibno.

Rodovnik slikarja Piona

Tino Mamič

Znani ajdovski slikar Veno Pilon (1896-1970), čigar domačo hišo, nekdanjo pekarno, so pred nekaj meseci počastili s postavitvijo spominske plošče, se je rodil kot Venceslav Pillon v Ajdovščini številka 40. Doslej je veljalo, da gre za ajdovsko družino furlanskih korenin. A krstna matična knjiga, ki jo hrani arhiv ajdovske župnije, je pokazala nekaj novega.

Njegova družina se je namreč dve leti pred njegovim rojstvom priselila iz Vipave. Tako piše v 116 let starem dokumentu, ki ga hrani ajdovski župnijski arhiv. A knjige odkrivajo tudi, da doslej znana imena Pilonovih prednikov mogoče niso prava.

Pilonovo življenje

Poglejmo najprej nekaj osnovnih podatkov o Pilonu. Prvo svetovno vojno je doživel v avstrijski uniformi 27. ljubljanskega pešpolka, ki jo je na vzhodni fronti zamenjal za jetniško obleko. V ruskem ujetništvu je doživel tudi čas viharne oktobrske revolucije o čemer pričajo zanimivi akvareli, ki jih je ustvaril ob Volgi v tistem času. Leto po vojni se je vrnil domov in kmalu odšel na študij v Prago. Leto kasneje se je vrnil v rojstni kraj in študij nadaljeval v Florenci. A akademijo zapusti brez diplome. Konec dvajsetih let si je sočasno kot tisoči drugih Primorcev dom poiskal v tujini. Precej logično za slikarja se je preselil v Pariz. Po koncu druge svetovne vojne se je za dlje časa vrnil domov. Levičar po duši je kot scenograf sodeloval pri snemanju prvega slovenskega zvočnega celovečerca Na svoji zemlji. Igral je tudi partizanskega kuharja. Nato se je vrnil k ženi in sinu na Francosko. Leta 1968 se je dokončno vrnil domov in dve leti kasneje umrl. Njegov sin Dominique Pilon je leto kasneje obiskal Ajdovščino in velikodušno podpisal naslednjo izjavo: »Kot dedič Vena Piona izjavljam, da poklanjam mestu Ajdovščina kulturno dediščino svojega očeta v znamenje hvaležnosti za gostoljubje, ki mu ga je izkazal njegov ljubljeni rojstni kraj. Želim, da bi njegovo delo živelo v spominu prihodnjih rodov.«

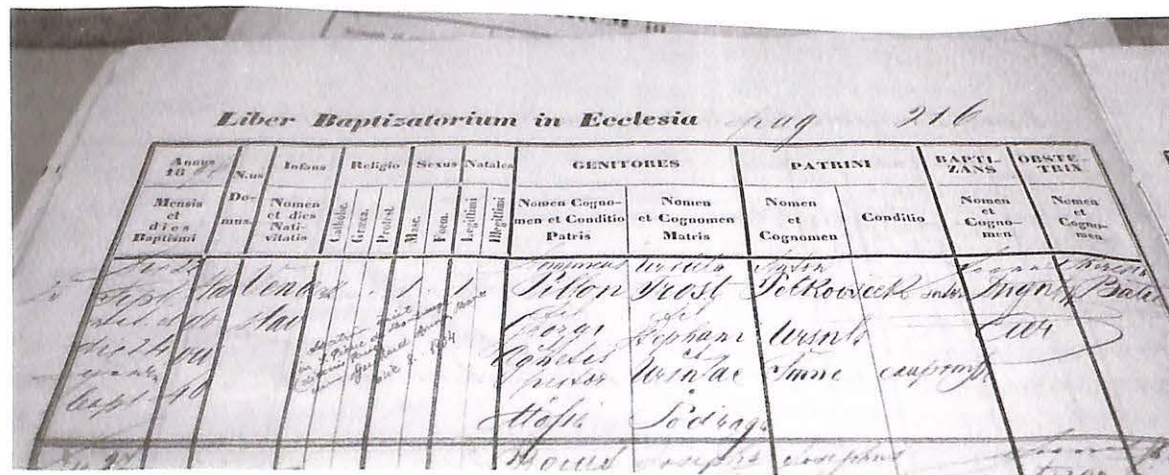

Veno Pilon (1896-1970), avtoportret

Obisk ajdovskega arhiva

Župnijski uradi na Primorskem skrbno hranijo debele knjige, ki so jih s podatki o krstih, porokah in smrtih začeli pisati pred stoletji. Čeprav vse knjige danes niso ohranjene, pa skoraj vsi arhivi hranijo knjige, ki segajo pred leto 1800. V Ajdovščini, denimo, najdemo prvo zapisano rojstvo že v letu 1732.

Ajdovski župnik Alojzij Milharčič nas je sprejel prijazno, kljub natrpanemu urniku, ki je glavni vzrok, da primorski župniki nimajo časa na pretek za brskanje in iskanje po starih knjigah. Matične knjige predstavljajo dragoceno kulturno dediščino, zato so pravila za brskanje po njih stroga. Znani so namreč primeri, ko so nekateri navdušeni raziskovalci svojih korenin zanimive liste iz knjige preprosto iztrgali in odnesli domov, pripovedujejo župniki. Njihova nezaupljivost do obiskovalcev arhivov je zato razumljiva.

Zapis o Pilonovem rojstvu v krstni knjigi (liber baptizatorum)

Monsinjur Milharčič je odprl omaro, v kateri je za dober meter velikih matičnih knjig. Po iskanju nekaj imen za rodovnik, smo v krstni knjigi slučajno opazili zapis o rojstvu najbolj znanega ajdovskega slikarja Vena Piona. In kaj smo prebrali v umetelni pisavi, ki za branje sploh ni preprosta? Rodil se je 22. septembra 1896 v hiši s številko 40 (takrat Ajdovščina še ni imela ulic), krščen pa je bil v domači cerkvi 24. septembra. Kot zanimivost naj omenimo, da je umrl dan po rojstnem dnevu, 23. septembra leta 1970.

Novorojenčku je bilo ime Venceslav Pillon. Njegov oče je bil Dominik (pisano latinsko Domenicus) Pillon, stari oče pa Georgius (Jurij). Nona, kot na Primorskem kličejo staro mamo, se je imenovala Teresie. Oba stara starša sta bila doma v kraju Moš (Mossa) pri furlanskem Krminu.

Venceslavova mama pa je bila Uršula Trošt iz Podrage, vasi na južnem obrobju Vipavske doline. Njena starša sta bila Štefan Trošt in Uršula. Krstna botra novorojenčka pa sta bila Anton Petkovšček in Uršula Šimič. Babica pri porodu je bila Terezija Batič, krstitelj pa Ivan Dugulin, ki je, mimogrede, znan po ognjevitim zagovarjanju pesnika Simona Gregorčiča proti Antonu Mahničju.

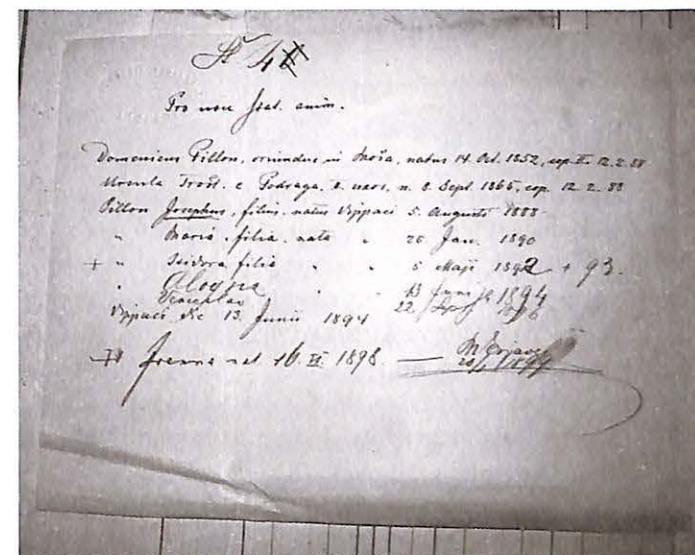
Iz Vipave v Ajdovščino

V knjigi je bil vstavljen tudi zanimiv listič, družinski list družine Pillon, ki ga je izdal dekanjski urad Vipava 14. junija 1894. V njem piše, da je bil Dominik Pillon iz Moša rojen 14. oktobra 1852 (verjetno gre za napako, saj je v drugem dokumentu letnica 1853) in da se je drugič poročil 12. februarja 1888 z Uršulo Trošt iz Podrage, rojeno 8. septembra 1865. V Vipavi so se paru rodili otroci Jožef (1888), Marija (1890), Izidora (1892, umrla 1893) in Alojzija (1894).

Dokument dokazuje, da se je družina takrat preselila v Ajdovščino. Druga roka je kasneje na list dopisala še dve rojstvi v Ajdovščini: Venceslavovo (1896) in Janezovo (1898,

Nekdanja Pilonova pekarna, levo od modre Pilonove galerije. Kot osebno zanimivost naj omenimo, da je kamniti tlak iz stare hiše Batageljevih v Stomažu (danes številka 76, prej 71 in še prej 1), kjer je bila rojena moja mama Neža Bratina, poročena Mamič.

Selitve so Pilonovi imeli v krvi. Dominik se je iz Moša preselil v Vipavo, se oženil s Podražanko in se ponovno preselil v Ajdovščino, najprej v eno, nato v drugo hišo. Veno je v življenju veliko prepotoval, velik del življenja preživel v Parizu (v krstni knjigi je z modrim pisalom dopisano, da se je poročil v Parizu z Anne-Marie Guichard), nato pa se je vrnil domov. Njegov sin Dominique pa živi v Parizu. Družinski list Pilonovih, ki jih je spremljal iz Vipave v Ajdovščino

umrl 1899). Splošno znano je, da sta se kasneje rodili še dve sestri, Milka (1900) in Justa (1904).

Tako smo se tudi mi odpravili v obratni smeri kot Pilonovi – iz Ajdovščine v Vipavo. Tudi Franc Pivk, vipavski župnik, ki mu ljudje še vedno preprosto rečejo samo dekan, ker je dolga leta opravljal delo dekana vipavske dekanije, nam je prijazno odprl vrata svojega arhiva. Ta je vzorno urejen, s številnimi seznami, ki olajšajo iskanje. Monsinjur Pivk pravi, da je to zasluga njegovih predhodnikov, in omeni slovitega Jurija Grabrijana (1800-1882), ki je med drugim zgradil vipavsko šolo, zvonik v Logu, na Slapu pa ustanovil sadjarsko in vinarsko šolo. Žalostno pa pripomni, da je ob nasilni izselitvi iz župnišča leta 1953 izginilo več dragocenih knjig. V kratkem času so stavbo morali izprazniti, da jo je prevzela jugoslovanska vojska, knjige pa so prenašali tudi udbovci, pojasnjuje Pivk.

Že v eni sami minuti smo dobili potrditev, da so Pillonovi živeli v Vipavi na številki 72. Pek Dominik Pillon iz Moša se je v Vipavi poročil z Uršulo Trošt, smo našli v družinski knjigi (Status Animarum). Pri imenu njenega prvorojenca Jožefa je dvakrat dopisano, da je bil slikar.

Poročna knjiga pa nam je potrdila še imena Venovih starih staršev: Georgius Pillon, Theresia Vidos, Štefan Trošt in Uršula Žgur. Glede na doslej znane podatke, da naj bi bila Dominikova starša Giovanni Pillon in Marianna Peterin, se postavlja vprašanje, katero ime je pravo. Odgovora seveda ne bo lahko najti, saj je župnijski arhiv v furlanskem Mošu zgorel.

Ponuja se torej dober izziv za zgodovinarje in rodoslovce.

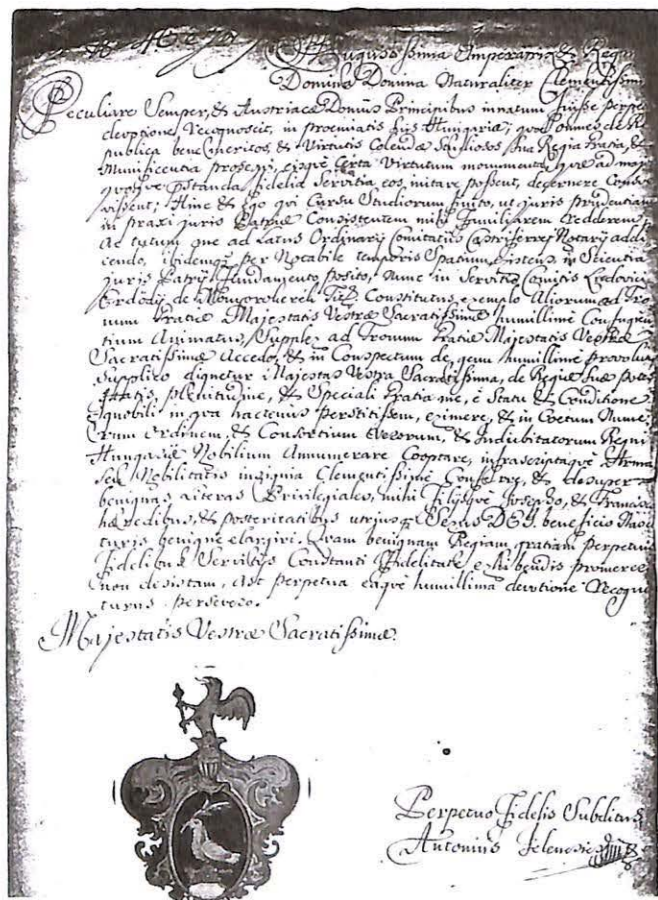
Kranjsko plemstvo

Peter Hawlina

V 'naši dobi', govorim o obdobju po 2. svetovni vojni, je bilo plemstvo nekaj tujega, izrojenega, zastarelega, morda celo sramotnega. Plemiči so zatirali in izkoriščali nas, navadne ljudi. Nikoli o plemstvu nismo slišali pohvalne besede. Imeti kaj s plemstvom bi bilo sramotno in so se raje potajili tisti redki, ki bi se s plemiškim stanom morda lahko bolj ali manj upravičeno pohvalili.

V naši dobi smo bili vsi enaki. Če vsaj malo pomislimo o enakosti, bo vsakdo hitro uvidel, kako prazna je ta parola. Nikoli nismo bili in ne bomo enaki. Kaj bi bilo, če bi bili?!

Pri nas je prevladovalo prepričanje, da Slovenci plemstva sploh nismo imeli. Povsem drugače govori plemič, ki smo si ga prisvojili in tudi po svoje poimenovali – Janez Vajkard Valvazor

Faksimile fotokopije listine iz l. 1715
(Zmago Jelinčič Plemeniti: Slovenska grb in zastava, str. 121)

XII. Kranjske družine in njih grbi

BUCELINUS, IMENITNI poznavalec rodovin, se pritožuje, da doslej ni mogel dobiti nobenega pravega seznama kranjskega plemstva, izvajajoč: »Carnioliae nobilitas alta & multaest; quorum tamen seriem necdum meruimus. — Kranjsko plemstvo je imenitno in številno, vendar doslej nismo mogli dobiti o njem nobene prave razvrstitve.« Razume pa tu s plemstvom ne samo po najnavadnejši rabi plemiče, temveč v širšem pomenu besede tudi viteštvo in vrh tega še gosposki stan. Brez dvoma se je tega naučil iz slovesa kranjskega plemstva; da je visoko in imenitno, je docela pravilno, zakaj Kranjska je pravi vrt plemiškega cveta. Pravo plemstvo klije ali iz pametne glave ali iz junaške pesti, na Kranjskem povečini iz obojega, kakor je že prej nekje drugje bilo povedano.

Da pa Bucelinus ni mogel zvedeti razvrstitve in števila kranjskih družin, ni čudno. Ob tako številnih požarih in vojskah se je izgubilo silno veliko spisov, pisem in listin. In ker so se nekoč morali biti ne le z dednim sovražnikom, temveč tudi z drugimi, so malo pazili na spise, zlasti ker si je vsak plemič prizadeval le za to, da bi svoj viteški in plemeniti pogum mogel popisati ali naslikati s sovražnikovo krvjo, in se ni dosti brigal za popisane rodovnike. Stara pisanja, kakor ženitna pisma, oporoke in druge pismene pogodbe, iz katerih lahko posnameš imena, potrebna za sestavo rodovnika, so zavrgli in jih niso cenili.

Sam se dobro spominjam, da sem pred nekaj leti večkrat videl, kako so na pergament pisana kupna pisma, ženitna pisma in druge podobne listine rabili v različne namene, kako so pečatne pušice dajali otrokom, da so se z njimi igrali, ter tako stara pismena sporočila čisto zavrgli. Zategadelj se kaj takega le redkokdaj najde. Tako bi bilo precej težko nuditi popoln opis rodovin te dežele ... Iz teh vzrokov bom zdaj naštel samo imena novih in starih družin, od katerih so nekatere že zdavnaj z deblom in korrenino usahnile in izumrle, nekatere pa še danes na Kranjskem ali v drugih deželah cveto. Razen tega bom tudi njih ščite in grbe, kolikor sem jih z največjo prizadevnostjo in trudom mogel zbrati, v bakru pokazal ... Naklonjeni bralec najde tu tudi grbe vseh mest vojvodine Kranjske.

Listino z imenovanjem sta z vsemi pritklinami prejela za svoje zasluge Peter Paul in Joseph Sebastian Franck. Podelil jima jo je cesar Karl VI (1685-1740) in je še danes v posesti ljubljanskih potomcev.

Za 'svoje' smo vzeli še mnoge druge tujce in med njimi plemiče. Vseeno pa prevladuje splošno površno mnenje, da Slovenci plemstva skorajda nismo imeli. O nasprotnem je bilo gotovo že kaj (dovolj?) povedanega in zapisanega, vendar to do mene ni prišlo in zato ostajam pri svojih neprecizno oblikovanih občutkih. Po teh trdim, da je družba brez plemstva defektna.

Pravijo tudi, da krogle in odlikovanja nikoli ne prejme prava oseba. To bi se razumelo, da bi morale biti žrtve izbrane po posebnih kriterijih, enako tudi nagrajenci. V zadnjem času smo doživeli splošno obsodbo podelitve visokega odlikovanja nekdanjemu republiškem sekretarju za notranje zadeve. Precej javne polemike je izzval tudi Zmago Jelinčič, ko se je začel imenovati plemeniti oz. Plemeniti. S tem je dosegel svoj namen, obenem pa Slovence prisilil, da

Podelilna listina ob odlikovanju.

Lieb Peter Paul und Joseph Sebastia-
an Franck Gebrüdere, auferderist aber
der Erste angerühmet worden, mit was ge-
flißlichkeit und Eilhu er nach vollbrachten
Studien sich der praxi Juris ergeben, dar-
in auch mit großem frucht und geschicklich-
keit Zugenommen, und dergestalt sich qua-
lificirt gemacht, daß so wohl in beoachting
dessen, alsß anderer seiner beuebens vorge-
kommenen Edlen Gemuths gaben unser
Landeshauptmann in Karuthen Danibal
Alphons fursst von Porcia ihme vor unde-
ren die Pflegs Verwiltung seiner Herrschaf-
ften Pitterberg und Bölderslein aufgetra-
gen, beuecht auch die Inspection des Soffen-
handels anvertrauet habe, welche beide Am-
tern und Verichtungen dan er Peter Paul zu
des Gemeinen Preesens bestem, und nicht ge-

Stran iz v zvezek vezanih pergamentov z imeni obeh prejemnikov.

smo se bolj množično zavedli pomena takega naslova oz. se začeli zanj zanimati.

Pravijo tudi, da je podeljevanje najrazličnejših naslovov potrebno tistim, ki jih podeljujejo in ne tistim, ki jih prejemajo. Po nekaterih meni znanih primerih si upam trditi, da je bilo podeljevanje naslovov nekoč skrbneje pripravljeno in opravljeno. Že samo primerjava visokošolskih diplom me o tem prepričuje. Moja diploma in diplome mojih otrok na zunaj niso kaj posebnega. Diploma mojega očeta je vzorno oblikovana in obrtniško zavidljivo lepo izdelana. Še veliko bolj je v oblikovnem in izvedbenem pogledu imenitna diploma mojega deda. Ročno je izpisana na prvovrstnem pergamentu. Pa ta listina ni najbolj imenitna.

Za primerjavo si poglejmo dve listini, ki prejemnika uvrščata med plemenite; prva je z uvodnim besedilom (Wir, Carl der Sechste von Gottes Gnaden Erwählte Römischer Keyser, ...) prikazana na naslovnici, drugo pa predstavlja listina iz l. 1715 iz knjige Slovenska grb in zastava, Zmaga Jelinčiča Plemenitega.

Najspomnim na neprimerno oblečene posameznike, ki danes prejemajo različne oblike javnega priznanja in časti?

Moj oče - vojni dezertjer

Marija Prelec

Moj oče Ivan Prelec, rojen v Vipavi leta 1891, je otroštvo in mlada leta preživel v državi Avstroogrski. Odraščal je v revni družini čevljarja in majhnega kmeta. Bilo je dosti otrok, nekaj jih je umrlo ob epidemiji davice, sedem jih je preživelo. Hrane je bilo za vse vedno premalo. Moj oče kot najstarejši je po končani ljudski šoli šel za vajenca v bližnjo trgovino, last tržaškega trgovca Škapina. Oče je moral trdo delati po ves dan, a imel je dovolj hrane. Vsak od zaposlenih si je v času odmora lahko vzel v delikatesnem oddelku vse, kar je hotel in kolikor je hotel. Oče prve mesece še jesti ni mogel jedi, ki jih prej ni niti poznal.

Ščasoma se je okreplil in pri delu napredoval. Trgovca Škapin ga je cenil kot delovnega in sposobnega, da je v par letih postal poslovodja trgovine. To je bila kar dobra zaposlitev in lahko je začel misliti, da bi si ustvaril družino. Z mojo mamo, Julko Kodre, rojeno leta 1889 v Vrhpolju pri Vipavi, se je že dogovarjal za skupno življenje. A dogodki tistega časa so to željo premaknili daleč v prihodnost.

Razmere v državi so postajale napete. Država je začela zbirati surovine za izdelavo orožja. Iz cerkva so odnašali bronaste zvonove, orglam so pobirali kositrne piščali in podobne predmete, kar je ljudi po vaseh prizadelo in ustvarjalo grozeče vojno vzdušje. Vedno bolj je smrdelo po smodniku.

Znani atentat na princa Ferdinanda v Sarajevu leta 1914 je izbil sodu dno. Izbruhnila je prva svetovna vojna. Začela se je mobilizacija za vojsko sposobnih mož in fantov. Očetovi letniki niso prišli na vrsto v začetku vojne. On in več njegovih enako starih rojakov je dobilo pozive v letu 1916. Ohranilo se je nekaj kartic in dopisnic, ki jih je pisal domov in zaročenki - moji mami.

Odhod je bil iz Vipave do Postojne, od tam pa z vlakom na Češko do kraja Josipovo, v nemščini Josefstadt.

V Josipovem so novo vpoklicani rekruti imeli nekaj mesecev urjenja in usposabljanja za vojake. Oče je pogosto pošiljal dopisnice, na katerih je opisoval pusto, blatno območje vojaškega vežbališča. Prav kmalu so zapisi na karticah dobivali domotožne tone. Zelo je pogrešal domači kraj, sončno Vipavsko.

Ko so vaje končali, so bili novi vojaki razporejeni po raznih bojiščih. Dopisnic ni bilo več. Mama je sicer pozneje včasih omenila, da so tem vojakom svojci tudi kaj poslali, stike so imeli, a bolj redko. Nimam v spominu, a oče se je prav kmalu znašel na soški fronti. Bil je v polku težkih topov, imenovanih haubice. Kaj vse je delal pri haubicah, ne vem.

V spominu imam, da je pripovedoval, kako je vozil granate v samokolnici, če ni bilo boljšega prevoza s konji. V pripovedi je bila tudi zgodba o Romunu, ki je tako trdno spal, da je kar čezenj peljal samokolnico, ta se pa še zganil ni.

Vojaki so se vkopali v strelske jarke, kjer so preživljali dneve in dneve. Tam so spali, hrano so jim pa dovažali iz vojaških kuhinj v ozadju fronte. Moj oče ni bil posebno trdnega zdravja, stalna vlaga v tistih jarkih mu je prinesla revmatično obolenje, tako hudo, da ni mogel več opravljati svojih delovnih obveznosti. Dobil je bolniški dopust in poslali so ga na zdravljenje v Varaždinske toplice. Lahko si mislim, kakšno olajšanje so bili tisti tedni - dva ali trije - v Varaždinu. Če sem si prav zapomnila, je iz Varaždina lahko prišel tudi domov na čisto kratek obisk.

Zdravje se mu je za silo izboljšalo in moral je nazaj na fronto h haubicam. Ti težki topovi so bili nameščeni bolj daleč od fronte, ker so na daleč streljali. Zato oče ni bil nikoli v naožjem bojnem metežu ob Soči. Avstrijci so v prvem delu bojov napredovali in gnali Italijane do Piave.

Tam pa se je vojna sreča obrnila: Italijani so z močno protiofenzivo pognali Avstrijce nazaj, morali so se umikati, bežati.

Razmere na bojišču so vse prej kot normalne, posebno ob umikanju tudi oskrba ne deluje. Vojaki so bili utrujeni, pa tudi lačni. Iz tega časa je oče rad pripovedoval, kako je tam blizu reke Piave od domačinke dobil v prtič zavezano polento. Najbrž je bil tako lačen, da ni nikoli pozabil polente tiste dobre kmetice.

Kdaj in kako je prišel s soškega območja, ne vem. Spominjam se pa končnih dogodkov njegove vojaške službe. Neštokrat jih je pripovedoval. Ko je začel pripovedovati, je bilo treba kar odložiti delo in poslušati. Nosil jih je v sebi kot posebno dramatičen del svojega življenja. Žal, se kljub pogostim pripovedim mnogočesa ne spomnim več. argumentov pa nimam nobenih. Dogodki so se vrstili približno takole:

Leto 1918 je bilo za Avstrijo vse bolj neuspešno. Ves potek na več frontah so kasnejši zgodovinarji dovolj popisali, da je bil končni poraz in razpad Avstroogrške neizbežen. V tednih, ki so bili, kot se je kasneje izkazalo, že zadnji tedni vojne, so vojaki to razpadanje vedno bolj čutili. V takih razmerah se vsaka dobra ali slaba novica bliskovito hitro širi brez medijskih sredstev, kar na izust.

Ti zadnji tedni so očeta zatekli v belgijskem mestu Arlon. Tam je bil z raznimi drugimi vojaki v vojašnici tistega mesta.

Vojaki so imeli uniformo in nahrbtnik z nekaj najnujnejše obleke ali perila. Morda tudi kaj orožja, ki ga pa oče ni omenjal. Vedeli so za vse fronte in bojišča avstrijske države. Najbolj so se bali ruske fronte. Od tam za mnoge ni bilo vrnitve. In neki dan dobi moj oče in še nekaj tovarišev ukaz: jutri se pripravite, greste na fronto! - Skoraj gotovo rusko - ta strah je bil v zraku.

Moj oče, da bi stvar malo odmaknil, se je javil bolan. Zanimivo, da so nadrejeni tako izjavo upoštevali in odhod na fronto odložili. Toda oče je mislil še na nekaj drugega. Danes bi rekli, da mu je bilo že vsega dovolj. Na tiho se je dogovoril še z dvema tovarišema, da bodo ponoči ušli. Sobo so imeli nekako v visokem pritličju.

Natančno so si ogledali vso okolico vojašnice, položen travnat breg z nekaj grmovja. Sredi noči, ko je vse spalo, so vrgli skozi okno najprej nahrbtnike, nato še sami skočili dol. Hitro so z nahrbtniki stekli v najbližje grmovje. Previdno so se oddaljevali od kasarne, da bi bili čimbolj daleč, preden bi kdo opazil njihov beg.

Do jutra so kar dobro napredovali, z dnevom pa so morali biti previdnejši. Okolje jim je bilo bolj ali manj znano. Morali so priti do železnice, saj peš bi vse dolge poti do doma ne zmogli. Tudi hrane niso imeli. Niso še dolgo hodili, ko sta se tovariša odpravila vsak v svojo smer, drugam kot moj oče, ki je ostal sam. Napredovanje preko Nemčije proti vshodu je bilo možno kot rečeno po železnici, pa ne z osebnimi, ampak s tovornimi vlaki.

V tej pripovedi je oče vedno pripomnil, da je vse železniško omrežje Avstrije, najbrž tudi ostale Evrope znal na pamet iz šole. Njegovo šolanje je bila vipavska štirirazrednica, v katero je moral hoditi do 14. leta starosti. Seveda je zadnje razrede obiskoval večkrat, da je dosegel zahtevano starost. Bil pa je na tej vipavski šoli zelo dober učitelj, pisal se je Skala. Lokalno zgodovinarji še vedno omenja učitelja Skalo kot enega pomembnih mož v Vipavi. Govorilo (ali šepetalo) se je, da je bil učitelj Skala v resnici profesor, ki pa nekim višjim oblastem ni bil po volji, morda v napoto komu in da je bil nekako kazensko nastavljen v manjši odročeni kraj brez srednje šole.

A učitelj Skala je bil predan svojemu poklicu in je vipavske otroke naučil vse od starih grških in rimskih mitologij pa do tega, kako se cepi sadno drevo. In še vse vmes. Moj oče, ki se je menda kar pridno učil, si je zelo dobro zapomnil vse takratno železniško omrežje, kje so potekale proge, kje so bile postaje, odcepi in kar je še bilo v zvezi z železnico. S tem znanjem si je tudi zamislil beg proti domu z vlaki, seveda tovornimi.

Treba je bilo poizvedeti, kako vlaki vozijo, kakšen tovor peljejo in kje, kdaj ustavljajo. Ugodno je bilo na postaji počakati vlak, ki je zvečer od tam odpeljal. Ko je vlak

speljal, a je vozil še počasi, je bilo treba skočiti gor, zlesti v vagon z nasutim premogom in se vleči v kotanjo med steno vagona in premogom. Tovorni vlaki niso ustavljali na vseh postajah. Treba je bilo paziti, kdaj je vlak začel zavirati pred svojo postajo in spet pravočasno skočiti z vlaka.

Posebno zahtevni so bili mostovi čez večje reke. Bili so tudi bolj zastraženi. Ob pogledu na zemljevid mislim, da je oče moral najprej priti čez Ren. Večkrat je omenjal mesto Stuttgart. Na nadaljni poti je moral priti čez Donavo. Omenjal je tudi mesto Passau. Passau je bilo večje mesto, mejno mesto med Nemčijo in Avstrijo in za očeta usmeritev proti jugu ob reki Inn. V tem mestu je bila potrebna večja previdnost in iznajdljivost.

Na območju Nemčije so v posameznih krajih imeli za vojake v uniformi, katerekoli, nekakšne kuhinje, kjer je vsak dobil v menažko nekaj juhi podobnega. Ponekod je bilo užitno, enkrat pa je oče vse zlil stran, ker so bile same pomije. Pomagal si je s cigaretami. Bil je nekadilec in vse cigarete, ki jih je prej dobival, hranil in nesel s seboj. Zdaj je tu in tam škatlico cigaret zamenjal za košček kruha. Na ozemlju Avstrije tudi ni bilo toliko urejenosti kot v Nemčiji, ni bilo nobenih kuhinj za vojake, pomagati si je moral sam. Toda bližal se je domu!

Dospel je na Koroško in se srečal s prvimi Slovenci. Od njih je dobil nekaj jabolk, drugega niso imeli.

Sestradan in izmučen je po dveh tednih telesno in duševno napornega kolovratenja končno prišel domov, v Vipavo! Doma so bili komaj še živi. Njegov malo mlajši brat Lojze je bil tudi vojak, bil je težko ranjen nekje ob Soči, da je zgubil nogo. Pripovedoval je, da so ga sanitejci imeli za mrtvega, on pa je še toliko zmogel, da je zažvižgal. Opazili so ga in bil je rešen. Kasneje je dobil leseno protezo in kljub temu ostal kmet. Ostala družina je preživljala čas vojne v velikih težavah. Vse, kar je moj oče pustil doma, so porabili za golo preživetje.

Moj oče je imel v Prestranku prijatelja, pri katerem je shranil civilno obleko in kolo. Šel je tja in se še v uniformi s kolesom peljal proti Vipavi. Na poti pa zagleda, da mu nasproti prihaja manjša četa Italijanov. So že zasedali Primorsko, saj vojne je bilo konec. Očeta je zaskrbelo, da ga ne ujamejo kot vojnega ujetnika. Ujetnikom je v Italiji slaba predla. Marsikdo se ni vrnil ali pa šele čez več let. Oče je že gledal, kam bi vrgel kolo in v kateri grm bi skočil. Italijanski oficirček, ki je vodil četo, pa mu je salutiral in šel s četo naprej. Pri Italijanih nikoli ne veš?

Vendar Italijanom ni hotel priti v roke. Po 14 dneh se je spet poslovil od domačega kraja, zdaj pa za vedno. Odšel je v novo državo SHS, ki pa ga je kmalu razočarala, posebno Ljubljana. A to je že druga zgodba.

Pasti pri delu z arhivskim gradivom

Peter Hawlina

O napakah v rodovnikih smo že večkrat pisali v časopisu Drevesa. Nazadnje leta 2009 v številki 2 pod naslovom Napake v rodovnikih. Takrat je bil obravnavan primer napake v matični knjigi, ki je, kot vemo, edini zakoniti vir rodoslovnih podatkov. O tovrstnih primerih bomo v našem glasilu še pisali in vabimo kolege, ki so na kaj podobnega naleteli, da o svojih primerih poročajo.

Tokrat bi se dotaknili situacij, ki raziskovalca zavedejo v napačno uporabo arhivskih zapisov. Tak primer so pojavljajoča oseba, ki imajo nekatere ali vse bistvene attribute enake ali podobne. Med attribute zlasti prištevamo ime, priimek, datum in kraj rojstva (poroke/smrti). Tem lahko dodamo imena (in priimke) staršev ali drugih sorodnikov.

Nekaj primerov: v svoji evidenci imam dve Mariji Hafner, rojeni na isti datum. Lahko bi šlo za isto osebo, če ne bi ena umrla preden so se rojevali otroci istoimenske druge osebe.

01.01.1806, Hafner, Marija

01.01.1806, Hafner, Marija poroka <1835

Podobno sumljivi so primeri enakih imen in priimkov ženina in neveste.

Franc Breznikar, Marija Tratar
Franc Breznikar, Marija Tratar

Zelo pogosto pa o osebah nimamo vseh omenjenih parametrov. Morda nam manjka točen datum rojstva. Znani so tudi primeri nedoslednega zapisovanja imen in priimkov. Na žalost rodoslovni programi še niso sposobni primerjave po več različnih zapisih istega imena ali priimka. Med kakimi tridesetimi Marijami Glavan bi z več atributi o vsaki od njih morda lahko dve ali celo več od njih spoznali za isto osebo. Če bi poleg Marij upoštevali še Mice, Mine, Maruše, Mare in Marice, bi bila možnost spoznavanja iste osebe še večja.

Posebno pazljivi moramo biti v tistih krajih ali župnijah, kjer so določeni priimki prisotni v številnih družinah.

Lep primer sta sosednji hiši v isti vasi, kar je razvidno na sosednjih straneh v popisu župljanov (status animarum) za župnijo Leskovec pri Krškem. Gre za družini, ki živita v zaselku Veliki Podlog na številki 10 in 12.

Vidimo da sta v istem obdobju na številki 10 in 12 družini, kjer sta starša Martin Pacek (Pazek) in Marija Jurečič (Jurezhizh). Tudi med otroci se pojavljajo ista imena - Anton, Marija, Ana. Pri podrobnejšem ogledu obeh družin bomo

Istoimenska poroka

Poroka Hawlina

opazili, da je podobnost zapeljala celo zapisovalca, ki je svojo zmoto spoznal in popravil. Prečrtal je Ano, rojeno 4. 4. 1839 na številki 12 in dodal, da je ta vpisana na številki 10. Odveč je opomniti, da je bil Martin Pacek tudi oče Martina Packa na številki 10. Ob primerjavi ostalih družin v isti ali celo v več različnih župnijah bi morda raziskovalca spravila v še večjo zagato ali pa bi še laže zdrsnil v past podobnosti.

Podobna past je naslednja:

Ime rojene ali poročene osebe skupaj z imenom in priimkom očeta in matere je tako rekoč popolna identifikacija neke osebe. Izjeme so silno redke. Odkriti pa jih je zelo težko. Tak je primer z dvema Marijama Gašperšič. Starša sta Jernej Gašperšič in Marija Jesenko. Obe sta se poročili istega leta v razmaku enega meseca, ena je ob poroki stara 23 in druga 25 let. Obe se poročita v isti župniji. Priimek obeh ženinov je enak - Bernik. Tudi ženina sta iz iste župnije, njuni imeni nista enaki.

V tem primeru sta se obe Mariji Gašperšič poročili istega leta, samo mesec dni narazen in sta oba vpisa na isti strani v knjigi porok. Podobnost je tako mnogo laže opaziti. Če bi bili obe poroki časovno bolj ločeni, bi bili ločena tudi oba zapisa in je skorajda povsem gotovo, da bi raziskovalec

uporabil podatke tistega vpisa, katerega bi prej našel. Verjetnost napake bi bila 50%, torej zelo velika. Pri natančnejšem raziskovanju bomo ugotovili, da sta bili obe Mariji sestri. Nič kaj verjetno ne more biti, da bi imeli sestri enako ime. Ko poiščemo njuna zapisa rojstva, vidimo, da je bila Marija Gašperšič rojena 29. 7. 1876, njena 15. 8. 1878 rojena sestra pa ni bila Marija temveč Mina. Mina in Minka, Mica in Micka, včasih Marijana in Maruša so bile možne inačice tega najpogostejšega ženskega imena.

Oglejmo si še eno napako: V zapisu poroke mojega pradedka je zapisovalec ženina odključal v rubriki samski (Ledig). Pa ob tej poroki ni bil več samski. Bil je vdovec (Witwer). Morda bo kdo porekel, da je taka napaka zanemarljiva. Pa ni! V konkretnem primeru napaka res ni velika samo zato, ker vemo, da se je ovdoveli Anton drugič poročil s sestro svoje prve žene. Vemo tudi, da je imel otroke samo s prvo ženo. Tudi če tega ne bi vedeli, bi raziskavo nadaljevali v pravi smeri, če bi zasledovali starše druge žene.

Kaj pa, če druga žena ne bi bila sestra prve? V tem primeru bi nadaljnja raziskava odkrivala osebe, ki z raziskovalcem niso v sorodu!

Matične knjige drugih verskih skupnosti

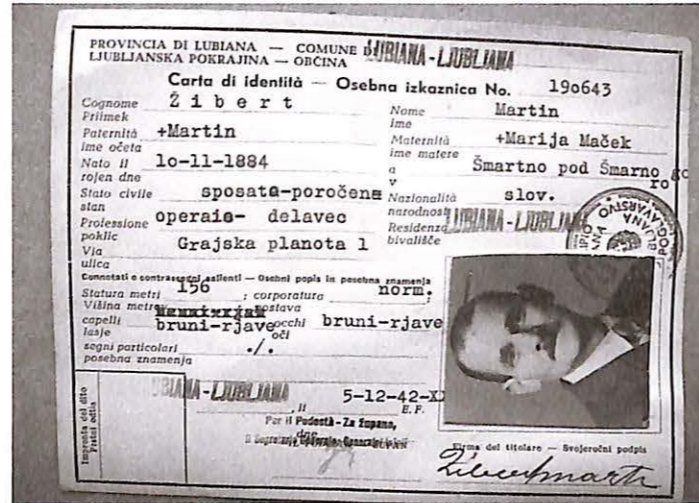
Peter Hawlina

Slovenski rodoslovci imamo to srečo, da so bili skoraj vsi naši predniki krščeni, poročeni in pokopani po katoliškem obredu in so se ti dogodki že kakih 400 let vestno zapisovali v župnijske matične knjige. Zelo malo je bilo takih, ki so bili pripadniki drugih veroizpovedi. Med temi so pripadniki evangeličanske, kalvinske, pravoslavne, grškokatoliške, židovske in muslimanske. Vseh teh skupaj je v Sloveniji bolj za vzorec. Večino arhivskega gradiva hranijo predstavništva teh verskih skupnosti, Arhiv Republike Slovenije in matične službe na upravnih enotah.

Tudi te matične knjige so bile popisane in je spisek objavljen v Vodniku po matičnih knjigah za območje Slovenije iz leta 1972. To omenjam zato, ker se lahko komu pri raziskovanju zatakne kadar v domnevni župniji ne najde pričakovanega zapisa. Preden se vdamo, je vredno preveriti še matične knjige drugih verskih skupin in morda še številne druge arhivske fonde, katerih pri 'normalnem' raziskovanju ne potrebujemo.

Povedano bom ilustriral s primerom. Iz tujine je bila na rodoslovno društvo poslana poizvedba oz. prošnja za pomoč pri iskanju prednikov. Znan je bil samo datum in kraj rojstva Gabrijele Žibert. Rojena je bila v 23. 3. 1933 v Ljubljani Na nadškofijskem arhivu so nam pokazali zapis na sliki.

Zapis je iz knjige rojstev v ljubljanski porodnišnici. Ker deklica ni bila krščena, tudi ni vpisano njeno ime. Za raziskovanje prednikov bi morali najprej najti zapis o poroki staršev. Tega v rimskokatoliških maticah ne bomo našli. Iskati ga je treba v matičnih knjigah starokatoliške cerkve. Najprej smo poskusili v Arhivu Republike Slovenije (ARS). Tam hranijo nekaj takih knjig, vendar poroke Martina Žiberta in Marije Šavs nismo našli. Pomislili smo na popis prebivalstva iz leta 1941. V ARS popisa za Ljubljano nimajo. Iskali smo ga v Zgodovinskem arhivu. Tudi tam ga ni, imajo pa vloge za izdajo osebnih izkaznic iz istega obdobja. Imeli smo srečo. Brez težav smo našli tole:

Vloga za izdajo osebne izkaznice.

S podatki o Martinovih starših smo dobili še njegov kraj rojstva in fotografijo. Za njegovo ženo takega dokumenta nismo našli. Očitno niso bile vsem takratnim prebivalcem izdane take izkaznice ali pa je bil Martin leta 1942 že vdovec.

S podatki iz osebne izkaznice so bili podani zadostni podatki za raziskovanje njegovih prednikov in sorodnikov. Ne pa tudi za ženo Marijo Šavs. Obrnili smo se na matično službo na ljubljanski upravni enoti. Referentka je bila prijazna in ustrezljiva. Brez odlašanja je odprla knjigo porok starokatoliške veroizpovedi in hitro našla poroko v letu 1932. Ni pa smela izdati vseh podatkov osebi, ki ne izpolnjuje vseh pogojev. Te podatke bodo lahko pridobili sorodniki.

Ta primer smo objavili kot primer uspešne uporabe zelo poredko uporabljanih arhivskih virov. Morda bo primer poučen še v kakšni drugi podobni zagati.

Zapis številka	Leto 1933	Ime krščence	Spol	Rod	Čas in kraj poroke krščena	Dokica
359	23. Marob	starokatoliške vero				Žiga Čižek
300	29. Marob	Janez Franc				

Starši otrokovi	Batni	Kristof	Opomba
Martin Žibert karpja Franc delavec Ljubljana Grajška planota, št. 11. 5. 1933	Emmanuel Golob šifra 12. juna 1911	Karel Golob	p. 15. 11. 1935
Franz Matijević delavec Austro-Ungarska 12. 11. 1911	Marija Golob 12. juna 1911		

Gabrijele Žibert: zapis je iz knjige rojstev v ljubljanski porodnišnici

Nemogoče je mogoče

Peter Hawlina

Prikazana sta zapisa dveh porok v župniji Velike Lašče. Tam sta se 27. novembra 1854 poročila dvajsetletni Franc Gorjup s štiriindvajsetletno sosedo Marijano Purkart. Sta sosedata, sorodnika pa po dosedanji raziskavi nista. Zadeva pa postane manj vsakdanja, če pogledamo zapis še ena poroke, ki je bila sklenjena na isti dan v isti župniji. Poročila sta se namreč tudi oče neveste in mati ženina. In to drug z drugim. Petinpetdesetletni vdovec Janez Purkart se poroči z enainpetdesetletno Nežo Dednikar, vdovo Gorjup.

Če bi na zadevo pogledali v logiki vzorčne kolobocije, kjer se ne razlikuje med očetom in očimom in med materjo in mačeho, bi lahko napletli podobne nesmisle. S poroko staršev bi mladi ženin in nevesta postala (pol)brat in (pol)sestra. Starša bi bila tudi tast in tašča, ženin in nevesta pa tudi zet in snaha, ne le sin in hči.

Taka poigravanja oz. izigravanja s kombiniranjem navidezni sorodstvenih odnosov, ki to niso, nas sicer ne peljejo nikamor. Morda pa se ob tem zavemo, da ni vedno vse tako kot piše v matičnih knjigah. V matične knjige se je vpisovalo po posvetnih in cerkvenih zakonih, predpisih, odlokih, praksi... Življenje pa je vedno in bo vedno teklo po naravnih, ali, če hočete, božjih zakonih. Ti s cerkvenimi in posvetnimi nimajo neposredno nič skupnega oz. se 'človeški' zakoni prilagajajo naravnim.

Za rodoslovce so v tem pogledu pomembne predvsem povezave med očetom in materjo. V matične knjige so bili dolžni matičarji kot očeta vpisovati moža matere. Če mati ni bila (še ali več) poročena, niso smeli vpisovati očeta, tudi če je bil znan. Znan je bil največkrat materi, pa še njej ne vedno. In če je bila mati poročena, se je kot očeta vedno zapisovalo moža matere, ne glede na to, da je bil biološki oče druga znana ali neznana oseba.

Vse ostane v družini

*Bil sem še mlad, star dobrih dvajset let,
ko vdovo sem vzel, bila je bujen cvet.
Imela je hčerko, zapeljivo blondinko;
moj oče se vnel je in ji nataknil rinko
S tem oče postal je moj zet, o kakšna zmeda;
moja hči pa moja mati, saj je vzela očeta.
Da bi vse se bolj zapletlo, ves vesel,
sem kmalu sinka svojega objel.
Ta sinko mi je obenem polbrat in tudi moj stric
Razumeš? Res je! Na žalost ni vic!
Saj, če je moj stric, postane še brat
hčeri vdove, mačehe moje.
Kmalu še oče je sinčka dobil;
to je bil moj vnuk - sin hčerke je bil.
Žena moja je zdaj mama svoje mame;
ne le žena, tudi stara mama.
Če žena mi je babica, sem jaz pač njen vnuk;
ta nora zgodba naj vam vsem bo v poduk
Saj moj primer primere nima, ker za poobedek;
mož stare mame sem tudi sam svoj dedek.*

Dandanes je več kot kdaj prej slišati o zlorabi otrok in incestnih zvezah. V matičnih knjigah jih ne bomo našli. Incest je spolna zveza med sorodniki do tretjega kolena. Za poroko med sorodnikoma v četrtem kolenu, to sta bila največkrat bratranec in sestrična, je bilo treba pridobiti posebno dovoljenje. Rekli so mu spregled zadržka. Med sorodniki v tretjem, drugem ali prvem kolenu pa zakonska zveza ni mogla biti sklenjena in takega posebnega dovoljenja ni mogla dati nobena oblast. Vemo pa, da so take zveze vedno bile in so včasih imele tudi posledice - otroka. Take

Braut										Braut									
Bräutigam					Braut					Mutter der Braut					Beifände				
Alter	Stand	Wohnort	Religion	Stand	Alter	Stand	Wohnort	Religion	Stand	Alter	Stand	Wohnort	Religion	Stand	Alter	Stand	Wohnort	Religion	Stand
27	ledig	Ljubljana	Kat.	27	ledig	Ljubljana	Kat.	27	ledig	Ljubljana	Kat.	27	ledig	Ljubljana	Kat.	27	ledig	Ljubljana	Kat.
Franc Gorjup										Marija Purkart									
Janez Purkart										Neža Dednikar									

otroke je lahko rodila poročena ali samska ženska. Biološki oče v zapisu krsta ni bil vpisan.

Znano je, da je bilo nekoč število otrok dokaj veliko. Možnosti za učinkovito in razmeroma varno preventivo in kontracepcijo skorajda ni bilo. Otrok v družini (in izven nje) je bilo koliko jih je 'Bog dal'. Zelo visoka pa je bila tudi umrljivost. Res je bila ta posledica higienskih razmer in pomanjkljive medicinske oskrbe. Veliko pa je bilo detomorov. Veliko več kot danes.

Da skrajšam. Zagotovo so se rojevali tudi incestno spočetih otroci in če so ti preživeli, bi lahko zares prihajalo do dvojnih ali večkratnih sorodstvenih razmerij. Kralji Ojdipi! so večni.

Opomba

I Tebanskem kralju Laju je bilo prerokovano, da ga bo sin ubil in se poročil z njegovo ženo Jokasto. Zato zakonca svojemu novorojenčku prebodeta noge in ga pustita v divjini, vendar ga reši pastir. Odnese ga v Korint, kjer ga kralj in kraljica posvojita in ga poimenujeta Ojdip («Oteklo-nog»). Ko odraste se zgrozi ob prerokbi, da bo ubil očeta in se poročil z materjo. Ker domnevna staršema noče škoditi, zapusti dvor in se odpravi drugam. Na poti pa se zaplete v pretep, v katerem nasprotnika ubije. Nato odide v Tebe, kjer straši Sfinga, ki požre vsakega, ki ne reši njene uganke. Ojdip jo razvozla in dobi za ženo tebansko kraljico. Lajevo vdovo – svojo mater. Imata več otrok. Najbolj znana je Antigona, ki je njegova hči in (pol) sestra.

Najstarejša Slovenka

Katarina Marinič na elitnem svetovnem seznamu živečih superstoletnikov

Silvo Torkar

Ko je l. 2005 pri sto osmih letih umrla dotlej najstarejša Slovenka **Marija Bandelj** iz Spodnjih Škofij pri Kopru (r. 1897) in s tem za pol leta posekala prejšnjo rekorderko **Emilijo Kancut** iz Solkana (1893-2000), najbrž nihče ne bi upal napovedati, da bo naslednja »tekmovalka« s svojo dolgoživostjo preseгла vse dosedanje norme in se kot prva Slovenka doslej zavihtela naravnost v elitno skupino superstoletnikov, kot pravimo ljudem, ki so dosegli sto deset in več let starosti.

Katarina Marinič v svoji sobi na stodeseti rojstni dan, poleg nje avtor prispevka.

Po ocenah gerontologov živi na svetu med 300 in 450 superstoletnikov, od tega samo v ZDA med 60 in 75. Večina od njih zaradi pomanjkanja dokumentacije ne more oz. niti ne poskuša dokazati svoje resnične starosti. Znano je, da so zlasti v nekdanji Sovjetski zvezi radi pisali reportaže o 140-, 150- in celo 168-letnih metuzalemih. Danes vemo, da so to bila huda pretiravanja, ki so bila izrazito politično motivirana. Dejstvo pa je, da se je v zadnjih tridesetih letih življenjska doba zlasti v razvitem svetu močno povečala in da je močno naraslo tudi število stoletnikov. V Sloveniji je po zadnjih dostopnih podatkih 180 stoletnikov, od tega 140 žensk in 40 moških. Pri superstoletnikih je razmerje med ženskami in moškimi še veliko bolj porazno za moške: od 75 v celem svetu verificiranih superstoletnikov je 72 žensk in le trije moški. Govor je o seznamu, ki ga vodi ameriška

Gerontološka raziskovalna skupina (Gerontology Research Group, GRG). GRG je bila ustanovljena l. 1992 in predstavlja globalno e-skupino raziskovalcev v gerontologiji, od katerih se nekateri mesečno sestajajo na kalifornijski univerzi v Los Angelesu. Prvenstvena funkcija skupine je pospeševanje gerontoloških raziskav z namenom preprečevati ali zavirati staranje. Njihova najbolj opazna dejavnost je vsekakor zasledovanje superstoletnikov in v tem delovanju so postali najbolj avtoritetna raziskovalna skupina v svetu. Na svoji spletni strani vodijo seznam živečih preverjenih superstoletnikov (<http://www.grg.org/Adams/E.HTM>), na katerem je v povprečju od 75 do 80 oseb. Seznam osvežujejo približno dvakrat tedensko, najhitreje – dnevno – pa reagirajo v primerih smrti na seznam uvrščenih oseb. Skupaj s seznamom živečih vodijo tudi seznam v tekočem letu umrlih superstoletnikov. V posameznih državah imajo t.i. dopisnike, ki listinsko dokazujejo verodostojnost superstoletnikove starosti. Kot dokazilo je potrebno predložiti posnetek vpisa v rojstni knjigi, za ženske (teh je velika večina) tudi posnetek vpisa v poročni knjigi, če so s poroko spremenile priimek, in izpis iz centralnega registra prebivalstva, s katerim se potrjuje ne le identiteta, temveč tudi dejstvo, da kandidat še živi.

Najvidnejši ameriški člani GRG so dr. Stephen Coles iz Los Angelesa, dr. Robert Young iz Atlante v Georgiji in dr. Louis Epstein iz New Yorka, ki vzdržuje tudi spletno stran The Oldest Human Beings (<http://www.recordholders.org/en/list/oldest.html>), na kateri je seznam vseh doslej izpričanih superstoletnikov, tudi naša Katarina (Gabršček) Marinič.

Katarina Marinič se je rodila z dekliskim priimkom **Gabršček** 30. oktobra 1899 v Desklah, pravzaprav v deskljanskem zaselku Gabrje kot deveti od desetih otrok. Med prvo svetovno vojno je bila skupaj z ostalimi vaščani zaradi bližine frontne linije evakuirana daleč v Bruck na Lajti (an der Leitha) v Spodnji Avstriji. L. 1929 se je poročila z Rudolfom Mariničem, vrstnikom iz Deskel, čigar starši so se priselili v Deskle iz beneškega Špetra. Vdova je že od l. 1967. Otrok nista imela, pač pa je Katarina skrbela za številne nečake in nečakinje. Nečakinji Pepci je nadomeščala prezgodaj umrlo mamo, česar se danes 102-letna nečakinja, ki živi v Zgoniku pri Trstu, s hvaležnostjo spominja. Ne le sorodniki, tudi drugi vedo povedati, da je bila gospa Tinca izjemno srčna, blaga, skromna, obenem pa delovna in urejena žena. Takšna je še danes, zato v Domu upokojencev v Novi Gorici, kjer živi od l. 1997, čuti, da jo imajo radi, zdaj pa so nanjo tudi ponosni. Za stodeseti rojstni dan so ji pripravili imenitno slavlje, ki sta se ga udeležila tudi predsednik Slovenije dr. Danilo Türk in minister za delo dr. Ivan Svetlik.

Z rodoslovko Leo Benedejčič sva ob pomoči deskljanskega župnika Zorana Zornika dobila na hitro vpogled v matične knjige in ugotovila, da so kar trije rodovi Gabrščkov (oče, ded in praded gospe Tince) živeli v zaselku Gabrje pri Desklah, prapraded pa se je priženil tja iz Bat na Banjški planoti. Rodoslovno raziskavo bo vsekakor potrebno še nadaljevati in poglobiti.

Takoj po dopoljenem stodesetem letu Katarine Marinič sem o prvi slovenski superstoletnici zaporedoma pisal na tri e-naslove, dostopne na spletni strani GRG. Odziva žal ni bilo. Naposled sem po daljšem premoru konec februarja pisal nemškemu dopisniku Stefanu Jaminu, ki je zadolžen za celotno vzhodno Evropo. Nemudoma mi je odgovoril in mi svetoval, katera dokazila je poleg posnetka vpisa v rojstno knjigo še potrebno predložiti. Dokazovanje je trajalo dobra dva meseca in 10. maja mi je Robert Young vendarle sporočil težko pričakovano novico: Katarina Marinič je na seznamu verificiranih superstoletnikov!

Na njem je 75 oseb (72 žensk in 3 moški) iz dvanajstih držav. Japonska premore 22 superstoletnikov, ZDA 19, Velika Britanija 11, Italija 10, Francija 4, Španija in Nemčija po 2, po enega pa Norveška, Portugalska, Avstralija, Slovenija in Belgija.

Trenutno živi le ena oseba s 114 leti (Francozinja Eugenie Blanchard, r. 16. 02. 1896), deset s 113 leti (med njimi dva moška), osem s 112 leti, petindvajset s 111 leti in enaintrideset s 110 leti. Letos je umrlo 27 superstoletnic s seznama GRG, med njimi jih je kar pet doseglo starost 114 let, dve 113, štiri pa 112 let. Katarina Marinič je trenutno (22. maja) na 61. mestu (9. maja je bila še na 63. mestu), edina zastopnica slovanskega sveta, pred petimi Angleži, štirimi Italijankami, dvema Japonkami, obema Nemkami in edino Belgijko. S svojo trdoživostjo je prispevala k nepričakovani promociji Slovenije v svetu.

O stoletnikih in superstoletnikih nam nudijo veliko informacij tudi spletne strani Wikipedie. Na naslovu http://en.wikipedia.org/wiki/Living_national_longevity_recordholders je mogoče najti podatke o živečih nacionalnih rekorderjih (ženskah in moških) v Avstraliji, Avstriji, Belgiji, Kanadi, Hrvaški, Češki, Danski, Estoniji, Finski, Franciji, Nemčiji, Madžarski, Islandiji, Indiji, Italiji, Jamajki, Japonski, Latviji, Mehiki, Nizozemski, Novi Zelandiji, Nikaragvi, Severni Koreji, Norveški, Poljski, Portugalski, Romuniji, San Marinu, Srbiji, Slovaški, Sloveniji, Španiji, Švedski, Švici, Veliki Britaniji, ZDA in še šestih manjših otoških državah. Če je nacionalni rekorder star sto deset let ali več in je mednarodno verificiran, je označen z zeleno barvo (takih je 16, med njimi naša Katarina Marinič), če pa njegova superstoletna starost ni mednarodno dokazana, je označen z rdečo barvo (takih je 14, med njimi Marianna Ostrowska iz Poljske, stara 112 let in nad 300 dni, Elizabeth Buhler iz Kanade, sicer rojena v Ukrajini, stara pa 111 let in nad 110 dni, Saro Dursun iz Švedske, ki je rojena v Turčiji in stara domnevno 111 let itd.). Nacionalni rekorderji oz. rekorderke cele vrste držav trenutno ne tako ne drugače ne dosegajo starosti sto desetih let, npr. predstavniki Avstrije, Hrvaške, Češke, Danske, Estonije, Finske, Madžarske, Islandije, Irske, Nizozemske, Nove Zelandije, Romunije, Srbije in Slovaške.

Program dela SRD za leto 2010

Peter Hawlina, predsednik

Predvidevam, da bo društvo v letu 2010 delovalo na podoben način kot je delovalo zadnjih 15 let. Na povabilo za dajanje predlogov, katere bi obravnavali na zboru članov, ni bilo odziva niti letos niti kdaj prej. Po tem lahko sklepamo, da je način in obseg dela primeren.

Preserving Old Slovenian Recorded Music: Efforts in America

Richard A. Terselic

The Slovenians that immigrated to America in the late 1800's and early 1900's left their homeland but retained their love for its music. Phonograph disc recordings and the equipment needed to play them at 78 revolutions per minute (rpm) were available in both Slovenia and America by the early 1900's. It is not clear where the first Slovenian music recordings sold in America were produced—Slovenia or America? The early selections included folk, choral, and orchestral music.

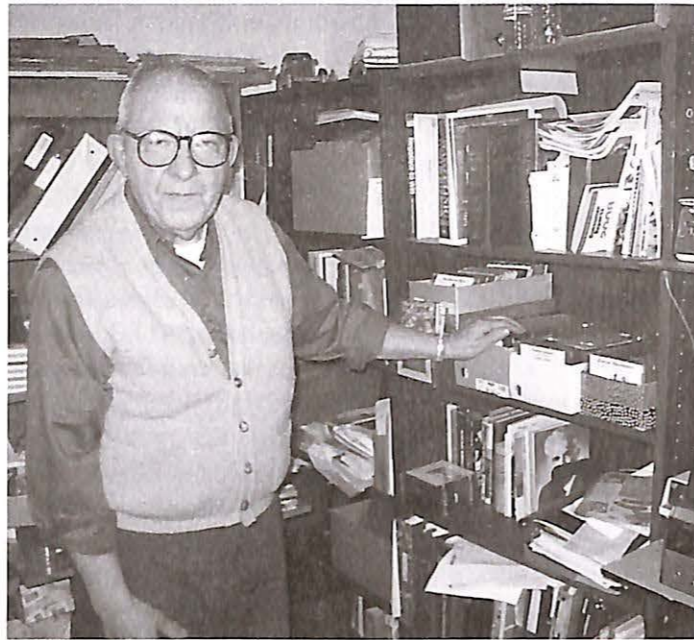
The production of recordings by American-Slovenian musicians and singers, rapidly expanded during the early 1900's. While others preceded him, probably the best-known recording artist was Matija Arko, who used the name "Hoyer." He and his trio made many recordings. A long list of other artists from Cleveland, Ohio followed, including: Mary Udovich and Josephine Lausche, Frank Y(J)ankovic, and Joe Kusar. Over the years the style of recorded Slovenian folk music dramatically evolved from its traditional roots. The style became thoroughly "Americanized."

The early 78 rpm records were quite brittle and subject to wear through contact with metal playback needles. The wear reduced the quality of sound reproduction. By the 1960's, the technology of recording shifted to 33-1/3 rpm long play plastic discs.

I became concerned the earliest recorded music might be lost, and in about 2004 began a personal effort to expand my personal collection of the oldest records and preserve them by transfer to the more durable compact disc (CD) format. I met a long-time collector of old Slovenian recordings, Charles F. Debevec, and we agreed to jointly pursue the preservation task. A discography published by Richard Spotswood suggested there were at least 600 among the oldest recorded Slovenian selections.

Beginning with our own personal collections, we advertised in America-Slovenian publications noting interest in receiving donations or purchasing records for transfer to the CD format. Our goal was to develop a collection that could be shared (without charge) with museums, universities and Slovenian memorabilia collections that would agree to preserve the recordings and make them available to interested persons. While we have been quite successful in accumulating an extensive collection, we confronted a problem in sharing the product, that is, American and international copyright laws.

While the rights to reproduce and share copies of some of the oldest recordings have expired or are otherwise lost to history, others have been acquired by commercial organizations. A complex problem exists and we have so-

Richard Terselic, in collaboration with Charles Debevec, has accumulated a large collection of old Slovenian recorded music that has been transferred to compact disc format for preservation purposes.

ught the help of America-Slovenian members of the U.S. Congress in seeking means to permit sharing recordings for preservation purposes. Our problem is shared among preservation-oriented persons dealing with other types of old music as well.

Two institutions in America that also have collections and are dedicated to preservation are the Cleveland Slovenian-Style Polka Hall of Fame and the SNPJ Heritage Center located in Enon Valley, Pennsylvania. We maintain contact and good relations with both. We understand that the National Library in Slovenia has interest in preserving old Slovenian recorded music, but we have not been successful in coordinating our efforts with theirs.

There are also other individuals with large record collections containing old Slovenian selections. However, they do not appear to share our goal of making the music available to the public.

We continue to collect recordings, hoping the copyright issue will be resolved.

Slovenian Displaced Persons in Cleveland and Washington, D.C. Adapting to a New Life

Richard A. Terselic

Introduction

Slovenians suffered horrendously during World War II under Italian and German occupiers. Their suffering was exacerbated by the simultaneous civil war that led to a post-war Communist takeover.

I recently had a visit from a cousin from Slovenia, during which we discussed the arrival to America of persons from Slovenia displaced by WWII events. After escaping to camps in Austria where they spent extended periods, many of them qualified for resettlement in America under a special law passed by the U.S. Congress. These people feared that were they to return to the new Communist state their lives would be in jeopardy. The refugees were referred to as "displaced persons" (abbreviated "DP's."). I will use the terms "refugees" or "newcomers" interchangeably.

To be eligible to come to America, refugees had to acquire "sponsors" who agreed to accept responsibility for the refugees' support. In addition to individuals acting as sponsors (some of whom were relatives), I believe churches and other groups served in this capacity. The refugees lived in the homes of their sponsors or were provided housing elsewhere. They came as individuals of widely varying ages and as

families—some with small children. They came with few possessions, usually whatever they could fit in one or two suitcases. I believe their transportation costs were paid by the Federal program.

My knowledge of the subject comes from a variety of sources—my personal experience, stories told to me by refugees, and accounts that I have read. What I write will not be an attempt at a scholarly work, and the interpretations and representations I offer are my own.

I was about thirteen when the first of these persons settled in my east side Cleveland neighborhood where my father and mother operated a food market. Dad had come to America from Slovenia as a boy in about 1920, while Mom was born to Slovenian immigrants.

Since the teaching of English in Slovenian and Croatian schools in Yugoslavia was quite limited prior to WWII, the refugees usually spoke only their native language, and possibly German. Dad spoke Slovenian, Croatian, and German. He had a kind heart when it came to persons in need.

Adapting to Life in the Cleveland Community

The refugees came with highly varied educational backgrounds and skills: farmers to university professors; factory workers to physicians. Many had experienced emotionally traumatic situations before leaving their country, during their escape, and even in the settlement camps where they lived for periods as much as years. Most probably shared the belief that had they not fled, they would have been killed. Had their safety been assured, many would likely have chosen to return to their country. This distinguished them from the economic motivation that had characterized earlier Slovenians' immigration.

Sponsors sought to assist the refugees acquire the basic necessities of life and attain self-sufficiency as quickly as possible. Children were quickly placed into public or parochial schools. While I don't recall having had any refugee children in my elementary school class, there were a number in my high school class.

I believe the majority of the refugees were Roman Catholics. Cleveland's several Slovenian parishes played an important positive role in the support and integration of the newcomers. A friend also commented that the network of Slovenian Homes did likewise.

The numbers of Slovenians (and Croatians) settled in the Cleveland area numbered in the hundreds, if not the low thousands. The same situation occurred in numerous other communities across America involving many nationalities.

I helped in my family's food market and recall the refugees coming in, poorly dressed, and overjoyed to be able to speak their own language with Dad. They were unfamiliar with the types of food available and with American money.

While the end of WWII resulted in cut backs in war-related manufacturing in the Cleveland area, local industries rebounded because of the needs of the post-war civilian economy. For example, automobiles had not been manufactured during the war and Cleveland was a major source of products needed for automobile production.

Out of necessity, most refugees took jobs immediately offered them, though sometimes reluctantly. However, their circumstances did not permit being "picky." A former university professor might become a floor sweeper in a factory, and a physician might become a clerk in a retail store where their language was spoken. Reports I recall indicated that employers were very pleased with the work ethic of the newcomers and their willingness to do what was asked of them.

Slovenians had arrived in great numbers to Cleveland in the late 1800's and early 1900's. The flow slowed after the U.S. immigration laws changed in the 1920's. For the most part, earlier generations in the Cleveland area worked in factories and manual trades. Some gravitated to farming in the area to the east of the city.

While some among the first and second generations of Slovenians born in the U.S. advanced rapidly in the educational system, for the most part, formal education stopped after acquiring a high school diploma. A number of excellent vocationally-oriented public schools were in operation in Cleveland, such as East Technical High School. Wages were reasonable and employment generally steady, such that a person with a high school diploma could expect to support a family and purchase a small house.

There were sections of the city where Slovenians initially settled in numbers. They had a similarity in being near major industrial employers: the West 130th Street area south of Puritas Avenue; the Newburg and Maple Heights sections on the southeast side; and the St. Clair Avenue area from about East 30th to 71st Street. While the Slovenian language was commonly passed on and spoken in these sections, as is a consequence of the "melting process," the language-brought to this country a generation or two before mutated through the introduction of Americanized nouns and speech mannerisms and exposure to the languages spoken by other nationalities with whom contacts were made.

Further, the Slovenian dialects brought over by earlier generations of immigrants from rural areas differed from that spoken in large cities such as the capitol, Ljubljana. Cleveland had large numbers of persons from the rural Bela Krajna area with its distinct dialect.

I believe the educational level of the newcomers was at least as good as that of the "average" American-Slovenians with whom they dealt. A sore point that developed involved the Slovenian language the newcomers spoke. The newcomers spoke a contemporary Slovenian, not the version spoken fifty or more years ago. In some cases the newcomers didn't think the people with whom they dealt spoke "real" Slovenian. My father was "accused" of being Croatian by some WWII refugees he met in the Washington, DC area because of his dialect. Dad was born and attended only elementary school in an area of Slovenia near the border with Croatia.

Knowledge was probably quite limited among the American-Slovenians toward the complex political events in Yugoslavia during and after WWII. The term, "Communist," took on a very negative connotation to most. A simple way of reasoning applied to the refugees was: Yugoslavia is a Communist country; therefore, persons who recently arrived from here must be Communists. While some sympathizers may have been among the newcomers, the numbers were probably small compared to

the numbers who feared and hated Communism. For the latter group, the fact that some individuals and groups in America had supported the Tito-led Communist initiative was troubling.

I fondly remember the Jurjev's, a family of refugees from Croatia; George and Sophie and their young daughter, Joan. They were customers at my parents' market and became close friends. I don't recall specifically what my father did that engendered their appreciation, but over the years they frequently expressed appreciation. George returned a kindness by assisting me in securing a summer job during my college years at his place of employment, the General Electric lighting complex at Nela Park.

People are people. Most refugees were willing to do whatever it took to achieve a measure of economic stability and seek to simply blend in and live in peace with their new neighbors and co-workers. However, some of the newcomers found it too hard to contain their disappointments and the trials of daily life and complained about such things as: what was asked of them; failings they observed in American society; and the unkindness of some of the American-Slovenians with whom they dealt. This was noted by the latter group and not taken lightly. As noted earlier, some had suspicions about the Communist "tags" they associated with the newcomers. The term "displaced person" was shortened to "DP" and used by some in a venomous tone. A friend, who came as a small child, recalled being called a DP. However, he and the group of other refugees youths with which he associated took it as a badge of honor, spurring their efforts to adapt and succeed.

After achieving a measure of stability, some newcomers opted to seek out other newcomers for their associations and recreation. Some came from higher levels in Slovenian society, and their interests sometimes differed with those of their American counterparts. While the latter group might think listening to polkas played by Frankie Yankovic and spending evenings in taverns was evidence of being Slovenian, the newcomers may have considered this "common," and preferred reading poetry and participating in singing societies and operas they established.

Eventually, as rewards for their persistence and hard work, professionally-trained newcomers began to re-acquire professional accreditation and command commensurate wages. Also entrepreneurs among them began forming businesses. Refugees who had entered the economic system at the lowest rung might rapidly pass their long-term resident colleagues in their economic achievements. On the other hand, some of the refugees were unable to escape the lowest levels of the economic system. A full and successful transition to life in America proved too difficult a hurdle for them.

About 60 years have passed since the first displaced persons arrived. While the negative aspects related to distinctions between the newcomers and their long-term resident

colleagues probably persist to some extent, I suspect it is rapidly diminishing. Time has a way of healing ills. The stellar accomplishments of the refugees and generations of their children is evident.

My Experiences in the Washington, D.C. Area

In 1965, I located employment in Washington, D.C. and moved my immediate family from Cleveland. My parents moved there from Cleveland about two years later. While I presumed I was cut off from my Slovenian "connections," in 1968 I read about a reception to be held by a Slovenian fraternal society at the Catholic University in Washington. We attended and discovered the local Slovenian community.

The makeup of the local group was about evenly split between post-WWII newcomers and American-Slovenians who moved to the Washington for education or employment, during and after WWII.

Two national Slovenian fraternal societies had local branches. I joined one and my wife and mother joined the other. Both groups had as members, a mix of post-WWII newcomers as well as second and third generation American-Slovenians. Several among the post-WWII group were employed in professional positions. The stories of how they arrived in this country and overcame obstacles are tributes to them and could be the bases for individual write ups.

The leadership of the groups was shared among newcomers and long-term residents. The branch of the fraternal group I joined was established through the efforts of a newcomer while the other branch by a second generation American-Slovenian. In addition to the two fraternal society branches, other Slovenian cultural and religious groups were formed.

A particularly noteworthy person among the local Slovenian community leadership was Conrad Mejac. A university student activist in Ljubljana, he was arrested and sent to a prison camp in Italy. After release, he fled to Rome. Unable to safely return to Slovenia, he was resettled to the New York City area, finished undergraduate and graduate education, married (an American-Slovenian) and came to Washington, D.C. for a position with the U.S. Department of State. He transferred to the Voice of America and later became the chief of the radio service that broadcast daily to Slovenia.

The Washington D.C. community played a leadership role in national Slovenian activities, including coordination of the successful effort to construct a chapel in the National Shrine of the Immaculate Conception.

Kaj delajo

Avstrijska pridobitev za rodoslovce

Dipl.-Ing. Leopold Strenn

15. januarja 2010 je mednarodno rodoslovno stroko prijetno presenetila nova spletna rodoslovna pridobitev. Mednarodno priznani dunajski rodoslovec ing. Felix Gundacker je odprl stran www.genteam.at.

Kaj je GenTeam?

Je priložnostna skupina rodoslovcev, ki pod vodstvom Felixa Gundackerja zbirajo podatke v referenčnih zbirkah in jih ponujajo v brezplačno uporabo. Vsi delujejo volunteersko. Ne zasledujejo pridobitnih interesov. Podatki so prostorsko zgoščeni na področju današnje Avstrije in obmejnih področjih. Podatkovne zbirke so namenjene rodoslovcem, domoznancem in zgodovinarjem. Stran je pripravljena v nemškem jeziku in v angleškem prevodu.

Kdo je pobudnik te novosti?

Mnogi rodoslovci Felixa Gundackerja že dolgo poznajo. Rodil se je leta 1960 v Sankt Pöltnu v Spodnji Avstriji. Po študiju gradbeništva je delal kot informatik. Pritegnilo ga je rodoslovje in od leta 1989 je rodoslovje postal njegov poklic. Postal je vodja Inštituta za družinsko zgodovino (IHFF - Institut für Historische Familienforschung). Je poročen in oče dveh otrok.

Znan je po številnih objavah

Že leta uporabljajo rodoslovci njegova referenčna dela. Znani so spiski krajev v Avstriji, Češki, Moravski, Šleziji, Sloveniji, Galiciji in Bukovini. Ta spisek krajev v Avstriji, Sloveniji in Češki vsebuje 62.000 vpisov s starimi in novimi imeni, pristojnimi zdajšnjimi in nekdanjimi župnijami, časovno razpoložljivost matičnih knjig in pripadnost župnije nadrejenim ozemeljskim enotam.

Znameniti so njegovi indeksi. Najprej so pozornost pritegnili indeksi rojstev, porok in smrti za področje Waldviertel, nadaljeval je z indeksom vseh katoliških porok za Dunaj z okolico po vzoru Mansfeld/Bergauerja. Ta indeks je posebej obsežen, saj vemo, da se je število prebivalcev na Dunaju izredno povečalo ravno v 19. stoletju, ko so se

vanj stekali priseljenci iz vseh takratnih dežel monarhije. Sledi za rodoslovce so pustili tudi tisti, ki so se kasneje izselili. Zaradi številnih dunajskih župnij je bilo pred tem zelo zamudno iskanje določenih zapisov. Njegov indeks šteje 840.000 vnosov.

Njegovo naslednje področje so bili hišni lastniki po franciscejskem katastru za obdobje okrog leta 1820 za področje južno od reke Enns, kar danes pokriva področje Spodnje Avstrije in Dunaja. S tem je nastal abecedni indeks skoraj 200.000 hišnih lastnikov.

Mednarodna priznanja in avstrijska odlikovanja

Mednarodni javnosti se je Gundacker predstavil z raziskavami prednikov in sorodnikov znanih oseb kot je ameriški senator John Kerry, ki je leta 2004 kandidiral za predsednika ZDA. Podobno je bilo z nekaterimi drugimi znanimi osebnostmi kot je npr. dr. Josef Pröll in številnimi manj znanimi.

Predsednik dr. Heinz Fischer je 18. 1. 2009 Felixa Gundackerja odlikoval z zlatim odličjem za zasluge. Ob razglasitvi je svetnica g. dr. Elizabeta Freismuth posebej poudarila dejavnost, ki ima za posledico mednarodne povezave in mnoge obsežne objave, ki so dragocen pripomoček pri znanstvenih in ljubiteljskih raziskavah.

Še nekaj o www.genteam.at

Na tej strani najdemo:

1.) Indeks katoliških porok na Dunaju in okolici med leti 1542 do 1869.

V teh datotekah je 840.000 vpisov. Obdelane so bile knjige porok župnij za danšnje področje mesta Dunaja, vojaške evidence in okoliške kraje (Mannswörth, Schwechat, Fischamend, Klosterneuburg Stift, Klosterneuburg Stadt, Korneuburg, Stockerau, Mödling, Perchtoldsdorf). Posebej je objavljena natančna razdelitev župnij po okrožjih v različnih obdobjih.

Ta indeks vsebuje priimek, ime, leto, župnijo (z navedbo okrožja) in stran v izvirniku.

2.) Posestniki zazidalnih zemljišč na Spodnjem Avstrijskem po franciscejskem katastru.

V datoteki so popisane vse katastrske občine tega področja, tudi tiste, ki so zdaj na češkem ozemlju in vse dunajske. Vsak vpis vsebuje katastrsko občino, številko načrta, priimek, ime, poklic in naslov lastnika. Teh vpisov je okrog 800.000.

3.) Spisek krajev za Avstrijo, Češko in Slovenijo

V tej datoteki je vpisanih okrog 62.000 krajev. Za vsak vpis je navedeno staro in novo ime, pristojnost župiji (in predhodni župniji), začetna letnica matičnih knjig in pripadnost arhivskim središčem.

4.) Slike umrlih v obeh svetovnih vojnah

Te posnetke je za GenTeam zbrala in pripravila Mireille

Trauner. V datoteki je skoraj 13.000 podatkov o vojaških žrtvah prve in druge svetovne vojne. Pri večini je dodana fotografija. Delo na projektu še ni končano. Prispevki so dobrodošli!

5.) Indeks vpisov v cerkvenih in gosposčinskih arhivih.

V teh indeksih se nabirajo podatki iz župnijskih in gosposčinskih arhivov Spodnje Avstrije, Moravske in Slovaške. Podatki se še vedno dodajajo. Spisek obdelovanih župnij/gosposčin je dostopen prek Help (Hilfe) povezave.

Vsak vpis ima rubrike: župnija/gosposčina (ti vpisi so grupirani po skupinah 1 = krsti, 2 = poroke, 3 = pogrebi, 4 = premoženjski arhivi, 5 = kazenske zadeve, 6 = ženitne pogodbe, 7 = urbarji), datum, priimek, ime, starost in naslov.

Vsi si želimo, da bo ing. Felix Gundacker s svojim Institutom za družinske raziskave (IHFF) in svojo GenTeam skupino tudi v bodoče z delom nadaljeval in ponujal rezultate svojega dela.

Povezave:

www.ihff.at
www.genteam.at
www.felixgundacker.at

Poročilo o delu v letu 2009

Peter Hawlina, predsednik

Rezultat delovanja SRD je vsota rezultatov dela članov in tudi nečlanov v domovini in tujini. Noben rezultat ni rezultat društva. Vsak rezultat je skoraj brez izjeme rezultat dela posameznika, zelo poredko gre za rezultat skupine.

Spet pa bo skoraj vsak posameznik soglašal, da tudi njegovih rezultatov ne bi bilo, če ne bi bilo društva. Težko ali nemogoče bi bilo ugotavljati delež posameznika in društva pri posameznih rezultatih. Lahko bi rekli, da člani oblikujejo društvo in društvo oblikuje člane. Obenem društvo vidno predstavlja nacionalno kakovost na področju rodoslovja in slovensko rodoslovje dela primerljivo svetovnemu.

Vseeno štejejo med dejavnosti društva mesečna srečanja in predavanja, ne glede na to, kdo jih je pripravil in izvedel in ne glede na to, kaj je kdo od njih pridobil. Člani namreč ugotavljajo korist od posameznih društvenih dobrin individualno. Nekomu so dragocene, za drugega so balast. Nekdo jih občuduje, kdo drug zaničuje.

Predvsem pa se moramo prav vsi zavedati, da so vse društvene dobrine za člane brezplačne. Brezplačne so celo za nečlane. Nekatera sorodna društva dopuščajo pristop in uporabo določenih sestavin samo članom. Zato toliko bolj velja, da je članarina izraz zrelosti tistih rodoslovcev, ki se zavedajo koristi, ki nastajajo in so možne samo v društvu.

Članarina je zgolj prispevek k pokrivanju stroškov, ki skoraj izključno nastajajo z izdajanjem časopisa.

Ker je vsak prispevek prostovoljen in brezplačen, se je tudi odveč spraševati, koliko je vreden. Člani in tudi nečlani ga po želji lahko vzamejo in uporabijo. Izkoristijo ga, če ga znajo izkoristiti. Zato ni primerno, da bi kdo poročilo takega društva sprejemal kot bi sprejemal poročilo uprave delničarjem.

Če soglašamo s trditvijo, da marsičesa ne bi bilo, če ne bi bilo društva, potem lahko najbolj vidne rezultate vseeno beležimo kot rezultate društva tudi kadar so rezultat neplačanih prizadevanj in tudi nepovrnjenih materialnih prispevkov posameznika.

Omenil sem redna mesečna srečanja in predavanja. Lahko jih preštejemo in bomo presenečeni ugotovili, da jih je več kot jih prirejajo drugače organizirana društva, zavodi, ustanove...

Pomoč pri ohranjanju arhivskega gradiva je še ena stalna manifestacija odnosa društva do nacionalnih dragocenosti. V tem pogledu je veliko vrednejše prepisovanje tega gradiva na sodobne medije, čeprav se prav malokdo zaveda vrednosti in pomena tega dela. Bolj je vidna in s strani naporov skorajda zanemarljiva vsakoletna finančna podpora, ki je namenjena preslikavi poškodovanega izvirnega arhivskega gradiva. Spet je zasluga društva, da se ob tem z enakim ali celo večjim prispevkom pridruži sorodno ameriško društvo.

Naše delovanje je v več pogledih mednarodnega značaja in pomena. Rodoslovni priročnik je izšel v hrvaškem prevodu. Časopis Drevesa in druge publikacije dobivajo nekatere najprestižnejše knjižnice. Naše spletne objave uporabljajo obiskovalci iz vseh pomembnih držav sveta. Na nas naslavljajo poizvedbe in nanje odgovarjamo. Na naša tematska predavanja uspemo pogosto povabiti predavatelja iz tujine. Tudi mi smo že predavali v tujini.

Posebno pozornost posvečamo rodovnikom znanih Slovencev ali potomcem slovenskih izseljencev. Izključno po naši zaslugi so Slovenijo obiskovali posamezniki, ki so bili ob svojem obisku deležni pozornosti najvišje oblasti in ustanov. Senzacija v letu 2009 je bil obisk astronautke Sunite Williams.

Vsota individualnega sodelovanja je bilo začetno in nadaljevalno sodelovanje članov pri genetskem vzorčenju, katerega ga je v Sloveniji izvajala ameriška znanstvena ustanova. Slovenija se v tem pogledu uvršča daleč nad povprečje razvitih držav.

Med društvene dejavnosti bi po istem kriteriju lahko šteli združene referenčne datoteke. Teh je več. Najbolj koristna je morda na spletu objavljena datoteka z osnovnimi podatki, po katerih je mogoče ugotavljati področja, kjer se raziskave iskalca dotaknejo ali prekrivajo z drugim ali drugimi. Ta referenčni indeks bi bil odveč, če bi posamezniki, teh je zdaj nekaj nad 130, svoje rezultate objavljali v mnogo bolj opremljenih spletnih 'skladiščih'. Marsikdo bi to storil, pa misli, da ne zna.

Ob tem tudi opažamo, da je večina znanih rodovnikov izdelanih z dokaj doslednim prilagajanjem priporočilom za delo. Lahko rečemo nacionalnim standardom. Nevsiljivo so se uveljavila. Tudi teh ne bi bilo brez društva.

Ko omenjamo znanje, lahko spomnimo na mnoge oblike posredovanja in izmenjave izkušenj. Velika večina sodobnih rodoslovcev se z rodoslovjem ukvarja računalniško. Mnogi brez računalnika ne bi niti začeli in je znano, da je današnji razmah rodoslovja izključno posledica razvoja računalništva. Vseeno pa le redki znajo in morejo spremljati in izkoristiti možnosti, katere skoraj dnevno vznikajo bolj ali manj opazno. Zato smo si že vsa leta našega skupnega delovanja želeli, da bi nekdo prevzel odgovornost za spremljanje novosti na področju opreme in programov ter važnejše ugotovitve posredoval kolegom. Do takih posredovanj prihaja samo občasno in nesistematično.

Spet ne glede na število organizatorjev in izvajalcev, bi med društvene dejavnosti šteli knjižnico za katero sicer kot knjižničarka skrbi čisto določena oseba. Enako kot določena oseba skrbi za objavo spletnega referenčnega indeksa. In enako velja za knjigovodstvo in računovodstvo, stike z mediji, predavanja, predstavitev, objave, sestanke, konference, razstave, odgovarjanje na poizvedbe po navadni ali elektronski pošti, sprejemanje telefonskih klicev, obiskovalcev, vzdrževanje stikov s sorodnimi društvi, celo z ministrstvi in Svetom Evrope, urejanje časopisa in še marsikaj takega. česar bi brez društva ne bilo, opravlja pa skoraj brez izjeme posameznik, ki vse to dela brez plačila in za povrh nimalokrat krije tudi stroške.

Za našo dejavnost samo občasno uspemo pridobiti finančno podporo. Zanj navadno sam poskrbi tisti, ki se loti zajetnejše naloge, rečemo jim projekt. Vsa leta ugotavljamo, da bi morali biti zaradi pomena naše dejavnosti in izjemnih dosežkov deležni redne družbene podpore. Nekajkrat smo poskusili, pa ni bilo posluha. Odnehala je poskušati tudi kolegica, ki je nameraval pridobiti status društva, ki deluje v družbenem interesu.

Občasno je kaj več slišati o delovanju skupin, ki se predstavljajo kot društvene sekcije. Take bi morale same podati svoje letno poročilo. Enako bi lahko podajali poročilo vsi tisti, ki so svoje rezultate ponudili kolegom v društvu in izven njega.

Od samega začetka smo tudi spletno prisotni. Naša spletna podoba je bila rezultat prizadevanj dveh posameznikov. Kasneje so se pojavljala samostojna in povezana rodoslovna poglavja. Zavedam se, da je kljub izdatnim naporom naša spletna podoba še vedno v predporodni dobi. Ves čas upam na drevo, ki bo zraslo čez noč.

Kot predsednik sem z rezultati več kot zadovoljen. Mislim, da bi lahko naredili kaj več samo z izdatno finančno podporo. Samo v tem primeru bi morda lahko mobilizirali organizirano skupino, ki bi se z drugačno odgovornostjo spoprijela z zahtevnejšimi nalogami. Pa smo res zmožni in zainteresirani oblikovati skupino, ki bi bila pripravljena

prevzeti odgovornost za kakovostno izvedbo plačane naloge? Opazili smo lahko, da čisto vsi z društvenim delom niso zadovoljni. Teh tako društvo kot je naše ne bo moglo nikoli zadovoljiti. Treba bo ustanoviti drugo in predvsem drugačno društvo. Če ga kdo želi ali potrebuje, naj ga kar ustanovi. Morda se bom včlanil.

Rodoslovna konferenca – poročilo

Peter Hawlina

Slovensko rodoslovno društvo je že v zgodnji dobi svojega obstoja poskusilo z organizacijo rodoslovnih konferenc. Prva mednarodna je bila septembra 2001. Organizirali smo jo v sodelovanju z ameriškimi kolegi, ki so združeni v Slovenian Genealogy Society International. Takrat smo pripravili izčrpen tridnevni program. Med predavatelji so bili vsi najpomembnejši predstavniki posameznih za rodoslovce pomembnih področij. Referate smo objavili v posebni številki časopisa Drevesa. Ameriški kolegi so referate objavili na zgoščenki. V slovenskem in angleškem jeziku pa so vsi referati s povzetki in podatki o avtorjih objavljeni na spletu -

<http://www2.arnes.si/~krsrd1/conference/gradivo.htm>

Ker so bile predstavitve vseh pomembnih področij udeležencem vnaprej ponujena na ogled, je bilo dogovorjeno, da bomo namesto izčrpane predstavitve podali samo splošna priporočila in glavne pripomočke za delo. Namesto treh celodnevni konferenčnih dni, smo omenjenim predstavitev namenili dva dopoldneva. Večino tem sem predstavil sam. Sodelovali pa so še kolegi Tino Mamič, Jasmina Stanojevič in Peter Zavodnik. Udeležence (teh je bilo okrog 50) je v imenu Republike Slovenije pozdravil državni sekretar Zorko Pelikan, v imenu Svetovnega slovenskega kongresa Simona Drenik in v imenu Slovenske izseljenske matice sekretar Janez Rogelj.

V imenu Slovenian Genealogy Society International se je soorganizatorjem in vsem sodelavcem zahvalila predsednica Rose Marie Jisa in nekaterim posebej zaslužnim podelila spominske plakete.

V spremljevalnem programu je bilo ameriškim kolegom ponujeno predavanje o kaligrafsko izdelanih rodovnikih. Pripravljena je bila razstava rodovnikov v prostorih Svetovnega slovenskega kongresa in grbov v avli Slovenske izseljenske matice. Predvsem pa je bilo s strani SRD poskrbljeno, da so ameriški kolegi dobili strokovno pomoč pri delu v arhivih in na terenu.

Kaj delamo v Velenju

Marija Skrt

Veljska rodoslovna skupina se sestaja vsak tretji torek v mesecu v Knjižnici Velenje. Število članov se povečuje.

Naše aktivnosti v letu 2010 smo začeli na Lopatniku, kjer smo pri našem kolegu rodoslovcu spoznavali njegov način raziskovanja prednikov rodbine Avberšek.

Gospod Lado Planko iz Knjižnice Velenje nam je predstavil Zbornik knjižnice Velenje, ki ga je pripravil ob 70 letnici Knjižnice Velenje. Predstavil nam je tudi možnosti ki jih daje uporaba interneta, spoznali smo stran Knjižnice Velenje in koristne, brezplačne povezave, ki nam lahko pomagajo pri raziskovanju (<http://www.vel.sik.si/>)

Pogosto posamično ali tudi v skupini obiskujemo Škofjski arhiv v Mariboru in raziskujemo gradivo v matičnih knjigah. Kdor ima prednike iz Šaleške doline, lahko podatke dobi na Velenjskem gradu, kjer imajo fotokopije rojstnih matičnih knjig in drugega arhivskega gradiva.

Utrinek s predstavitve knjige Zbornik knjižnice Velenje.

Rodoslovni skupini Velenje se je pridružila tudi Angela Fajmut, matematičarka v pokoju iz Šmartna pri Slovenj Gradcu. Angelca tako dobro obvlada gotico, da nas uči branja, prepoznavanja črk in nas opogumlja, da se ne izogibamo v tej pisavi pisanim virom. Po dobrih začetnih uspehih bomo s tem poukom nadaljevali.

Imamo veliko načrtov, znanje pa pridobivamo z raziskovanjem, izmenjavanjem izkušenj in s strokovnimi predavanji. Tako nam bo domačin dr. Jože Hudales predstavil Matične knjige in Zapisnike duš kot vir za historično antropologijo in historično demografijo. Seveda pa bomo veseli, če se nam bo kmalu pridružil še kak član SRD iz Ljubljane ali drugih krajev.

Rodoslovne razstave

Peter Hawlina

Člani društva smo rodovnike razstavljali že skorajda od samega začetka našega delovanja. Prve razstave so bile na naših septembrskih srečanjih Vrh Korena. Prvo veliko rodoslovno razstavo pod naslovom Nismo od včerajšnjega dne smo priredili leta 1998 v Škofji Loki. Na Loškem gradu je bila na ogled celo poletje. Razstave so prirejali posamezniki in skupine kolegov. Vrhniška sekcija jo je imela na Vrhniku, kolegica Ema Goričan v Stari Vrhniku, velenjski kolegi v Velenju in še kakšno bi bilo treba omeniti. Zadnja večja razstava je bila ob drugi mednarodni rodoslovni konferenci v prostorih Svetovnega slovenskega kongresa (SSK) leta 2008 in čisto zadnja, ki je še na ogled, je bila postavljena v Kozjem.

Razstave smo prirejali z namenom, da članom in vsem drugim približamo rodoslovno dejavnost in jih ponudimo

vzorce za prikazovanje rezultatov rodoslovnih raziskav.

Razstava v Loki leta 2008 je bila najbolj popolna, saj nismo razstavljali samo rodovnikov temveč smo skušali predstaviti rodoslovje. Lahko bi rekli tudi, da je bila mednarodna, saj so sodelovali tudi predstavniki Mormonske cerkve, ki so na računalniku ponudili dostop do praktično vseh svojih rodoslovnih zalog. Razstavo so spremljala predavanja. Ob razstavi je izšel katalog kot posebna številka časopisa Drevesa.

Razstava v SSK leta 2008 je bila razstava rodovnikov. Pripravili smo zelo različne možnosti prikazovanja rezultatov rodoslovnih raziskav – klasičnih in računalniških. Če rečemo računalniških, pa lahko takoj omenimo najsodobnejši in najpopolnejši način predstavljanja rodovnikov – to so spletne objave. In v tem smislu že skoraj deset let objavljamo našo največjo razstavo, ki se vsestransko povečuje.

Kozjanska sekcija je v bistvu postavila razstavo rodoslovnih podatkov, saj je bil način predstavitve nekaj ducatov rodovnikov zelo enotno pripravljen. Razstavo je skorajda v celoti pripravil kolega Tone Kos. Predstavil je rodovnike skorajda vseh krajevnih družin. Izjema je bil Drametov rodovnik prednikov ter kombinirana rodovnika družine Javeršek in Prešiček. Razstavljene je bilo še nekaj rodoslovne literature, bolj za vtis, saj je bila v vitrini.

Naša naslednja rodoslovna razstava bo verjetno v tujini. Predsednica ameriških kolegov je izrazila željo, da našo razstavno zbirko rodovnikov predstavila vsaj še v Clevelandu. Dogovorjena sva, da ji bomo gradivo posredovali v digitalni obliki in ga bodo sami pripravili za razstavo, saj bo tako ceneje. Kljub temu bodo s tem zvezani stroški in vabimo sponzorje, da projekt finančno podprejo.

Trip to Slovenia finds long lost relatives

by Frank Bucar

A recent trip to Slovenia proved very rewarding as my wife Sharon, brother Vid, Tony and Lois Kochevar, Randy and Rose Hella were able to find relatives they didn't even know existed. I have been to Slovenia approximately 29 times and every trip provides a new experience. On this trip we invited our friends from high school and our old neighborhood of Gary-New Duluth Minnesota, Tony Kochevar and his wife, Lois (Prijatelj), and Randy and Rose Hella, who are also members of our »Singing Slovenes«. www.singingslovenes.com This was a fact finding adventure to take in the ethnic culture of music and traditions and locating relatives. We found the relatives of Lois Kochevar (Prijatelj) in the Dolenjska area of Sodražica and Zamostec near Ribnica and we found Tony Kochevar's relatives in the Novo Mesto area and Cerklje and Zgornji Brnik. We located the relatives of Rose Hella in the village of Zgornja Slivnica near Grosuplje and in the Kranjska Gora area.

Hospitality abounded everywhere we went. There was not a lack of music as we spent our first night at the »Alpski Večer« on Lake Bled where there were numerous bands performing. Because of final college exams, another member of the »Singing Slovenes«, John »Lojzek« Starc, met us a few days later and he brought along his button box and provided entertainment where-ever we went.

We joined up with my relatives in the Cerklje area near Brnik and spent the evening at »Pod Jenkovo Lipo« www.podjenkovolipo.si a local pizza establishment at the foot of the ski area of Kravavec.

Taking in the scenery on the pletna boat in Lake Bled are: Randy and Rose Hella, and Sharon Bucar.

In front of the statue at Brezje are: Frank and Sharon Bucar, Lois Kochevar, and Rose and Randy Hella

Joining us was Jani Pavec, leader of the very popular Slovenian group, »Atomik Harmonik«. Jani's dad, Ivan, and my brother Vid, grew up together in the village of Poženik. Atomik Harmonik (www.atomikharmonik.com) will be performing 7 concerts in Toronto, Canada, and at Slovenska Pristava (www.slovenskapristava.org) near Cleveland on Friday, July 16th. A trip to Slovenia is not complete until you have visited the »Shrine of Brezje« and Lake Bled and that we did. This trip also had special meaning for myself and my brother Vid as the month of May marked the 65th Anniversary of the fleeing of thousands of Slovenians through the Ljubelj Pass which I will cover at a later date.

Novi člani

Franza	Igor	6320 Portorož	Lepa cesta 19
Prinčič	Hermina	5000 Nova Gorica	Ulica tolminskih puntarjev 8
Rupnik	Janez	6000 Koper	Prisoje 6
Zupančič	Tatjana	1000 Ljubljana	Cesta na Brdo 71
Fajdiga	Bogdan	5271 Vipava	Na Hribu 7
Burja	Nadja	1242 Stahovica	Potok v Črni 6/a
Prosen	Tadej	4240 Radovljica	Cankarjeva 22
Klobčič	Nikolaja	4247 Zgornje Gorje	Zgornje Gorje 9
Žele	Silvia	1000 Ljubljana	Iga Grudna 15
Draginc	Franc	8233 Mirna	Sokolska 4
Lešnik	Arnold	2341 Limbuš	Ob plantaži 8
Marussig	Mateja	1215 Medvode	Verje 53
Marolt	Albin	1000 Ljubljana	Spodnji Rudnik c. I-35
Bergant	Matjaž	4227 Selca	Zg. Luša 21
Morela	Silvester	1000 Ljubljana	Litijska 167
Bernard	Marko	4270 Jesenice	C. b. Stražišarjev 7
Furman	Janko	1000 Ljubljana	Središka 14
Reindl	Donald F.	1000 Ljubljana	Rožna dolina c. XI/23

Vsem izrekamo dobrodošlico!

Koledar srečanj in predavanj

23. 6. 09	Janez Suhadolc: Umetnik in politika	13. 4. 10	Janez Toplišek: Rodoslovje v Franciji
14. 7. 09	Redno društveno srečanje	20. 4. 10	Peter Hawlina: Računalniški pripomočki in novosti
8. 9. 09	Redno društveno srečanje	11. 5. 10	Rose Marie Jisa: Predstavitev dela ameriškega društva
22. 9. 09	Stanislav Južnič: Zgodovina Kostela	25. 5. 10	Janez Kebe: Rodoslovje in etnologija
13. 10. 09	Redno društveno srečanje	8. 6. 10	Redno društveno srečanje
27. 10. 09	Janez Toplišek, dr. Marko Oblak: Leksikon priimkov	22. 6. 10	Predavanje – še ni dogovorjeno
10. 11. 09	Robert Fonda: Program Genealogica Grafica	13. 7. 10	Redno društveno srečanje
10. 11. 09	Peter Kuhar: Nakupi po spletu	27. 7. 10	Predavanje – še ni dogovorjeno
24. 11. 09	Robert Fonda: Raziskovanje prek spleta	10. 8. 10	počitniško srečanje
24. 11. 09	Peter Kuhar: Skeniranje in obdelava fotografij	14. 9. 10	Redno društveno srečanje
8. 12. 09	Peter Hawlina: Rodoslovni stiki in dotiki v ZDA	28. 9. 10	Predavanje – še ni dogovorjeno
12. 1. 10	Redno društveno srečanje	12. 10. 10	Redno društveno srečanje
26. 1. 10	Boštjan Kerbler: Dejavniki nasledstva na hribovskih kmetijah	26. 10. 10	Predavanje – še ni dogovorjeno
9. 2. 10	Redno društveno srečanje	9. 11. 10	Redno društveno srečanje
23. 2. 10	Rok Gašperšič: Krajevna monografija	23. 11. 10	Predavanje – še ni dogovorjeno
9. 3. 10	Redno društveno srečanje	14. 12. 10	Redno društveno srečanje
23. 3. 10	Franc Solina: Pet sekund slave	21. 12. 10	Predavanje – še ni dogovorjeno

